



**Defensionis quartae, Ioannis Pappi, doctoris theologi, partes  
tres priores, Pro ecclesijs Augustanae Confessionis, & Pro  
libro Concordiae.**

<https://hdl.handle.net/1874/424754>

2

Defensionis quartæ,  
IOANNIS PAPPI,  
DOCTORIS THEOLOGI,  
PARTES TRES  
PRIORES,

*Pro Ecclesijs Augustanæ Confessionis,  
&  
Pro libro Concordiæ.*

Cum Præfatione Ministrorum Ecclesiæ Argentinensis.



TVBINGÆ,  
Excudebat Georgius Gruppenbachius,  
Anno M. D. LXXXI.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO  
PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS DEPARTMENT



PHYSICS DEPARTMENT  
PHYSICS DEPARTMENT



# MINISTRI ECCLESIAE

Argentoratensis, Lectori Candido,  
Sol. in DOMINO.



**V**M INITIO MOTA HÆC ES-  
set inter Academia nostra Rectorem, D. Ioannem  
Sturmium, & Collegam nostrum, Doct. Ioannem  
Pappum, controuersia: nihil profectò nobis prius  
fuit, quàm ut & ipsi, quæ ad eam conciliandam  
pertinerent, omnia sedulò tentaremus, & Scho-  
larchas, Academiae patronos, idem ut ipsi quoq; facerent, cohortare-  
mur. Et si verò ne his quidem studium & opera defuit, vel cõponendi,  
vel etiam tollendi huius dissidij: plus tamen inquietorum quorun-  
dam potuit audacia, qui non prius conquiescendum sibi esse putârunt,  
quàm publica isthæc fieret disceptatio, eius q; finiendæ spes omnis tol-  
leretur. Et sanè istud iam sibi obtinuisse videntur, ut si etiam au-  
thoritate Magistratus nostri, redintegretur Concordia docentium in  
Schola & Ecclesia: perpetuos tamen aliunde aduersarios habeamus,  
quibus cum dum nos pugnamus, ipsi quoq; suas interim res agere sese  
posse confidant. Sed de istis horum hominum consilijs, qualia fuerint,  
tempus ipsum quandoq; testabitur, & Dominus, ita ut promisit, ade-  
rit afflictæ suæ Ecclesiæ.

Nunc autem, cum quartam Collegæ nostri Doct. Pappi defensionem  
legissemus: animaduertimus, ipsum nõ ad ea tantum respondisse,  
quæ vel controuersia ipsius propria sunt, vel ipsi priuatim obiecta  
fuerunt: sed illa etiam refutanda sumpsisse, quæ communiter de nobis  
omnibus, qui nunc in Ecclesia hac Argentinenſi docemus, Antipap-  
pus quarrus hinc inde conqueritur: & gratias habemus Collegæ no-  
stro, quòd nostri etiam defensionem suscepit.

Quamuis, n. planè constitueramus, huic nos cõt rouersia nequaquã  
admiscere: tamè quia tã apertè, & tam sine causa, quartus ille Anti-  
pappus



## Præfatio Ministrorum

pappus ad nos viam affectat: ne agnoscere crimina illa, quæ nobis obijciuntur, silentio nostro videamur: non possumus non ad ea brevissimè respondere: & simul veritati laboranti in hac causa, testimonium perhibere.

Accusamur ergo, quòd maiorum nostrorum doctrinam non sequamur, quòd Ciuitatum quatuor Confessionem, & Catechismos antecessorum nostrorum aspernemur, quòd per nos anni 1536. Concordia non liceat percolere: quòd dogmata multa noua & horrenda, in Ecclesiam Argentinensem introduxerimus. Sed tota hæc accusatio, minimè noua est: ita ab anni 1563. Concordia tota discussa est, que nos ad Augustanam Principum Confessionem Numburgi subscriptam remittit, vt secundum eam doceamus, eaq; sit norma & regula totius doctrinæ, non tam de Cæna Domini, quàm & reliquis articulis docentibus, ex verbo Dei sincero & incorrupto, in Scholis & Ecclesijs docendi. Ex qua Concordia, vt rùm iure, an iniuria de quatuor Ciuitatum Confessione accusemur, Lectori iudicium relinquimus. Nam de anni 1536. Concordia, quæ ipsa huic anni 1563. formulæ ad verbum inserta est, ita manifesta res, vt refutatione non indigeat.

Sed quia hanc fortasse verissimam excusationem nostram præuidit Antipappus: ideò secundo loco criminatur, nos illam 1563. anni Concordiam ne vnum quidem diem seruasse. Qui seruauerint, aut non seruauerint: ij ne, qui Ciuitatum Confessionem Principum Confessioni opponunt, an ij, qui Principum Confessionem illa formula approbata sequuntur, rursus & Lectoris, & ipsius formulæ iudicium esto. Adde quòd hæc secunda etiam querela, ante quinquennium, publica Magistratus nostri auctoritate, sublata & abolita fuit: vt profectò in hoc tempore non debuerit repeti.

Tertio deinde loco, in conciones nostras passim inuehitur: non modò, quòd maledictis & conuitijs certent: sed etiã quòd praua & absurda dogmata, cū magna verborum petulantia asserant: quòd ascensum verum negent, quòd duos alios confingant, quòd corpus Christi in cantharis

## Ecclesie Argent.

tharis cereuisiarijs statuunt, quòd in cælo Dei & Diabolorũ, beatorũ & damnatorum habitacula permisceant, & quæ sunt huius generis alia non pauca, de quibus, beneuolum lectorem ad quartam hanc Doct. Pappi Defensionem remittimus. De maledictis autem & conuictijs, quæ nobis imputantur, parati sumus, & Magistratui nostro, & iusto iudici, ἀξιολογεῖν nostro Iesu Christo rationem reddere. Interim tamen miramur, istis hominibus, qui tam iracundè commouentur, quoties grauius aliquid aut uehementius in eos dicitur (si tamen nimis grauius aut uehementer in eos dici potest) in mentem non venire, quid ipsi paulò post Filio hominis, aduentanti iam in nubibus cæli, cum gloria & potentia magna, responsuri sint, quòd & gloriam ipsius atque maiestatem, & ministros gloriæ istius assertores, suis conuictijs & maledictis tam impotenter & fedè lacerarunt.

Nos sanè breui hoc scripto publicè testamur, quòd istarum obrectationum, quibus Antipappi isti contra viros optimos & doctissimos, quorum opera in conscribendo libro Concordiæ, Illustriss. Electores & Principes, vsi fuerunt, scitent, nequaquam esse uelimus participes. Vt enim ipsum librum Concordiæ, accuratè à nobis lectum & consideratum, iudicamus uerbo Dei, & Augustanæ Confessioni per omnia consentaneum esse, & pro hoc beneficio, Ecclesie prædito, æterno Deo gratias agimus: ita etiam authores illius libri, optimè de Ecclesia meritos esse sentimus, minimeq; dignos putamus, qui ob nauatam tam egregiam Ecclesie operam, tam calumniosè & acerbè excipiantur.

Sed habent & isti libri huius authores, & nos etiam, & quotquot doctrinam hanc sequuntur, suauissimam profectò apud Lucam consolationem: Beati eritis, cum uos oderint homines, & separauerint uos, & exprobrauerint, & eiecerint nomen uestrum tanquam malum, propter filium hominis, Gaudete in die illo, & exultate, Ecce enim merces uestra multa est in cælis. Luc. 6.



## Præfatio Ministrorum

*Vt autem ad Doct. Pappum Collegam nostrum reuertamur: iudicamus verè ipsum, & modestè Antipappo quarto respondisse: & nominatim, quo ad historias attinet, quas Defensionis suæ necessariò interponit, testamur, bona illas fide ab eo recitari. Neque enim ipse huius controuersie author est: sed cùm disputationem ordinariam proposuisset, in qua neminem notauit, neminem prouocauit: ab ipso Sturmio concertationis huius initium factum est. Cùm enim tribus iam Sabbathis, pro more nostræ Academia, agitata illa esset disputatio: Sturmius ea fermè omnia, quæ primo Antipappo postea complexus est, in ipso Academia cætu proposuit: responsionem autem, quam Pappus statim dare paratus erat, in aliud Sabbathum distulit. Quid igitur aliud potuit, aut debuit Pappus agere, quàm vt prouocatus, & tam grauiter coram illustri cætu Academia accusatus, respondere cuperet?*

*Quod vt impetrare à Scholarchis posset, tùm demum adiutores nos ei esse cœpimus, cùm epistolam Sturmij ad Scholarchas priuatim scriptam, in qua eos laudabat, quòd Pappo interdixissent, vt ne pergeret vltèrius de thesibus suis disceptare, in scijs Scholarchis, in Studiosorum, & Ciuium etiam quorundam manibus versari cognouissemus. Et tamen Pappum & nos accusat Sturmius, quòd huius controuersie authores simus. Ipse ad disputandum, publicè Pappum prouocauit, & diem quoque disputationis condixit, imò præscripsit: priuatim tamen scripta ad Scholarchas epistola, gratissimum sibi fore ostendit, si disputatio non procederet: quæ cuiusmodi sint, aut quomodo cum ijs consentiant, quibus tota hæc culpa in Pappum & nos transfertur, boni omnes viderint. Nos, qui ea non tam metueremus, quàm prospiceremus, quæ postea euenerunt, id operam dedimus, vt authoribus Scholarchis, audito priùs veròq; tota posset componi controuersia: & quia verebantur nonnulli, si publica rursus haberetur disputatio, ne motus aliquis grauior existeret, vtilius fore ostendimus Scholarchis, si ipsi aliquos ex Professoribus,*



## Ecclesie Argent.

foribus, & Ministris Ecclesie sibi aduocarent.

Quod consilium cum placuisset Scholarchis: cumq; ipsi omnibus ijs, qui dictationi Antipappi primi in Collegio Thomano affuerunt, edixissent, ne quicquam à quoquam enunciaretur: postridie tamen ab amicis Sturmijs, qui vel interfuerant, vel ab ijs, qui interfuerant, quæ acta essent, audiuerant, contumeliosa quædam primi illius Antipappi epitome sparsa fuit, quemadmodum & proximis sequentibus mensibus, Antipappus maior & epitomicus à plurimis, non modo in hac vrbe, sed etiam alibi, lectitati & descripti fuerunt, cum Scholarchis per suadsum esset, nullum aliud haberi exemplar, nisi quod ipsis fuerat oblatum. Et tamen, cum isthæc idoneis testimonijs probare possimus, non dubitat Sturmius, & Pappum, & nos, non modo inchoatæ, sed etiam publicatæ huius controuersie, quam nos modis omnibus sopire conati fuimus, accusare.

Deinde minime profecto verum est, quod Antipappus quartus toties inculcat, Pappum in Senatu dixisse, se à Schola quoque mandatum habere petendæ subscriptionis. Nostro nomine verba fecit: imò scriptam nostram sententiam recitauit: eiq; quatuor etiam alij ex conuentu nostro Academico adfuerunt, qui vnâ cum Senatu restari possunt, quid dixerit, aut recitauerit, ipsa adhuc scripta nostra sententia, in Cancellis Reipubl. asseruatur: in qua nihil tale scriptum reperitur. Et tamen quantam ex hoc mendacio inuidiam Pappo facit Sturmius? ita vt ne admonitus quidem desistat hoc ei imputare, quod ab ipso nunquam tamen factum est, & admissum.

Quæ cum ita sint, etiam atque etiam monemus veritatis cupidum lectorem, ne sibi Antipapporum eloquentiam, & nigro sale contaminatam potius, quam ornatâ dicacitatem patiatur imponere: sed rem ipsam, qua de agitur, accurate, & ἀνεπαρόχως consideret: & cum considerauerit, vel illud ex Platone in memoriam reuocet. Lib. 2. de legibus.

Εἰς τὴν ἀλφὰ δὲ τῶν ψευδομαρτυρῶν, τῶν μνηστῶν νόμῳ ἀναγκάζεται  
 μηδὲ μαρτυρεῖν: εἰς δὲ τῶν μνηστῶν ἐξέσω τῶν μαρτυρῶν, h. e. Si  
 quis

*Præfatio Minist. Eccles. Argent.*

quis falsi bis fuerit conuictus, nulla eum deinceps lex testimonium cogat dicere: si ter, ne liceat quidem ei amplius testimonium perhibere. Reperiet multa falsa testimonia in Antipappis, de libri Concordiæ authoribus, de nobis, de Pappo nostro: & quid de Antipappis ex lege ista Platonica statuendum sit, statim intelliget.

Atque ista nos defendendi nos causa, & excusandi nostram Ecclesiam: ne vel doctrinam, quæ in libro Concordiæ proponitur, improbare, vel istas Antipapporum criminationes videremur agnoscere.

Oramus autem æternum Deum, Patrem Domini & Seruatoris nostri Iesu Christi, ut ipse his exulceratis afflictissimæ suæ Ecclesiæ vulneribus medeatur, & Satanam sub pedes nostros conterat velociter, & suam nobis pacem largiatur, quam mundus dare non potest: ut simus vnum in ipso, sicut ipse & Pater vnum sunt.

Deus benedictus in secula, Amen. Perscript.

Argentorati, postrid. Cal. Decemb. 1580.



AD NOBILES, CLARISSIMOS, ET PRUDENTISSIMOS VIROS, SCHOLARCHAS, ET ACADEMIAE PATRONOS,

*Iob. Philippum à Kettenheim, Prætorium,*  
*Iob. Carolum Lorcherum, Consularem,*  
*Fridericum Gottesheimiũ, Tredecemvirum,*

IOHANNIS PAPPI, DOCTORIS THEOLOGICI, Defensionis quartæ tres partes priores.



Quæ sanè & pernecessaria est omnibus pijs Ecclesiæ Ministris, Diui Apostoli ad Timotheum commonitio, Amplissimi D. D. D. Scholarchæ: Seruum Domini non oportet litigare, sed placidum esse erga omnes, propensum ad docendum, tolerantem, cum mansuetudine erudientem eos, qui obsistunt. 2. Tim. 2.

Quam commonitionem aduersus Cresconium Grammaticum exponens Augustinus, Intende, inquit, quem noluit litigare, voluit tamen in modestiâ corripere diuersa sentientes: ne Dei seruus prohibitionem petulantia, occasionem putaret esse pigritia. Verum quia multi & ipsam correptionem, quæ modestè fit, vel peccatis suis fauentes, vel, quid respondeant, non inuenientes, nec tamen veritati acquiescentes, onerosè ac molestè ferunt: eos, qui secum sedulo agunt, nec ab eorum conuincendo errore dissimulant, litigiosos Lib. 1. cap. 6.



## *Praefatio ad D. Scholarchas.*

giosos & contentiosos vocant. Falsitas enim, quæ nudat,  
& redargui metuit, eorum vitiorum nomine, quæ veritas  
damnat, diligentiam veritatis accusat.

2. Timoth. 4.

Facit autem ista commonitio, & hæc istius commoni-  
tionis Augustiniana explicatio, vt hac etiam vice Sturmio  
respondendum putem, neque propterea litigiosi & contenz-  
tiosi probrum extimescam. Nunquid enim, vt & ea, quæ  
apud Augustinum sequuntur, adijciam, ideò ab hac instan-  
tia desistendum est? Vide quemadmodum Timotheum  
idem astringat Apostolus, ne propter homines, quibus in-  
suauis est prædicatio veritatis, aliqua ei segnitia prædicandi  
subreperet: Testificor, inquit, coram Deo & Christo Iesu,  
qui iudicaturus est viuos & mortuos, & per manifestatio-  
nem & regnum eius, prædica verbum, in sta opportunè,  
importunè, argue, hortare, increpa, in omni longania-  
mitate & doctrina. Quis hæc audiens, si Deo fideliter  
seruit, si dolosus operarius non est, ab hac diligentia &  
instantia conquietetur? quis sub tanta testificatione segnis esse  
audeat?

Quis autem nostrum reuera litigiosus & contentiosus  
sit, & a quo contentionis huiusce principium sit natum: tas  
metu proxima quoque προσφωνίσει vobis ostendi, rursus ta-  
men, quotiescunque id petetis, & audire me voletis, ostens-  
dere vobis paratus sum. Liquidò enim, & quasi ad oculum  
demonstrare vobis possum, neque authorem me esse huius  
dissidij, neque mea culpa factum, vt contentionis huius acta  
in aliorum manus deuenirent: sed eosdem illos crabrones  
Sturmianos, qui incendium hoc excitarunt, omnem quos  
que

## Præfatio ad D. Scholarchas.

que lapidem mouisse, vt quàm latissimè & longissimè nãtõp-  
Sapientia illa sua innotescerent. Nunc aut de re ipsa prius, quæ  
inter nos controuertitur, ea, quæ videbuntur necessaria, res  
spondebo. Ante omnia tamen status ipse, quo omnis nos  
stra causa continetur, repetendus mihi est: vt & ego, quid  
præcipuè obtinendum sit, recorder, & vos, Amplissimi D.  
D. D. Scholarchas, quid maximè spectandum vobis sit, ino-  
telligatis.

Fatetur autem Sturmius, causam hanc pluribus iam, Pag. 14.  
quàm initio erat, controuersijs implicatam esse: & quinq;  
que commemorat, de quibus iudicium faciendum sit, & Pag. 69.  
ferenda sententia. 1. An verecundè, & appositè ad Con-  
cordiam retinendam in Academia & Ecclesia, eo tempo-  
re has theses de damnatione errorum publicârim, quo tempo-  
re à Senatu postulabam (Conuentus equidem Eccles-  
siastici iussu & nomine) vt formulæ Concordiæ subscribere-  
retur? 2. An rectè me defenderim, quòd re cum ipso  
non communicata, theses diulgârim? Duo hæc in quas-  
tione fuisse non nego: & spero, me æquis iudicibus facilis-  
sime probare posse, atque adeo duabus iam Defensionibus  
meis primis vobis probasse: neque inuerecundas, aut in-  
tempestiuas meas theses fuisse, neque ips diulgatis, Res-  
toris me authoritatem imminuisse, quanquam de altero  
isto, ipse me excusat Sturmius, cum conqueritur, Theos-  
logos in conuentibus Academicis semper recusasse, suas  
theses Rectoris, & Decani, & Visitatorum subijcere  
iudicio. Cur enim ego faciam, quod Theologi, & quis-  
dem in conuentibus Academicis semper recusarunt  
facere?



## *Præfatio ad D. Scholarchas.*

facere, & cur recusarint, grauissimas habent rationes. Tertium est, inquit, de quo faciendum iudicium est: vtra harum duarum propositionum verior & certior, & minus callida atq; Sophistica sit: ista ne illius thesis: Errores iudicio Pappi pugnantibus fundamento fidei, licitum est condemnare, an hæc mea? Errores verè pugnantibus vero fundamento fidei, reprehendere, refutare, condemnare semper licitum est, semperq; licebit. At ego de tertio hoc faciendum esse iudicium in controuersia pernego: & non minus veram & certam meam thesin esse affirmo: Errores repugnantibus verbo Dei, & labefactantes fundamentum fidei, damnandos, h. e. dijudicandos, & refutandos, & Ecclesias monendas esse, vt à talibus erroribus, & à Doctoribus tales errores profitentibus, sibi caueant, quàm illam proximam Sturmianam: imò Sturmianam istam, quæ tam vera & certa videri vult, callidam esse dico atq; Sophisticam. Hoc enim illa agit, vt mea thesis non de veris erroribus, hoc est, verè, sed meo tantum iudicio, repugnantibus, non vero, sed falso fundamento fidei dei videatur agere, & condemnationem, nondum causam factis cognita, exterarum Ecclesiarum, exterorum Regum atq; regnorum postulare: id quod ipsi etiam formulæ Concordiæ, non minus falso, paulò ante obiecerat. Quartum esse dicit, an rectè Philippi Melancthonis scripta, paucorum hominum iudicio, ex Scholis & Academijs, & Ecclesijs debeant exterminari? & huic quarto quintum addit, de eodem Philippo, vtrum melius potuerit de Ecclesijs exteris, et illarum doctrina iudicare, tum, cum controuersia de cœna Disputatio exagitari cœpit: an cum Concordia composita, libris vtrinque editis, absque vilo animi motu malo lectis atque perspectis? At ista duo, vt illud interim à Tertulliano mutuemur, nihil ad Andromachen. Philippi equidem authoritate vsus fueram,

Disp. mea thesi  
2. 4. 5.



## Præfatio ad D. Scholarchas.

ram, vt ostenderem, ipsum tempore non minus periculoso, in ipsis nempe Augustanis Comitijs, anno 1530. cum certe non ignoraret, Pontificios annos superiore in conuentu Spis Scidanus lib. 6. renli eo spectasse, vt quoniam de Cœna Domini non eadem erat omnium Ciuitatum, quæ Principum, sententiâ, Principes a Ciuitatibus dirimerent, ne qua esset inter ipsos consensio-  
riorum communicatio, neq; voluntatis consensio: cum hoc, inquam, non ignoraret Philippus, tamen eum vnâ cum Brentio, de damnatione errorum idem sensisse, & ad Land-  
grauium Philippum perscripsisse, quod meis ego in thesibus defendo. Neq; verò, si probauit Sturmius, ab hac Philippum  
sententiâ postremis annis discessisse: propterea verum non est, eum in hac aliquando sententiâ fuisse: neq; controuertitur inter nos, prior'ne illa Philippi sententiâ, quam publicè professus est, verior sit, an illa, in quam eum discessisse aiunt, posterior: illud autem, quod in primo Antipappo Sturmius  
posuerat, planè falsissimum deprehenditur, inde ab exordio reuocata lucis Euangelicæ, à nemine viro bono, & prudente, pacisq; amante, hanc sententiam fuisse defensam. De ex-  
terminandis autem, paucorum hominum iudicio, ex Scholis & Academijs, & Ecclesijs, Philippi scriptis agi, quis audeat affirmare, qui sciat, in ipsis adhuc Academijs Saxonis, Vitebergensi & Lipsensi, Locos Philippi communes, in Theologorum Scholis publicè explicari?

Pag. 26.

Vide etiam Defensionem tertiam, pag. 117.

His igitur quinque capitibus Sturmius controuersiam nostram includit: sed quàm verè & candidè id faciat, iam à me est ostensum. In tertio enim aperta fraus est, ad *διὰβολῶν*, & calumniam Sophisticam accommodata: postrema duo ad rem ipsam minimè pertinent: de primis, etsi litem mihi initio mouit: res tamen ipsa loquitur, nihil aliud eum intercessione hac sua quæsiuissè, quàm vt veterem, & toties composi-

*Præfatio ad D. Scholarchas.*

tam de Confessione quatuor Ciuitatum litem renouaret: & subscriptionem libri Concordiæ, quem ab huius Ecclesiæ ministris concordissimis probari, & Magistratui commendatum esse intellexerat, quacumq; tandem ratione impediret. Quod cum firmis & solidis rationibus se efficere posse diffideret, ad conuitia & maledicta, tanquam ad equum, vt aiunt, confugiendum sibi putauit: vt vel ipso suorum voluminum strepitu, quasi quadrigarū quodam impetu, veritatem, à qua desertum sese animaduertit, si posset, prosterneret & cōculcicaret. Cum enim, vt de Petiliano Augustinus ait, vidisset tanta firmitate roboratam, tanta luce illustratam, quam tenemus & defendimus, veritatem, vt quid contra eam dicendum esset, quo conuicta reselleretur, inuenire non posset: cumq; attendisset etiam multorum, qui eam legerant, expectationē in se esse conuersam, scire cupientium, quid diceret, quid ageret, quā euaderet, quò ex tantis angustijs, quibus eum Dei verbum circumuallarat, erumperet: hīc ille, qui debuerat cōtempta opinione vanorum, pergere in veram sanamq; sententiam, fecit, quod de talibus Scriptura prædixit: Dilexisti *Psal. 52.* *finalitiam* super benignitatem, iniquitatem magis, quā loqui æquitatem.

Vt autē ad ea omnia, quæ quarto hoc Antipappo contra me attulit, ordine respondeamus: neq; eadem tamen, cū tedio & molestia Lectoris repetere sæpius cogamur: omnem illius amarulentiam tribus nos partibus distinguemus: quarū prima erit de ijs Confessionibus, & Concordiæ formulis, quas à nobis, Ecclesiæ Argentinensis ministris, violatas esse, & quorū tidie violari contendit: & præsertim de Confessione quatuor Ciuitarū, Argentinæ, Constantiæ, Memmingæ, Lindauriæ, Imper. Carolo V. in Comitibus Augustanis oblata: altera de libro Concordiæ, Illustriſsimorū quorundā Principū, & honestissimas



*Praefatio ad D. Scholarchas.*

missimartī Ciuitatū Imperij iussu atq; approbatione iā edito:  
quem necdū etiam lectū, tam acerbē, tamq; hostiliter exagis-  
tat: tertiā de contumelijs & maledictis multis atq; atrocibus,  
quæ aduersus me & alios, ardens ipse iracundia, quarto hoc  
Antipappo anhelauit. Nam de thesaurum mearum *περὸντων*  
& diuulgatione nihil in hoc quidem tempore habeo, quod  
Defensionī meæ secundæ, quam nondum refutauit aduersari-  
us, videatur addendum.

Illa autem tria, quæ modò proposui, dum pertracto, quæ  
so ego vos Scholarchæ, vt à personis nostris paulisper vos  
tollatis, & quæstionem potius, quæ inter nos vertitur, inquit-  
ratis: nec qui, vel quales simus, sed quid pro veritate, vel con-  
tra veritatem dicamus, attendatis. Si enim de laude eruditio-  
nis, si de autoritate inter literatos homines, si de meritis erga  
bonas literas ageretur: quis, nisi stultus, aut potius insanus,  
Sturmio non concederet? ne quis me in illo potissimum, cui  
multa me debere vltro fateor, genuinum frangere voluisse  
arbitretur. Quia verò in ista disquisitione ipse Deus, vt cum  
Nazianzeno loquar, hoc est, doctrina de Deo & Religio,  
*ἡ τοῦ θεοῦ διδασκαλία* est, καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ γνώμη, oportet sanè non modò  
me, sed ipsos huius controuersia & lectores & iudices, τὰ μα-  
*θητὰ* & eorum, qui ipsum inflammaverunt, conscientia, & ius-  
dex, & testis est. Is etiam nouit, quid in hac controuersia spes-  
ctemus, aut quæramus ab vtraq; parte: & quis nostrum ve-  
ram Christianæ charitatis rationem sequatur. Certè, vt in-  
finita alia præteream, à Charitatis spiritu nequaquam pro-  
ficiscitur: quòd, quia conuictijs cum aduersario non cer-  
taui, ne hoc ille quidem ferre potest: sed nescio quid de ex-  
citato à me Reuerendo & Clariss, viro, D. Doctore Luca  
Osians

August. contra  
Petilianum, lib 5.  
cap. 11.



*Præfatio ad D. Scholarchas.*

Osiandro, & de consilio prudentissimi viri, & excellentissimi,  
Iurecōsulti, Doct. Stephani Mummiij, affinis mei honorandi,  
ad calliditatē & fraudem à me usurpato confingit. Ac Doct.  
quidem Osiander pro seipso, vt arbitror, respondebit: Doct.  
autem Mummius, vt nihil à Christiana pietate alienum con-  
suluit mihi, ita & obsequentem me habuit: neq; eius in hac  
controuersia mentio à Sturmio debuit fieri, nisi fortasse satis  
ei non est, famam meam oppugnare: nisi etiā affini  
meo, propterea qu'od conuitia Sturmiana ipsi  
non placent, molestiam aliquam possit  
creare. Sed iam ad rem  
ipsam accedo.

*Joan*

# I IOHANNIS PAPPI

DOCTORIS THEOLOGI, DE-  
FENSIONIS QUARTAE PARS PRIMA:

DE CONFESIONE ECCLESIAE ET

REIPVB. ARGENTI-

NENSIS.



**P**RIMA ERGO CONTROVER-  
sia est de Confessione nostræ Ciuitatis atq;  
Ecclesiæ: eaq; minime noua, sed inde à Zan-  
chiano dissidio, & illius temporis, de mutata  
Præceptorum & Antecessorum nostrorum  
doctrina, criminationibus repetita. Cur autē  
hanc causam toties iam victam perorare denuo Sturmius vos  
luerit, diuinare equidem non possum: nisi quòd vespis &  
crabronibus suis, qui ipsum, vt ait, equitantem faciunt, hoc  
quoque negare non potuit, vel potius noluit. Ne enim hoc  
faceret, & *quod* ai toties repetitæ, & mea etiam verecunda ad  
monitio ipsum poterat permouere. Sed quia cramben hanc  
recoquendam, & pomum hoc *epid* & in conuiuium Deorum  
denuo putauit proijciendum: agè videamus, & quid in quæ-  
stione sit, & quæ vtrinq; adferantur argumenta. Duo autem  
videntur esse primæ huius controuersia præcipua capita:  
vnum de mente atq; sententia Confessionis eius, quam Cis-  
uitas nostra vnâ cum Constantiensibus, Memmingensibus,  
Lindauisibus, Imperatori Carolo V. in Comitijis anni 1530.  
obtulit, & quomodo illa cum Principum Confessione, eodem  
anno, ijs deniq; Comitijis oblata consentiat: alterum autem,  
cum constet, ciuitates anno statim sequente, 1532. Principum,  
Confessioni subscripsisse, vtrum ab eo tempore, Principum,

Defens. 3. pag. 116.

A

an



2 *Defensio IIII. D. Ioannis Pappi,*

an verò superior illa ciuitatum, nostra, hoc est, Argentinensis Reipub. & Ecclesiæ confessio dici, & haberi debeat, an utraq; coniunctim. Tunc autem de his controuersis capitibus rectissimè iudicabimus, si & Sacramentarij dissidij historiam, & ipsa Confessionis Ciuitatū initia, sed rectius aliquantò & verius, quàm Sturmius illa commemorat, considerauerimus. Nihil verò ponam ego, quod non ex Libris iam pridem editis, liquidissimè demonstrari possit: quorum ego Librorum autoritatem, Sturmianæ memoriæ, quæ ipsi sibi *οἱ νοτες μαγιστρος* est, longè antepōndam censeo. Cum ergò anno 1524. Carolostadius libellos aliquot cōtra Lutherum edidisset, eorumq; libellorum editione, dissidio totis iam quindecim quaginta sex annis flagranti, facem prætulisset: Ecclesiæ huius Argentiniensis ministri, qui tum erant, ne expectandam quidem Lutheri responsionem putarunt: sed Doct. Vuolff. Fabritius Capito, mense statim Octobri eiusdem anni, quid de illa controuersia Lutheri & Carolstadij sentiendum videretur, publico scripto exposuit. Quem mense deinde Decembri Bucerus secutus est, eiusq; libello omnes pastores, qui tunc in vrbe nostra erant, Capito, Hedio, Pollio, Niger, Lattonius, & reliqui subscripserāt: Quæ verò ipsorum tunc sententia fuerit, ista satis declarant. In Capitonis quidem iudicio, *B. 4. a. fidē tantum nostrā pane & vino Dominico, per recordationem corporis & sanguinis illius pascendam, & ceteras quæstiones omittendas esse.* In Buceri autem Libro, *L. 1. Ita manducandū esse panem & bibendum vinum, ut corporis & sanguinis illius semel pro nobis traditi seriò recordemur, eaq; ratione nos spiritualiter & verè carne eius vesci, & sanguinem eius bibere.* Ista ergò nostri scripserunt & iudicarunt, priusquam, quæ Lutheri sententia esset, cognoscere potuerunt. Lutherus enim initio 1525. decimum anni, Carolostadio respondere cœpit. Sed & posteaquam

quam Lutheri responsio edita esset, & Oecolampadius ad Ec-  
 clesiastas Suevos, de genuina verborum Domini: Hoc est corpus  
 meum, iuxta vetustissimos authores expositione scripsisset: hoc  
 aperte Bucerus egit, scriptis ad aliquos literis, ne Oecolampas  
 dio responderetur. Quod eius studium nō minus falsè, quàm  
 verè, iam tum Brentius, scripta ad illum epistola reprehendit:  
 Camarinam, inquit, mouistis: iam nos adhortamini, vel ne  
 foetorem olfaciamus, vel ne expurgemus. Incendium per  
 vos excitatum flagrat nunc: prohibetis ne accurramus, in  
 cendium extincturi: aut fortè, ne suspicemur vel incendium  
 esse. Anno 1526. Bucerus Apologiam ad Brentium mense  
 Martio edidit, & 1527. Pomerano respondit. Ex quibus Apo-  
 logijs quid necesse est multa adducere, quibus, quæ tum Bu-  
 ceri fuerit sententia, ostendatur? An non enim ista ex hac  
 posteriori sufficiunt? d. 5. multa Christianorum persuasissimum  
 habere, Lutherum pridem abundè esse confutatum, & à quolibet sa-  
 cræ scientiæ tyrono posse confutari. Et e. 16. Lutherus Scripturæ  
 & rationibus nondum prodijt. Quid de disputatione Bernensi  
 dicam, anno 1528. habitæ in qua non modò corporaliter, sed etiam  
 ESSENTIALITER corpus & sanguinem Christi in Eucharistia  
 sumi, testimonio sacra Scripturæ probari posse negabatur: in qua  
 Bucerus Zuuinglij certè & Oecolampadij *ἰδωσάντες* fuit, cōs-  
 tra eos, qui Lutheri, hoc est, veram sententiam defendebant:  
 in quibus Andreas Althamerus erat, Noricus Ecclesiastes,  
 & popularis meus Burgouerus, qui tum in oppido S. Galli  
 pastorem agebat. Quid de Arbogasto Dialogo, eodem anno  
 edito, in quo etli expositionem verborum cœnæ, quàm Cas-  
 rolostadius afferebat, sibi non satisfacere ait: Summam tamē  
 sententiæ illius, vt & Silesiorū, hoc est, Suuenckfeldij & Cas-  
 rolostadij haud obscurè comprobatur. Quod ipsum sequente  
 rursus 1529. anno Capito fecit, commendato quodam Siles-  
 siorum



#### 4 Defensio IIII. D. Joannis Pappi,

fiorum libello, cuius Sjuenckfeldius author fuerat. Quo in libello ita negotium omne Cœnae Dominicae descriptum, depictum, omniumq; oculis propositum esse affirmat, ut ipsi Deo, & fidelium conscientijs eximie probetur, & nemo sano iudicio præditus absq; sua conscientia lesione, impugnare illam doctrinam possit. Eodemq; anno, & in Colloquio Marpurgensi, Bucerus & Hedio pro Oecolampadio & Zuuinglio fecerunt: & domum reuersi, eo in libello, quo Erasmo responderunt, vel Lauatero teste, suam de Cœna Domini sententiam Zuuinglij per omnia consentientem professi sunt.

Lauater, 176.

Ex hac igitur historia, inde ab initio Sacramentarij dissidij, vsq; ad principium Confessionis Ciuitatũ, ex Libris publice iam pridem editis deducta, facillimè, atq; etiam rectissime iudicari potest, cuiusmodi confessionem Theologi Argentineses de Cœna Domini scribere debuerint, cum ab Imperatore iussi essent, ut & alij status Protestantium, sententiam & opinionem suam exponere. Sed multò etiam clarius hoc ipsum perspicietur, si vtriusq; confessionis, & Principum & Ciuitatum origo & fons consideretur. Qua in re, historiae credo ego, Sleidani credetur. Is autem in fine Libri sexti sic habet ad verbum. Cum mense Octobri Suabachum legati Principum, ac Ciuitatum venissent (videlicet, ut de fœdere ineundo ageretur:) Saxonis & Georgij Brandenburgici nomine propositum fuit: Quoniam Religionis, ac verae doctrinae defensio, sit huius fundamentum fœderis atq; causae, primum oportere consentientes omnium in eo esse voluntates. Itaq; recitata fuit doctrinae summa, capitibus aliquot comprehensa, quam approbarent omnes. Argentineses autem, ac Vlmenses Legati, neq; superiori conuentu Rotasensi factam eius rei mentionem esse, neq; se quicquam in mandatis habere dicebant, DE COENA DOMINI NON ERAT

ERAT EADEM OMNIVM SENTENTIA: Sicut ante  
 quoq; diximus, & hic solus erat scrupulus. Cum ergo decer-  
 ni propterea nihil posset, alter fuit Smalkaldia conuentus  
 indictus ad Idus Decembris. Et sequente Lib. 8. Visum fuit,  
 agendum (in illo conuentu Smalcaldico) esse omnium pri-  
 mo de Religione, cuius nuper erant proposita capita. Ro-  
 gantur itaq; Argentineses ac Ulmeneses, quid sit ipsorum in  
 eo voluntatis atq; propositi? respondent in eandem, vt nuper  
 sententiam: quo tempore sit primū agi coeptum de foedere,  
 nullam eius rei mentionem esse factam; hoc vnum modo in  
 deliberationem venisse, quomodo sint auxilia communican-  
 da, si quem doctrinae causa periclitari contingeret: quid ad-  
 uersarij moliantur, ac in animo habeant, esse non obscurum.  
 Inter illa verò doctrinae capita, quae sunt in medium adducta,  
 quaedam posse disputari: quod si de ijs non conueniat inter  
 doctos, metum esse, ne dissidium oriatur, quod aduersarijs  
 valde sit opportunum atq; commodum. Itaq; suum esse con-  
 siliū, vt ad illud, quod initio fuit de foedere faciundo propo-  
 situm, omnis referatur deliberatio. Saxo & huic adiuncti  
 Luneburgici fratres, & Brandenburgicus, sollicitabant eos per  
 Noribergicos, vt assentirentur. Landgravius verò medium  
 sese gerens, conciliationi studebat. Cum nihil proficeret, res  
 liquarum etiam ciuitatum Legati vocantur, & siquidem eam  
 doctrinam per omnia probent, actionē foederis institui posse  
 cum ipsis, dicebatur: illi, nullum habere se eius rei mandatū,  
 respondent, & primam vrgent actionem. Tandem ita disce-  
 ditur, vt qui doctrinam hanc omnem profiteri velint, atq; re-  
 cipere, Noribergam veniant, ad sextum Ianuarij diem anni  
 sequentis, deliberandi causa, quod vim iniustam à  
 gentineses interea, muniendi sui causa, quò vim iniustam à  
 se suisq; depellerent, cum Tigurinīs, Bernatibus, Basiliensibus,



6 Defensio IIII. D. Joannis Pappi,

» BUS, QUI ET VICINI ERANT, ET DOGMATE MAGIS  
 » CONVENIEBANT, foedus faciunt, &c. Decretum fuit hoc  
 » foedus in annos 15. Januarij die quinto.

Quæ huc vsq; commemoravi, Scholarchæ, vera & certa esse nemo dubitare potest: cum non ex hominum senum memoria, quæ labi sæpè & falli potest: sæpè etiam ipsa, ne suæ causæ noceat, fallere solet & decipere: sed ex Scriptorû, qui autoritatem habent, & testimonium veritatis, repetita sunt, & ad verbum descripta. Sed hæc à Sturmij narrationibus quantopere disident? Ut enim concedamus ei, *provisio- ne aduentus Caroli Cesaris ex Hispania, & Pontificiorum iactantia & Civitatum, & Principum Confessionem*, pag. 12. illud tamen, quod sequente mox pag. 13. ponit, verum planè non est, *Principes Philippo Melanchthoni, ut Augustanam Confessionem conscriberet, commississe, & tantam tunc Melanchthonis fuisse auctoritatem, ut à Melanchthone potius, quàm à Luthero confici illam vellent.* Primum enim Lutherus summam quandam Confessionis, & quasi *οὐκ ἔτι ἔργου* operis futuri, septendecim articulis complexus fuerat: qui tomo 5. Ihenensi extant pag. 14. eosq; Philippus, ad verbum penè, ipsi Confessionis Principi inferuit. Deinde ipsa Confessio, cum scripta iam fuisset, priusquam Carolo v. Imp. offerretur, non modo censura principum Theologorum, eorumq; qui nostris Principibus à consilijs fuere, & duarum Civitatum, Noribergæ & Reutlingæ Legatis subiecta fuit: ut in Confessione sua anno 1555. edita Clariss. & eloquentissimus Theologus, Doct. Erhardus Snerpius testatur: sed ad Lutherum etiam, qui hoc durate Comitiatio, Coburgi erat ad fines Franconiæ, mandato sui Principis, ut tantò vicinior esset Augustæ, si qua forte res ipsius consilium postularet, illa ipsa missa fuit Confessio: ut sequens Illust. Clariss.

striff. Principis Electoris Saxoniae Iohannis ad Lutherum testatur epistola, quae sic habet. Salutem, Reuerende & doctissime, nobis dilecte & deuote: Posteaquam tu & alij nostri Theologi Vitebergae, nobis clementer mandantibus & perentibus, Articulos de religione nostra controuersos scripto breui delineastis: non volumus te celare, iam M. Philippum Melancthonem denuo eos hinc Augustae reuidisse, & in formam redegisse, quam tibi vnâ mittimus, & clementer petimus, vt eosdem articulos accuratius reuidere & expendere non graueris. Et siue ita, vt scripti sunt, tibi placebunt, siue addendum aliquid, aut adimendum esse cogitabis, scripto sententiam tuam annotare, & per hunc tabellarium sine mora remittere bene munitos & obsignatos velis; vt Caesare, quem breui expectamus, adueniente, instructi & parati simus, 11. Maij, anno 1530. Lutherus autem 15. Maij in hanc rescripsit sententiam. Illustriss. Princeps, Domine clementissime, Perlegi Apologiam (ita. n. ipsam Confessionem nominat) à M. Philippo scriptam, quae mihi eximia placet, nec quicquam in ea corrigere, aut mutare possum, nec etiam aliquid à me emendari conueniret. Ego. n. tanta moderatione & lenitate styli vti non possum. Christus Dominus noster adiuet, vt copiosum & magnam fructum ferat, sicut speramus et perimus, Amen. Vnde perspicitur, in adornanda Augustana Confessione, non solum Philippi intercessisse operam: sed & alios, & in his praecipue Lutherum consultum fuisse. Propterea autem aduersarij Philippo tantam in conscribenda Augustana Confessione autoritatem solent arrogare: vt recte postea eum fecisse concludant, quod Confessionem illam, tanquam suum opus postea mutarint. Pauci. n. ex illis quoque, eorum audaciam deueniunt, vt assererent, Philippum non solum scitu, sed etiam consensu & iussu Electoris & Landgrauij, Confessionem mutasse: quemadmodum Sturmius, pa. 14. persuadere nobis conatur. Sed nunc hoc nobis persuadere priusquam Electoris & Landgrauij literas atque sigilla de hac



8 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*  
hac re nobis exhibeat. Nos enim scimus, Confessionem illam non modo in Comitibus illis à Principum Theologis probatam: sed anno etiam 1537. à præcipuis Germaniæ Ecclesiasticis denuò subscriptam fuisse: ut causa planè nulla videatur afferri posse, ob quam post hanc tam solennem approbationem mutanda demum fuerit.

Sequens pag. 13. paragraphus, In comitijs verò ipsis, &c. partim rerum gestarum ordinem inuertit, partim veris factis admiscet. Etsi enim Principum Legati cum ciuitatum Legatis, vel hi potius cum illis, in colloctionem venerunt: tamen neque cognita Principum voluntate id factum videtur: cum Elector Saxo apud Sleidanum lib. 8. aperte se excuset, sibi in Comitibus Augustæ nullum fuisse cum ijs, qui Zuuingliani vulgò putantur, commercium, neque ostenderunt Ciuitatum Confessionem cum sua consentire, nihil pugnare: quod rursum Sleidanus his verbis negat: De Cœna Domini non idem hi, quod Saxones, atque socij sentiebant, neque denique statuerunt, ut simul vtrunque offerrent Cæsari. Seorsim enim vtraque oblata fuit: & prior quidem Saxonica siue Principum: Ciuitatum autem interea, dum Principum Confessionis cõfutatatio adornatur à Pontificijs. Actiones autem inter Legatos & Theologos Principum & ciuitatum, post vtrunque demum exhibitam Confessionem institui cœperunt. Nam quoniam consentanea erant, putabant vtramque Cæsarem accepturum: At non erant consentanea, ut modo Sleidanus testatus est: & tamen vtramque Cæsar accepit: vtramque seorsim refutauit: ideoque & illud fallissimum, quod statim sequitur: Cæsarem auditis Pontificia Religionis Principibus, eorumque Legatis, vtramque simul accipere recusasse, alteram earum, quam vellent, accepturum sese recepisse, atque id propterea Cæsari authores fuisse, quia non putabant posse fieri, ut tantus esset doctrinae consensus inter prin-

contra D. Sturmium.

9

Principes & ciuitates. Legatos item de hac re ad Senatum scripsisse, & Casari vnā Confessionem offerri oportere, admonuisse: Senatum respondisse, si Principes nostram approbarent, & suā nō esse dissentaneam faterentur, honoris causa concedendum Principibus, vt sola Principum exhiberetur Casari, & statibus Imperij. Hæc omnia ita manifestò falsa sunt, vt refutationem nullam desiderent. Quid enim manifestius, quàm omnibus statibus ab Imperatore permissum fuisse, vt quod quisq; vellet, proponeret in medio scripto comprehensum: quid rursus manifestius, quàm Ciuitates de Cœna Domini, non idem, quod Saxo & socij, sensisse: Illam autem legem, siue conditionem, quis sane mentis, aut à Senatu nostro propositā, aut à Principibus approbatam atq; concessam existimabit, vt nostræ Ciuitati suæ domi suæ, & suis pastoribus & populo salua & integra relinquere- tur Confessio. Si enim vtraq; consentiebat Confessio, si nihil pugnabant: quid opus erat illi alteri, quam non offerrent, tan- toperè cauere: Si autem non consentanea erat Principum Confessione, Ciuitatum Confessio: cur Principum Confessionem Casari tradere, diuersam autem & dissentaneam do- mi suæ, & suis pastoribus, & populo saluam & integram re- linqui voluerunt: Et addit, quasi adhuc mendaciorum fati- non sit, subscriptam à Legatis nostris, vt vna totius Imperij Con- fessio esse videretur. Et hæc omnia verè confirmari posse, ait, cum ex alijs monumentis, cum ex Epistola Buceri ad Lycosthenem. Videas tur autem Confessionis subscriptio: quæ primo intuitu, falsis- sima hæc esse demonstrabit. Solæ enim duæ Respublicæ, Norica & Reutlingensis, subscripserunt tunc, cum offerre- tur Confessio: & ante Comitiorum finem, Campidonenses quidem, & Heilbronneses, & Vinshemij, & Vveiffelburgij Norici subscripserunt: Argentinenfes verò minimè. In epistola autem ad Lycosthenem, quantum ego memini, nihil

Sleid. lib. 7.

Idem ibid.

Pag. 14.



10 *Defensio IIII. D. Ioannis Pappi,*

horū commemoratur: sed quid Suinfordiæ anno 1532. biennio  
videlicet post exhibitam Confessionem vtramq̃, actum sit,  
narratur. Ac netum quidem Cæsariani arbitri, Moguntia  
nus & Palatinus alteram, quam vellent Protestantes, sed so-  
lam Saxonicam, exclusis Zuinglianis & Anabaptistis, consi-  
ditionibus pacis nominatim insertam voluerūt: quod ne epis-  
stola quidem ad Lycolthenem inficias ibit. Sequitur. *Neque*  
*disimularunt simul omnes Legati, temporis causa, hanc communem*  
*omnium Confessionem scriptam esse: etiam Cæsari dari, vt ex illa*  
*non ius sit, contra nostros in conuentibus Imperij disceptare.* Neq̃  
dissimulandum hoc loco est, rursus aperte falsum à Sturmio  
narrari. Non enim communi omnium nomine scripta erat:  
suam Ciuitates exhibuerant, non modò propter rituum &  
cæremoniatarum diuersitatem: sed etiam propter discrepanti-  
am doctrinæ, quapropter & 1532. anno, in illa transactio-  
Suinfordiana, necessariū planè ipsis fuit, modò publica pace  
ad Conciliū vsq̃ frui vellent, vt promitterent coniunctis  
animis vnà cū Principibus, ijs, qui de Cœna Dñi, deq̃ Baptis-  
mo secus docent, quam ipsorū habet scriptū, exhibitum Augu-  
gustæ, minimè se coniuncturos, quantū quidem ad doctrinā  
attinet. Hactenus immensa caui spirarunt mendacia folle-  
Sturmiani: Cur. n. non liceat mihi, in tanta hac causa, scapham,  
quod aiunt, scapham, & ligonem ligonem appellare?  
Nam, vt ne *μνημονικὰ σφάλματα* hæc esse arbitraremur, ipse  
Sturmius minimè necessaria sua commemoratione eorū, qui  
& in Magistratu, & in Ministerio Ecclesiæ mutationem doc-  
trinae Pontificiæ primi instituerant, effecit. Quomodo enim,  
qui de Herlino meminisset, quòd capillos post aures leniter  
reijcere soleret, si quid grauius dicendū esset: qui de Sympho-  
riano ea nō tacuisset, quæ ad ministri certè Ecclesiæ commē-  
dationem nō pertinent: quomodo, inquam, ille, quæ tantis in  
rebus

pag. 14.

Steid. lib. 8.

rebus publicè gesta sunt, quæ literarū monumētis consignata sunt, quæ ad controuersiam istā tam grauem maximè pertinent, etiam si oblitus esset, in memoriā tamen nō reuocaret, nisi affectatis mendacijs veritatem obscurare constituisset: Et tamē ita hæc mendacia inuoluit, ita vera falsis admiscet: vt etiam si redarguatur, elabi se posse speret. Nam anno tamen 1532. hæc facta dicit, quæ ipse ad 1530. & ad Comitā illius anni retulit: qua de re infra rursus dicendum erit. Nunc satis mihi est, ostendisse, Sturmium historiā Confessionis Ciuitatis perperam narrare. Mea autem historia, siue Sleidani potius, aperte conuincit contrarium eius, quod Sturmius suis narrationibus consecutum sese sperauit: nempe Ciuitatum Confessionem dissentaneam à Principum Confessione habitam fuisse: & verò esse debuisse. Lubens præterea duarum clarissimarum Ciuitatum, Memmingæ & Lindauj testimonium, quæ aperte fatentur, suos tum concionatores Cinglianos fuisse, neq; turpe sibi putant, ab errore, in quo versati aliquando fuerunt, destitisse. Idem Geneuensis etiam Typographus testatur, Thomas Courteau, qui anno 1559. historiæ Sleidani de Confessione Ciuitatum isthæc ad marginem, pa. 109. Zuinglianorū Confessio, pa. 115. Confutatio doctrinæ Zuinglianorum, & Zuinglianorū responsio, pa. 131. Concordia inter Zuinglianos & Lutheranos. Theodosius item noster Rihelius, pag. 187. Ciuitates Confessionē suam scriptam exhibent Zuinglianam: pa. 198. Argentinensium Zuinglianorum dogma confutatum, quidq; ab illis petitū, pag. 226. Zuinglianū dogma suum interpretantur, & Lutheranis satisfaciunt.

Sed hæc quamuis molesta ipsis & graui, grata sibi tamē esse simulabunt, qui à Sturmijsunt partibus. Vociferabuntur enim, me hac in parte à Reuerendo & Clarissimo viro, cōuentus nostri Ecclesiastici præside, & præceptore meo pluris



12 *Defensio IIII.D. Joannis Pappi,*

mum obseruando D. Marbachio dissidere, qui proximo contra  
 Tossanum scripto ipsam Ciuitatum Confessionem haud  
 obscure probavit: neq; conciliari ista inter se posse clamabit.  
 At nihil est, quod fieri possit facilius, modo cogitemus, in huius  
 Confessionis *Arctica* dijudicanda, non ipsas modo Ciui-  
 tates, earumq; concionatores alios spectandos esse: sed ipsum  
 in primis authorem Bucerum. Si enim de ea doctrina qua  
 ritur, qua ab initio dissidij Sacramentarij ad annum vsq; 1530.  
 in Ecclesijs quatuor illarum Ciuitatum proposita fuit, clare  
 & verè dico, non potuisse, nec debuisse earum nomine, nisi  
 Cinglianam Confessionem, & à Principum Confessione  
 dissentientem offerri: id, quod de nostra Argentinensi, per  
 singulos annos, satis euidenter probaui, & reliqua Ciuitates,  
 vt supr'à posui, libenter fatentur. Si autem de mente & sen-  
 tentia Buceri vnus, qui author est Confessionis Ciuitatum,  
 quaritur: aliud iam de eadem Confessione affirmari poterit.  
 Fatetur aliquoties Bucerus, & in epistola praesertim ad Co-  
 mandrum, cuius bonam partem Defensionem meam tertiam in-  
 serui, se inde à lecta Lutheri maiore Confessione, melius de  
 ipso sentire coepisse, & de tribus, in articulo de coena Domini  
 ni, capitibus sententiam suam mutasse, neq; id tamen statim  
 aperte fecisse, quod speraret, se ad eandem concordiam, cum  
 ctando multos alios posse adiungere. Ergo Bucerus, qui iam  
 tum eam concordiam meditabatur, qua anno demum 1536.  
 perfecta est, ita ipsum Confessionis articulum instituit, vt  
 commodè explicare eum, & interpretari posset: neq; tamen  
 aliud, quam quod antehac docuisset, confiteri videretur.  
 Ideoq; enim veram praesentiam corporis & sanguinis Chri-  
 sti in S. Coena fatetur, cum alioqui, vt expressè ad Oecolampadi-  
 padium scribebat Philippus, absentis Christi corpus tanquam  
 in tragicodia representari sentirent. Smalcaedia ergo anno  
 statim

statim 1531. Sleidano rursus teste (non prius in ipsis Comitibus) conuenerat inter Protestantes, & cum Argentinenses ac Suevicæ Ciuitates aliquot, dogma suum de Cœna Domini propositum in Comitibus Augustæ copiosius tunc declarassent, recepta fuit à Saxonis ipsorum interpretatio. De hac interpretatione diligentius mihi agendum est: non modo, ut intelligatur, an à Principibus recepta sit Ciuitatum Confessio, quod isti tantoperè vrgent, sed etiam, ut constantia & zelus pro veritate, in Electore Saxonix, merita laude non fraudetur. Cuiusmodi autem illa interpretatio fuerit, sequentia clarissimè ostendunt. Principio cum eam ob causam, Conuentione & foedere ageretur: consultus prius à Saxone Lutherus fuit, quibus conditionibus cum Ciuitatibus transigi posset. Respondit autem Lutherus, ut Tom. 2. Isleb. 134. videre est, si Argentinenses planè constituerunt, non idem nobiscum credere, quod corpus & sanguis Christi, etiam externè in pane & vino præsens sit, & quod à bonis & malis idem accipiatur, & administretur, potuissent ipsi sanè hoc labore conciliationis supersedere, quemadmodum egomet Martino Bucero, Coburgi diligenter & clarè dixi. Deinde, cum non multò post hanc interpretationem, in conuentu Francofurtensi Ciuitates valde cuperent, Heluetios quoque in foedus recipi, Saxo per Legatos respondit: quoniam de Cœna Domini diuersum sequantur dogma, non sibi licere societatem cum ipsis ullam coire. Quanti sit ipsorum coniunctio propter vires atque potentiam, non se quidem latere: sed eò sibi minimè respiciendum esse, ne tristis inde sequatur exitus, quod ijs accedisse Scriptura testetur, qui muniendi sui causa, cuiusque modi præsidij vli fuissent. Sleidanus eodem Libro octauo.



14 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

Videris, opinor, Scholarchæ, qualem hanc interpretationem fuisse oportuerit. Non enim in foedus receptæ tunc Ciuitates fuissent, si adhuc, vt initio anni 1530. cum Helueticis magis, quàm cum Saxonis, dogmate eis conuenisset. Quid? ea, quæ apud Sleidanum eodem libro sequuntur, an non manifestissimè hoc ipsum comprobant? Cum x. Cal. Septemb. eiusdem 1531. anni ad Saxonem venissent Guilhelmus Nassouius & Nuenarius, Comites, magnæ propter virtutem authoritatis viri, ac permissu Cæsaris de conciliatione agerent: & ex ipsorum verbis apparet, Cæsari persuasum esse, quasi Zuinglij doctrinam & Anabaptistarum Saxo probaret, respondet, cuiusmodi sit doctrinæ suæ genus, & quid suæ ditionis Ecclesiæ ministri doceant, ex Augustana Confessione satis esse notum. Sed hoc constare, cum esset in Comitibus Augustæ, nullum sibi fuisse cum ijs, qui Zuingliani vulgò putantur, commercium, sed ne postea quidem, donec sententiam illi suam exponerent. Zuinglianæ enim tum adhuc putabantur Ciuitates: & quia cum ijs Saxo se coniunxerat, ipse quoque pro Cingliano incipiebat haberi: quapropter orabat, vt ad Cæsarem hoc nomine sese illi, quos dixi, Nassouius & Nuenarius purgarent. Neque præteriri hoc loco debet, quod 1532. anno Suinfordiæ euenit. Cum enim in illo conuentu Moguntinus & Palatinus de pace ad Concilium vsque seruanda, hanc etiam conditionem ferrent, vt cum Cinglianis & Anabaptistis, qui hac pace frui vellent, nihil haberent commune: & in disceptatione intercessores hanc conditionem ita explicarent, si Zuingliani faterentur errorem, atque desisterent, comprehendi etiam in hac pace, sin minus, tum deserendos, nec auxiliij quicquam eis communicandum, neque foedus vllum cum ipsis faciendum esse:

esse: Cum hæc, inquam, ab intercessoribus proponerentur, coniunctis animis omnes respondent, atque inter hos etiam Argentinenſes, Constantienſes, Memmingenſes, Lindau, ijs, qui de Cœna Domini, deq; Baptismo secus docent, quam ipsorum habet scriptum exhibitum Augusta, minimè se coniuncturos esse, quantum quidem ad doctrinam attinet. Ad istam igitur interpretationem, quæ secuta est, si respiciamus, non nego ita posse Cuiusdam Confessionum verba explicari, ut à Principum Confessione non disſideat: quò etiam Doctor noster Marbachius respexit. Sed hanc interpretationem in isthoc tempore admittere nolunt, qui eam urgent, quiq; recidunt: sed simpliciter pro Zuingliana eam, & tamen vera Confessione haberi volunt. Doctor Marbachius autem pro vera quidem agnoscit, sed secundum interpretationem minimè Cinglianam. Diserte enim addit, propterea Christianam illam Confessionem esse, quia veram corporis Christi in sacra Cœna præsentiam statuat.

Cum autem *πρὸς στρατοῦς*, hoc est, de mente & sententia huius Confessionis satis multa dicta sint: tempus esse videtur, ut ad alteram quoque primæ controuersiæ quæstionem accedamus: Quam nam statuendum sit, nostram Confessionem esse, vtrum Principum solam, an Ciuitatum solam, an vtramq; coniunctam: quorum postremum Sturmius magno conatu contendit. Sed permulta sanè sunt, quæ hanc eius asseuerationem facillime euertunt: nos ex multis pauca, sed valdè illustria argumenta proponemus: quibus meridiana, quod aiunt, luce clarius ostendemus, post annum 1532. eiusq; anni conuentum Suinfurdicum, Confessionem Ciuitatum neque solam, neque cum Principum Confessione, sed solam principum Confessionem, nostram



stram esse confessionem. Possem equidem hoc loco ea omnia repetere, quæ supra ex Sleidano de interpretatione Principibus data, de responso Saxonis ad Nuenarium & Nassouium Comites, de Heluetijs in fœdus non receptis adduxit: quæ vt interpretationem admittunt, ita Confessionem ipsam non approbant, neque eam exceptionem admittunt, quod foris Principum, domi Ciuitatum Confessionem haberi liceat. Sed propius vrgebo aduersarium. Si enim Ciuitatum Confessio, vel sola, vel cum Principum Confessione, post hanc receptam, nostra est Confessio: quid causæ dicemus, quod nullis vnquam in Comitijs, nullis in Colloquijs (quibus plerisque Bucerus, & Ciuitatis nostræ, & Principum nomine interfuit) vlla vnquam deinceps Ciuitatum Confessionis facta mentio est? An non exceptionem hanc semel factam, semelque admissam, si semel facta & admissa est, semper repeti oportuit, ne non pactis stare viderentur Ciuitates, quæ domi aliam sequerentur, foris aliam defenderent Confessionem? Saltem ad Tridentinum Concilium missa fuisset hæc Ciuitatum Confessio: cum Saxones suam scripsissent, & Virtebergici suam, & vtrorumque Argentineses subscripsissent. An non vno saltem verbo indicandum tunc erat, esse & aliam quandam Argentinesium Confessionem, quam saluam sibi & incolumem domi suæ esse vellent?

Sed quomodo ad Comitîa, aut Colloquia, aut ad Concilium misissent hanc Confessionem, cuius sententiam ipse Bucerus non vno in loco retractauit, & ita retractauit, vt quod in Confessione Ciuitatum positum est, ipse postea Pontificijs noluerit concedere, & falsus sit se errasse. Hic sine dubio exclamabit Sturmîus, & cœlum terræ miscebit, quod istud hoc affirmare ausim, Sed nisi hoc ita vobis probauero Scho-larchæ.

larchæ, vt à viro bono contradici nihil possit: nihil causæ dis-  
 co, quò minus pro viro bono ego non habear. Articulo quar-  
 to Confessionis Ciuitatum explicandum erat, cuiusmodi si-  
 dei iustificationem nos ascribamus: sed ibi scriptum est: Nes-  
 minem iustificari, aut vitam æternam consequi posse, nisi  
 DEUM diligat: & sequente pagina, Ea fides iustifi-  
 care dicitur, quæ per charitatem efficax est. Quin imò toto  
 illo articulo, Meriti Christi nulla planè fit mentio. Sed  
 quid de hac explicatione, anno 1541. hoc est, vndecimo post  
 Confessionem Ciuitatum anno, ipse Bucerus senserit, quæ-  
 so vos Scholarchæ, vt cognoscatis. In Libro enim Caroli  
 Imperatoris, quo dogmata controuersa conciliabantur, hæc  
 perscripta esset sententia: *Firma itaque est & sana doctrina, per  
 fidem viuam & efficacem iustificari peccatorem.* Agnoscit Con-  
 fessionis Ciuitatum non modò sententiam, sed etiam ver-  
 ba. Sed quid ad hæc Bucerus? Vocabulum, efficax, aut tol-  
 li petit, aut ita declarari, vt intelligatur de fiducia apprehen-  
 dente misericordiam propter Christum promissam, & eri-  
 gente perterrefactas mentes. At hanc explicationem si in  
 Ciuitatum Confessione quæritis, non modò eam non repe-  
 rietis: sed quinto etiam sequente capite ista legetis: *Renou-  
 nationem & restitutionem hominis, quæ fit & consistit per fidem, de-  
 clarari, perfectamq; fieri operibus charitatis: neq; multò post:  
 Nunquam perfecte beatum effici hominem, nisi per Christi spiritum  
 eo perducatur, VT NULLVM EI PENITVS BO-  
 NVM OPVS DESIT, ad quod est creatus.* Sed hanc  
 rursus explicationem, conferte, si placet, cum pag. 78. illo-  
 rum Actorum. Quartæ Maluendæ sententia NOSTRÆ  
 Confessioni contradicens est, quòd is, cui remissa pec-  
 cata sunt, possit auxilio gratiæ Dei sic implere præ-  
 cepta Dei, vt Deo & proximo reddat, quod debet: & istud

Pag. 10. Actorum  
Ratisbon.

Pag. 85. eorundem  
Actorum.



18 *Defensio IIII. D. Ioannis Pappi,*

„ aduersari diximus secundo & tertio capiti N O S T R A E  
 „ Confessionis. Nec enim hominem salutem gratis acci-  
 „ pere, si reddat ipse proximo & Deo, quod debet, nec  
 „ opus esse ei, qui hoc præstet, satisfactione Christi. At ista  
 quarta Maluendæ sententiâ, cum Ciuitatum Confessione  
 minimè pugnat: neque vel secundo vel tertio Confessionis  
 Ciuitatum articulo de isthac quæstione agitur: sed ad Prin-  
 cipum Confessionem isti numeri articuloꝝ pertinent,  
 quam Bucerus illo tempore, licet nostræ Reipub. Legatus,  
 nostram Confessionem nominabat, quod & aliàs ipsum fe-  
 cisse infra ostendam. Pari ratione, si id, quod in principio  
 Apologiæ scriptum est, de dissidio Sacramentario, *reuera*  
*idem sentire utramq; partem: tantum dissensionem esse de quibus-*  
*dam negotiis, & de verbis, quibus verus intellectus Sacramento-*  
*rum, de quo nullum esse ait controuersiam, exponi debeat.* Si istud  
 inquam, conferamus cum tertia Epistolæ ad Comandrum  
 parte, quomodo quæso conciliari ista inter se poterunt?  
 Quis enim affirmare audeat, eos re ipsa consentire, & qui-  
 dem de usu Sacramentorum, inter quos tria hæc contro-  
 uertuntur, in quibus Bucerus sententiam sese mutasse his  
 „ verbis testatur. Nunc declarabo, quid intersit inter hæc, &  
 „ ea, quæ equidem de hoc mysterio ante sensi & docui, quàm  
 „ concordia nobis cum Luthero & Ecclesijs, quæ semper cum  
 „ eo fecerunt, restituta est, omnis autem varietas ista in his  
 „ consistit. Primum, quòd Luthero & ijs, qui ab ipso stabant  
 „ tribui crassiorem de præsentia & perceptione Domini in sa-  
 „ cra Coena sententiam, quàm deprehenderim postea, &  
 „ nunc testificer illis vnquam fuisse: quanquam eam sententia  
 „ am magis ad eò inesse ipsorum verbis, quàm animis iudica-  
 „ bam. Deinde, quòd formas quasdam loquendi improbaui,  
 „ & etiam oppugnaui, tanquam illæ mentes hominum, ad  
Eles

Elementorum existimationem nimiam detraherent, & facerent nonnihil ad imminuendam sinceritatem fiducia in Christum. Ex formulæ erant, Sacramenta confirmare fide, erigere conscientiam, esse & percipi Christum in Sacramento, & percipi eum CORPORALITER: QVAS FORMAS NUNC AGNOSCO ME VSVRPARARE POSSE PIE ET UTILITER. Tertio, quod cum is, qui non viva veracique fide, Eucharistia communicant, hoc cibo salutis non fruuntur, ego illis simpliciter ademi omnem Christi in Sacramento perceptionem, quam nunc non adimo. Hæc igitur secunda causa est, cur concedi Sturmio non possit, ut post anni 1531. interpretationem, & 1532. pacificationem, Ciuitatum Confessio vel sola, vel vnâ cum Principum Confessione, pro Ecclesiæ & Reipublicæ Argentinensis Confessione habeatur.

Cuius causæ & tertia accedit: quod videlicet, cum aliquoties postea Reipublicæ nostræ Legati, vnâ cum Principibus, & alijs Statibus, Augustanæ Confessioni subscripsissent, nunquam tamen suam illi Confessionem exceperunt, aut saluam sibi illam & incolumem esse voluerunt: Sed cæremonas tantum, quibus à Saxonis Ecclesijs differebant, ut & hodie differunt, exceperunt. Quod ne quis me putet sine ratione aut certo authore affirmare: vobis ipsis, Scholarum, testibus utar. Tu enim Ioannes Philippe à Kettenheim, ex propinquo tuo, viro nobilissimo & prudentissimo, Prætor, dum viueret, & Scholarcha amplissimo Henrico à Milnheim, sæpè isthoc sine dubio audiuisti: vos etiam Ioannes Carole Lorcher, & Friderice Gotteshemi, in Senatu anno 1563. fuistis, mense Martio: cum ab arbitris interrogaretur Senatus, Ecquam harum Confessionum pro sua agnosceret: Cumque Senatus facto decreto res



» sponderet, Principum Confessionem suam confessionem esse  
 » se: quoties Principum Confessione ante hac subscriptū à Ma-  
 » gistratu esset, nihil præter caeremonias esse exceptum. Et  
 quod maius est, Cōsul eo anno postremum, hoc est, VII. fuit  
 Matthias Pfarrerus, qui vnā cum Iacobo Sturmio Ciuitatis  
 tum Confessionem Augustæ ante annos 33. exhibuerat:  
 qui cum eodem illo Sturmio plerisque de Religione actionis  
 bus publicis interfuit. Vigesimo enim septimo anno Consu-  
 sul primū factus fuerat: & exemplo in nostra Republica  
 planè singulari, septimum consulatum gessit, & ab octavo,  
 non toto vertente anno abfuit, mortuus 19. Ianuarij, anno  
 1568. cum ad octauum consulatum sequente 1569. anno, adie-  
 tus ipsi patèret. Hic ergo Pfarrerus, cum præclare adhuc  
 meminisset, quæ in Comitibus Augustanis anni 1530. de Ciui-  
 tatum Confessione acta fuissent, & quæ deinceps consecuta:  
 cumq; minimè ignoraret, quid in illo dissidio Zanchiano  
 controuerteretur: concorditer tamen cum Senatu & XXI. vi-  
 ris respondit, Principum Confessionem, nostram Confes-  
 sionem esse: eo ipso tempore, quo contendebatur, secun-  
 dum Ciuitatum Confessionem, examina probandorum in  
 Collegio Thomano instituenda esse. Fuerunt etiam eodem  
 tempore in Tredecemuirorum & Quindecemuirorum or-  
 dine non pauci, qui cum ijs, qui initio renouatæ doctrinæ  
 Evangelicæ in Magistratu fuerunt, coniunctissimè vixerāt,  
 & mentem illorum atq; sententiam nouerant, & ita illorum  
 maiorum suorum, à quibus ipsi Rempub. acceperant, autho-  
 ritate & existimationem venerabantur, vt nihil decernens  
 dū sibi putarent, quod ad illorum mortuorum ignominiam  
 vlla ratione pertineret. In his, ne plures nominem, Henricus  
 Mülnheimius erat, antiqua vir & nobilitate, & virtute: qui &  
 post Iacobū Sturmium, ad Conuentus Imperij de Religione  
 institutos sæpissimè missus fuit: & Reip. nostræ nomine Prin-  
 cipum

contra D. Sturmium.

21

epistolam Confessione non semel subscripsit: qui à Zuingliano errore longè erat alienissimus, & sæpè de constanter retinenda Confessione Principum sententia verba faciebat: qui moriens etiam, vt multi ex nobilitate, propinqui illius testari possunt, & Senatum & Ciues pro concione funebri admodum voluit, ne se ab illa Principum Confessione paterentur auelli: qui hanc ipsam cohortationem, nisi vis morbi celestius ipsum oppressisset, scriptam Senati & Ciuibus relinquere cogitauerat. Erat etiam in illis Georgius Leimerus, non modo virtute & prudentia, sed doctrina etiam literarum insignis, qui anno superiore 1562. secundum consulatatum gesserat: & decennio post diem suum sanctè & piè obiit: qui ita Lutheri doctrinam probauit & amauit, vt liberis etiam suis atq; nepotibus, hoc sua manu scriptum elogium reliquerit, confessionis suæ & voluntatis testimonium: **Doctor Luthers Lehre ist mit Gottes Wort noch nicht verwunden / daß sie falsch sey / aber mit gewalt widerfochten worden.** Erat etiam in illis Carolus Mügius, vir summæ & apud Senatum, & apud Ciues autoritatis, propter prudentiam, pietatem, grauitatem, multasq; alias insignes virtutes, quas eximia etiam doctrina vehementer ornabat. Is altero post tertium Consulatatum anno, 1572. mensis Martio, summo cum mœrore bonorum omnium extinctus est: sed quamdiu vixit, veræ Religionis studiosissimus, & patriæ quoq; & maiorum amantissimus fuit. Et tamen illi, in quibus neq; vsum rerum, neque pietatem, neque patriæ & maiorum amorem bonus quisquam desiderauit: decreto siue responso Senatus, anno 1563. de Principum Confessione in Schola & Ecclesia retinenda, non modo non intercesserunt: sed authores etiam illius & principes fuerunt. Sed horum apud Sturmium sepulta esse videtur memoria:



& eos tantum certo quodam suo cōsilio nominat, cum quorum plerisq; nemo ex ijs, qui nunc in Magistratu sunt, familiariter aliquando vixit: ne videlicet ab horum memoria, redargui falsæ ipsius & fictæ narrationes possint, quam etiam ob causam primos tantum in commonitione sua, Ecclesiæ ministros celebrat, ijs, qui proximè illos consecuti sunt, & qui discipuli illorum fuerant, præteritis. Si enim Gloceros etiam, & Specceros, & Flinneros, viros propter eximiam pietatem & doctrinam summis laudibus dignissimos nominasset: redargui statim & apertè potuisset. Hi enim primorum discipuli, & nostri magna ex parte præceptores, talem nobis doctrinam, qualem ipsi à primis illis acceperant, fidelissimè tradiderunt: neque vel à Zanchi, vel à Sturmio, mutata doctrinæ maiorum, ut quidem accusabantur, convinci potuerunt.

Pag. 12. 45. 46. 48.  
49. 50. 52. 54. 55.

Sed quid multis probare conor, id, quod dixi: An non ipsa Miscellaneorum Zanchi præfatio testatur, controuersiam illius temporis non minimam fuisse de hac Ciuitatum Confessione? Sed quid habet illius temporis formula? Nempe non ad Ciuitatum, sed ad Principum Confessionem nos astringit. Quod ad Cœnam Domini attinet, prius consensus constitutus est, ut pariter in Schola & Ecclesia, conformiter alijs pijs Ecclesijs, & verbo Dei, iuxta Augustanam Confessionem anno 1530. Imperatori Carolo v. à Principibus & alijs quibusdam Romani Imperij ciuitatibus exhibitam, & adiunctam Apologiam, Numburgi ab Electoribus & Principibus Imperij denuo subscriptam doceatur: eaq; sit norma & regula totius doctrinæ, non tam de Cœna Domini, quam & reliquis articulis omnibus ex verbo Dei sincero & incorrupto, in scholis & Ecclesijs docendo,

Satis, opinor, liquido me demonstrasse, Scholarchæ, neque solam Ciuitatum Confessionem, neque eam Principum Confessioni adiunctam normam & regulam esse debere nostræ doctrinæ. Sed tamen quibus rationibus Sturmius contrarium probare conetur, dispiciendum est. Ita enim confidenter agit, vt cui rerum nostrarum status minus notus est, ei facile possit imponi. Ac initio quidem multum se fatigat in describenda primorum Senatorum & Concionatorum, qui Religionem mutarunt, historia: atque id propterea, vt contra maiorum autoritatem facere videantur, qui Principum, non Ciuitatum Confessionem sequuntur. Ac si recta via totam hanc narrationem putemus, non quod perpetua illa nostra Confessio sit, inde efficitur: sed quod ab illis aliquando scripta & oblata. Possum autem non minus ego quoque illis encomijs vti. Nam illi ipsi, quos laudat Sturmius, & merito laudat explicata suæ Confessionis sententia, Principum Confessionem subscripserunt, Principum Confessionem defendi iusserunt: & post semel explicatâ illam suam, nullam eius amplius, neq; in Comitibus Imperij, neq; in Colloquijs de Religione, neq; in Concilio Tridentino mentionem fecerunt. Quod autem pag. 11. de Ciuitatum Confessione scribit Sturmius, eam non modo in concuentu Ecclesiastico vnanimis sententijs comprobata, & in Senatu recitata esse: sed etiam latam deinde ad omnes tribus, & ab his colaudatam esse, neminem esse, qui negare possit: Rem præsertim tam magnam, & tam periculosam. Quod si ad tribus lata est certe, inquit, ad Senatum rursus relata est, atque ita auctore Senatu confirmata est, vt vsque ad hunc diem abrogata nondum fuerit. Nam quod Senatu rogante, tribulibus approbantibus, semel ratum & decretum est: in re præsertim graui & singulari: id absque consensu tribulium



24 Defensio IIII. D. Joannis Pappi,  
lium praefectorum, nunquam in nostra Republica, aut irritum, aut  
oppressum fuit. Nihil etiam nouum, quod cum periculo magno  
coniundum est, absque tribunitia auctoritate, in publicum edicitur,  
cuiusmodi haec tum erat Confessio. Et velim, addit, meis oculis li-  
benter aspicere illum hominem, qui dicere ausit, hanc Confessionem  
nostrae Ciuitatis, aut in Comitijs Augustanis fuisse reprehensam  
anno 1530. aut post illa, quod in Comitijs vituperatum non fuit,  
id à Senatu fuisse condemnatum: documentum prudentis Republi-  
cae: laudem Theologorum: decus pastorum: insigne optimorum ci-  
uium: testimonium perpetuae doctrinae: exemplum fortitudinis  
sempiternum in ciuitate. Continenter isthaec Sturmiana recita-  
taui, ne viderer astute, aut argumentum istud, quo, qui ab  
istius partibus stant, praecipue niti solent, dissimulare, aut  
non satis aperte respondere. Eiusmodi autem hoc argumen-  
tum in nostra quidem vrbe est, vt in eo summam victoriae  
aduersarij sine dubio collocent: ideoq; & sapissimè à Sturm-  
io tam in cōmonitione, quàm in Antiproemio reperitur.  
At quàm ipsis formidabilis hic Achilles videtur: tam profusa  
etò contra nos minimè militat. Cur .n. nobiscum Sturmianus  
expostulat: cur nos accusat: quòd relicta Ciuitatum Confes-  
sione, Principum Confessione nitamur? Eisdem illos, quos  
laudat, instauratores Religionis, tam ex Senatu, quàm ex  
Ministerio Ecclesiastico, Boëclinos, Redereros, Fridericos,  
Sturmios, Kniepsios, Otenhemios, Herlinos, Müngios,  
Pfarrereros, Drachenfelsios, Danzhemios, Ebelios: Zellios  
item, Polliones, Firmios, Buceros, Capitones, Hediones:  
hos, inquam, accuset, his irascatur. Hi enim ipsi, qui Ciu-  
tatum Confessionem scribi iusserunt, quiq; scripserunt, qui  
obtulerunt: Hi, hi inquam, post explicatam eam Principi-  
bus, Principum deinceps, quàm sua Confessione vt maluerunt

runt: suisq; successoribus, tam in Magistratu, quàm in Ecclesia, suo exemplo Principum Confessionem commendarunt.

Nam quòd Sturmius à nobis decretum tribulium præfectorum postulat, quo istud fieri iusserint: hoc quid aliud est, Scholarchæ, quàm istos tantopere à se laudatos viros accusare & traducere, quòd contempta & spreta tribulium præfectorum autoritate fecerint, quod facere ipsis non licuerit? Quod cuiusmodi crimen sit, vobis cogitandum relinquo. Non ne plurimis Rebus publicis vna hæc res perniciem attulit: quòd plebs oratores astutos & callidos secuta, & ab ipsis inflammata, de suo iure cum Patribus conscriptis h. e. cum Senatoribus decertavit? Hunc ergò oratorem tribulibus præfectis commendate, si placet, Scholarchæ, vt doceat ipsos, tribuum autoritatem multis iam annis speram contemptamq; iacere: eos ipsos, qui ad tribus de Confessione Ciuitatum retulerunt, vsurpata postea maiore autoritate, per summam licentiam ea, quæ tribus sciuerant & decreuerant, irrita fecisse: reuocandam esse tribuum potestatem: neque concedendum Senatui, & XXI. viris, vt debuis tantis soli statuant. Hæc orator iste vester apud tribus præfectos perorabit: his encomijs & vos & maiores vestros ornabit: hanc vobis, Senatui, & XXI. pro nauata hæctenus in negotio Religionis opera, gratiam referendam ostendet, vt superbe & criminosè vos maioresq; vestri fecisse & facere videamini. Quid ni enim? Confessionem Ciuitatum tribus collaudauerunt, semelq; collaudatam nunquam abrogarunt: collaudatam verò & à seipsis aliquando, & à tribubus, relinquendam, & Principum Confessionem adharendum esse, maiores illi vestri sine tribulium præfectorum autoritate statuerunt.

D

Vellet



26 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

Vellet suis oculis libenter aspiciere illum hominem, qui dicere ausit, istam Ciuitatum Confessionem, vt ipse loquitur, condemnatam, siue, vt nos sentimus, relictam fuisse: sub aspectum reuocet eos omnes, quos annis iam quadraginta in Magistratu vidit: eos aspiciat, qui nunc vobiscum ad gubernacula Reipubl. sedent. Hi enim sunt, qui non condemnandam quidem Ciuitatum Confessionem, sed ab ea recedendum, & Principum Confessioni adherendum putarunt. Ita verò hoc argumentum refuto, quasi certo constet, hanc ipsam Ciuitatum Confessionem ita, vt Sturmius scribit, tribulium præfectorum autoritate confirmatam fuisse. At longè secus est. Non enim de ipsa hac Confessionis formula, præfectorum tribulium decretum initio factum fuit, sed generatim, vt verbum Dei purè annunciaretur, & abusus verbo Dei contrarij tollerentur. Huic tribulium præfectorum decreto Senatus & *xxi.* viri, postea semper innisi, ea vno quoque tempore de Religione consilia ceperunt, quæ existimarunt ad puritatem verbi diuini conseruandam, & ad abusus contrarios tollendos maximè pertinere. Hanc enim decreti præfectorum tribulium summam fuisse, exordium edicti cuiusdam Senatus & *xxi.* virorum, 18. Decemb. anno 1534. publicatum testatur. Cesset ergo de autoritate tribulium præfectorum inuidiam nobis constare Sturmio: nisi mauult & illos, quos tanquam illius temporis præfectos tribules accusare, quòd Senatus & *xxi.* viris plus, quàm oportuerit, permiserint. Nihil enim aliud nos agimus, aut vrgemus, quàm vt, quod Senatus & *xxi.* viri illius temporis egerunt, ratum firmumq; permaneat.

*Tertio deinde loco à Principibus etiam approbatam, à nemine reprehensam esse dicit Ciuitatum Confessionem: & quod maius est.*

*Ce/a-*

Caesarem non improbasse dicit, & vnā solam, quamuis, aut cuius-  
 nis, postulasse. Pag. 29. At hoc non modò impudenter mentiri  
 est, sed etiam sibi ipsi turpissimè contradicere. Pag. 13. fingit,  
 eum Caesar vnā tantum Confessionem sibi exhiberi vellet, Senatū,  
 ea de re à Legatis nostris certiozem factum, respondisse, honoris causa  
 concedendum Principibus, vt sola Principum exhiberetur Caesari  
 & statibus Imperij, & Principes & Legatos certiores factos, suam  
 Confessionem communiter Caesari tradidisse, subscriptam à Legatis  
 nostris. Nunc à Caesare visam fatetur, quod prius haud rectè  
 negauerat: sed veritati nouum addit mendacium, à Caesare  
 non improbatam esse. An verò improbata nō est? Quid igitur  
 Sleidanus? Argentinensibus atq; socijs, domum Caesaris. *cc*  
 euocatis, in ordinum confessu recitatam esse ipsorum doctrinæ *cc*  
 nāe confutationem, scriptum valde prolixū & acerbum, ea *cc*  
 parte potissimum, vbi de Coena Domini tractatur. Quid *cc*  
 Apologia Confessionis Ciuitatum, quam ob rem, aut contra  
 quos ædita est? Sed quo ad Principes: in conuentu Smalcaldico,  
 à Saxonis anno 1531. receptam fuisse Ciuitatum non  
 Confessionem, sed interpretationem, supr'a audiuius, &  
 cuiusmodi ea interpretatio fuerit, satis ostendimus. At istud  
 rursus factum Sturmius ad ipsam Comitiorum Augustano-  
 rum historiam, & quidem ante exhibitas Confessiones, ac  
 commodat: oblitus, quibus de rebus agat, aut loquatur, seu  
 potius studiosè inuoluens omnia, vt qua de re quaestio sit,  
 minus intelligatur.

Succedit huic probationi Synodus anni 33. quam  
 rursus à praefectis tribulibus probatam ait. Sed idem  
 respondeo, quod & prius. Si hoc Sturmius efficit, quod  
 vult: hoc tamen nobis relinquitur, Ciuitatum Con-  
 fessionem, neque ex Geneuensis Typographi Courteaul,  
 neque Argentinensis Ribelij Scholij, neq; ex Neapolitana  
 editione, sed ex consensu earum Ecclesiarum, quæ Augusti-  
 stanam



stanam Principum Confessionem amplectuntur, exponendam esse: sin autem multa falso narrat, multa, quæ vera sunt, ad aliena tempora transfert: rursus hoc nobis relinquit, cum Reipublicæ nostræ ab anno 1532. posteaquam Confessioni Principum subscripsit, pax data fuerit ad Concilium vsque, ita hoc beneficio Rempubl. nostram usam fuisse, vt non publicæ tranquillitatis causa sentire se simulet, quod reuera non sentiebat: sed à Bucero de tribus illis capitibus edocta, Principum Confessioni, tanquam rectius hæc ipsa explicanti, subscriberet, & non modo ipsi Principum Confessioni contrarium nihil admissuram promitteret, sed etiam, quod promiserat, sanctè seruaret. Contrarium si probare potest Sturmius, quod mihi quidem non est ad fidem, ipse viderit, quomodo viris bonis placere illud possit. Anno 1532. vt pacem Religionis cõsequaris, tua relicta Confessione, Principum Confessioni tete addicere: & hac pace impetrata, anno mox sequente, omiſsa iterum Principum Confessione, cuius beneficio pace publica fruaris, decreta domi priuatim de ea Confessione facere, quam si in illo periculo vrisſes, neque ab ea te destitutum statuisſes, pax tibi nunquam fuisset promissa. Eligat ergo Sturmius, quod vult, aut aliam Confessionem approbatam in Synodo esse dicat, quàm cui pax data tum fuerat: aut concedat, ab anno 1532. per nostram, eam Confessionem esse accipiendam, cui nostri subscriperant. Atque hoc ipsum ihs quoque responderimus, quæ de Concordia anni 1536. affert. Non refutabo hoc loco omnia, quæ de ista Concordia attulit. Rursus enim mihi de ista re dicendum erit, cum calumnias depellam, quibus Ministerium nostrum deformat. Nunc autem hoc satis fuerit refutare, quod ait Pag. 19. *Observatu illud dignum est, quod pastores in vrbe nostra, qui Vuitbergæ non fuerant*

fuerant. cum pax coiret, ita subscribebant concordie capitibus: ut manducationem oralem, & impiorum exciperent: id quod humaniter eis concessum est, etiam Lutheri permissu. Neq; ab vlllo ciue vnquam postulatam, ut has duas manducationes quisquam comprobaret: nulla cum in concionibus audiebatur, vel oralis, vel impiorum manducatio.

Rem magnam præstas, Zoile, si bonus es: Vbi tu verò illud obseruasti, quod obseruatione tam dignū esse ais? nemo in tuis veteribus nouis, quibus credat, qui volet: ego non credam: neq; ij credent, qui meminerunt in anni 1536. Concordia hæc inesse. De manducatione quidem orali: Et quamuis transsubstantiationem improbant, nec sentiunt corpus Christi localiter in pane includi, vel alioqui corporaliter cum pane vniri extra sumptionem Sacramenti: tamen fatentur, & sentiunt, Sacramentali vnione panem esse corpus Christi, hoc est, sentiunt & credunt, PORRECTO PANE, VERE SIMVL PRÆSENS ESSE ET PORRIGI CORPVS CHRISTI. Qui huic articulo subscripserunt, eos ne Sturmius dicet oralem manducationem excepisse, qualis quidem in nostris Ecclesijs traditur? Nam de pontificijs superstitionis bus mox additur, ut neq; huius Ecclesiæ pastores, qui Vniuersitate non fuerunt, cum pax coiret, neq; quisquam alius, exceptionem aliam hinc debeat querere. Nam extra usum, & sumptionem, cum panis seponitur, & seruatur in Monstrantijs, aut in processionibus circumgestatur, & ostenditur, sicut in Papatu, ibi non sentiunt corpus Christi adesse. An verò aliquid vel cautius, vel prudentius dici potuisset, quo ea præcauerentur, quibus vos cautores tanti, concordiam istam voluistis emendare, ut oralem manducationem, quam spirituali saltem opponimus, suspectam faceretis? Sed de impiorum etiam manducatione, audite Scholarchæ, quid



30 Defensio IIII. D. Joannis Pappi,

» 1536. anni concordia habeat. Secundò, sentiunt institutio-  
» nem huius Sacramenti per CHRISTVM factam, efficacem  
» esse in Ecclesia Christiana, nec positam esse in dignitate vel  
» indignitate ministri, qui Sacramentum porrigit, vel illius,  
» qui accipit. Quare sicut Paulus dicit, etiam indignos Sa-  
» cramentum manducare, ita etiam sentiunt, INDIGNIS VE-  
» RE EXHIBERI CORPVS ET SANGVINEM CHRISTI,  
» ET INDIGNOS VERE ACCIPERE, CVM INSTITV-  
» TIO ET MANDATVM CHRISTI DOMINI SERVAND-  
» TVR. Sed tales accipiunt ad iudicium, sicut Paulus in-  
» quit, quia abutuntur Sacramento, cum sine vera pœnitentia,  
» & sine fide accipiant. Iudicent autem omnes viri boni  
» & pijs, an hoc sit manducationem impiorum excipere, & ora-  
» lem. Hæc enim duo si in isthac concordia excipiantur:  
» quid quæso restat, in quo factam concordiam esse dicamus?  
» Illud magis spectemus, vt hanc concordiam cum illa Cor-  
» mandrina epistola conferamus. Nam ad hanc anni 1536.  
» concordiam, sine dubio Bucerus respexit, cum illa ad Cor-  
» mandrum scriberet. Quid igitur? Initio fatetur Buce-  
» rus, vt supra quoque audiuimus, se Luthero crassiorẽ tri-  
» buisse de præsentia & perceptione Domini in sacra Cœ-  
» na sententiam, quam deprehenderit postea illi vnquam  
» fuisse. Rectè ergò cum Luthero Bucerus, & cum hoc il-  
» le fatetur, & transubstantiationem improbari, nec cor-  
» pus Christi localiter in pane includi, vel alioqui cor-  
» poraliter cum pane vniri, extra summptionem Sacra-  
» menti. Rursus Bucerus non modò admittit, sed etiam  
» piè & utiliter vsurpari posse phrasas quasdam testatur,  
» tanquam illæ mentes hominum ad elementorum existima-  
» tionem nimiam detraherent, & facerent nonnihil ad im-  
» minuend

minuendam sinceritatem fiduciæ in CHRISTVM, Sacramenta videlicet confirmare fidem, erigere conscientiam, esse & percipi Christum in Sacramento, & percipi corporaliter. Quid autem de his phrasibus anni 1536. constet, Ideo enim institutum est hoc Sacramentum, ut te-  
 stetur, gratiam & beneficia Christi sumentibus applicari, & vere corpori Christi inseri, & sanguine eius ablui eos, qui poenitentiam vere agunt, & fide in Christum se consolantur. Porro quid de manducatione indignorum, & ipsa 1536. anni concordia, & epistola Comandrina sentiat, iam antea ostendi. Nihil ergo illis *eminiore* opus erat, quæ Sturmianus canit planè ante victoriam: *Saluam mansisse vrbi Confessionem, saluos Catechismos, saluas Cæremonias.* An non enim satis est, quòd testati sunt & Suinfordiæ & Vitebergæ, nihil se contra Principum Confessionem velle docere?

Sequitur inter Sturmiana argumenta, Statutum municipale, datum omnibus Collegijs anno 1539. in quo prohibita astringuntur ad *NOSTRAM* Confessionem. At isthoc argumento principium petere videtur Sturmianus, hoc enim ipsum querimus, quæ nam illo quoque anno, hoc est, iam inde à 1532. fuerit nostra Confessio, Ciuitatum ne, an Principum. Infrà autem Collegij nostri Thomani sententiam atque iudicium de hac re ascribam. Sed nunc istud addo, si hæc mens atque voluntas fuisset illorum, qui Decretum illud municipale condiderunt, ut Ciuitatum Confessionem, Principum Confessioni opponerent, nō sane video, quomodo à leuitatis crimine possint defendi. Sin autem eadem domi, quæ foris, ipsis fuit Confessio, & quæ foris, eadem domi, agè Colloquium Ratisbonense, biennio post



32 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

post istud statutum municipale videamus, quam ibi Confessionem Bucerus Reipubl. nostræ nomine defenderit. Principum verò Confessionem defendit, nulla adiuncta Ciuitatum Confessionis mentione: & Principum Confessionem, *NOSTRAM* Confessionem nominauit, vt supra ostendi. De Confessione anni 1548. Defensione tertia Sturmio respondi, quæ ab ipso nondum video esse refutata. Quod si adhuc, vt cœpit, non Confessionem illam, sed Confessionis tantum titulum vrgebit: remittã ego illum denuò ad illa tria Comandrina capita, ad Acta etiam Ratisbonensia, vt ea, si possit, cum titulo illius anni, 1548. Confessionis conciliet.

Restat postremum Sturmij argumentum, ab eo mandato, quod anno 1534. initio propositum, & adhuc quotannis in aliquibus tribus repeti solet, vbi Confessionis Ciuitatũ mentio fit, & Ciues monentur, vt in agnita veritate Evangelij & verbi Dei constanter perseuerent: sed neq; istud nobis multum incommodare potest. Cum enim posteriora semper Decreta prioribus derogent: & verò Magistratus, post istud anni 1534. edictum, de Principum Confessione, non minus præclara edicta proposuerit, illa posteriora æquissimo nos iure seruamus & sequimur.

Hactenus ostendi, Ciuitatum Confessionem nostram Confessionem, hoc est, vt anni 1563. formula habet, normam & regulam doctrinæ, amplius non esse: & contrarijs Sturmij argumentis respondi. Restat igitur, vt etiam apertius ostendam, quia Ciuitatum Confessio, nostra non amplius Confessio est, Principum econtra nostram Confessionem esse: & quidem illam primam, non mutata, cui transsubstantiationis errorem, sed falso, vt audiemus, Sturmius impingit. Argumenta, quibus hoc probo, ista sunt. Primum à subseriptione prima, Suinfordiæ facta: vbi primæ certè & non mutata

mutatæ Confessione subscriptum est à nostris. Alterum à testimonio Epistolæ ad Lycosthenem, quæ & Confessionem & Apologiam diligenter sanè excusat: quòd nihil vel contra Scripturam, vel doctam & orthodoxam antiquitatem statuat. Et si verò ipse pro me, Bucero in illa Epistola non assentior, eandem videlicet vtriusque Confessionis sententiam esse: quod suprâ satis copiosè refutavi: hoc tamen ipsi negare non possunt, Bucero anno 1532. cum tam diligenter & Confessionem & Apologiam Saxonum excuteret, nullum tamen transsubstantiationis vestigium, nullam suspensionem reperisse. Iam anno 1537. Smalkaldicæ & Bucerus & Fagius, cum plarisque alijs primi nominis in Germania Theologis, non mutatæ Confessione subscripsit: cum quidem iusti essent Theologi diligentissimè eam relegere, & sicubi vel Scripturarum, vel Patrum testimonia ea videretur desiderare, illa addere. In illam autem suam subscriptionem sic illi Theologi tum præfati sunt. De mandato Illustriss. Principum & Ordinum, ac Ciuitatum Evangelicæ doctrinam profitentium, relegimus Articulos Confessionis exhibitos Imperatori in Conuentu Augustano, & Dei beneficio omnes concionatores, qui in hoc Smalcaldensi Conuentu interfuerunt, consentientes profitentur, se iuxta Articulos Confessionis & Apologiæ sentire, & docere in suis Ecclesijs. Ideo nomina sua subscribunt. Magnum mihi hoc & singulare testimonium videri solet, Scholarchæ, quo istanti Principum Confessio & Apologia ornata est: quòd gustanus, diligentissimè relectam Confessionem, & Apologiam nondum mutatam, tanto consensu approbarunt: & à transsubstantiationis suspitione liberarunt.



Addo & quartum argumentum ab alio Buceri testimonio, quod rursus non modo à suspitione Transsubstantiationis Principum Confessionem liberat: sed eam ipsam nostram appellat. Bucerus ergo in libello Germanico, cuius inscriptio est: *Christlich vngesfahrlich Bedencken* / 10. Anno 1545. edito, ita ait, N. 1. versa pag. In ersten 9 (desselben Bedenkens) Soll das wort Gestalt / nicht auff die Transsubstantiation / sonder nach dem Brauch der Alten / vnd vnser Confession (welche diese Rede auch also gebraucht hat) verstanden werden / Nemlich / das mit den sichtbaren Sachen / Brot vnd Wein / die vn sichtbare Gaben / der ware Leib / vnd das ware Blut vnser Herr gegeben vnd empfangen werde. Quibus verbis non hoc modo euincitur: nostram Confessionem iam tum à Bucero agnitam fuisse Principum Confessionem in cuius Germanica editione vocabulum speciei legitur, cum in Civitatum Confessione nusquam reperitur: sed etiam primam, & non mutatam Principum Confessionem, nequaquam stabilem transsubstantiationem.

Sed duo adhuc sunt argumenta, quae testantur, primam & non mutatam nostram Confessionem esse: vt qui his argumentis cognitis & ponderatis, diuersum tamen adhuc affirmare ausit, merito & frontem & cor amisisse credendus sit. Praefatio siquidem Principum in librum Concordiae apertissime testatur, quoties noua Confessionis subscriptio facta est, & Naumburgi praesertim anno 1561. primae & non mutatae subscriptum esse: vt magna sit impudentia, à Doct. Osiandro Principum literas & sigilla flagitare, & contrarium persuadere hominibus velle. Ergo & nostri Legati, inter quos, propinquus, Ioh. Philippe à Kettenheim, tuus Henricus Mülhemijs principem semper locum habuit, primae & non mutatae subscripserunt. Deinde hanc Naumburgi subscriptam Confessionem Senatus non modo Conuentui Ecclesiae

Ecclesiastico diligentissimè commendauit, cum primum Legati à subscriptione domum sunt reuersi, sed etiam Concordiæ anni 1563. inseri eam voluit, vt regula & norma esset doctrinæ, tam in schola, quàm in Ecclesia.

Sed ipsi ego causæ tam bonæ, tam claræ atq; perspicuæ diffidere videar: si pluribus vtar argumentis. Itaque primæ huic controuersiæ nostræ finem nunc faciam: si vnum adhuc aliquid commonuero. Sine dubio enim, Scholarchæ, quia causam hanc tam difficilem, & tam latè patentem videtis esse, gratias ei ageretis, qui viam & rationem vobis com monstraret, explicandæ & tollendæ huius controuersie, eam, quæ & veritati maximè consentanea esset, & scholæ atque Ecclesiæ ministris, quàm facilimè probari posset. Eam ego rationem, Scholarchæ, paratam habeo: imò Collegium Thomanum, in quo præcipui sunt Professores, & ministri Ecclesiæ aliquot, paratam habet istam rationem. Loquor autem de formula Concordiæ inter Doct. Marbachium Collegij Decanum, & Conradum Hubertum seniore: cui formulæ omnes tunc Canonici Capitulares assenserunt: ea verò ad verbum sic habet.

Quòd Conradus Hubertus senior Capituli questus est, Doctorem Marbachium Decanum in examine eorum, qui in possessione præbendarum mittuntur, Saxoniam & Electoraliam, siue Principum Confessionem multis iam annis inculcare, cum & Statutum municipale datum capitulo, anno 1539. & formula examinis de NOSTRA tantum, hoc est, quæ tuor Ciuitatum Confessione loquantur, cuius mentione omisit tacite eam Zuinglianismi & hæreseos insinulari, cum tamen à Principum Confessione non dissentiat: & ab illis Guinsum, anno 1532. approbata sit: eamq; ob causam examinis Canonici multo iam tempore se non interfuisse.



36 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

Quodq; Doctor Marbachius Decanus respondit, se quas tuor Civitatum Confessionem libenter intelligere, quem admodum Principibus Suinfurti explicata fuit: ne à Principum Confessione dissentiat: ne'ue ei opponatur (quod & à Principum Confessionis socijs plerisque, & ab aduersarijs passim fiat) sed Statutum tamen & formulam examinis de Principum Confessione loqui: quam nostra Respublica iam inde ab illa declaratione suæ Confessionis, ea ipsa Confessione sua seposita, constanter retinuerit & defenderit in omnibus de Religione publicis actionibus, & Imperij conventionibus: ideoq; rectè arbitrari à se fieri, cum pro NOSTRA Principum siue Saxoniam Confessionem nominat: maxime cum anni 1563. concordia, quatuor Civitatum Confessionis ne meminerit: quidem Principum autem Confessionem inter ea scripta, quæ norma esse debent doctrine, vel præcipuo loco nominet.

Capitulum censuit, Confessionem quatuor Civitatum nihil derogandum esse, neq; eam pro Zuingliana esse habendam, propter explicationem Principibus Suinfurti factam: eaq; in re Magistratus nostri, & præceptorum atq; antecessorum nostrorum, Martini Buceri maxime, honori & existimationi consulendum.

In Statuto tamen & in formula examinis per NOSTRAM Principum Confessionem absq; dubio intelligi debere, propter causas à Decano explicatas, eamq; Confessionem, ut formula Concordiæ, anni 1563. habet, normam esse debere doctrine huius Ecclesiæ & Scholæ.

Videri ergo Conradum Hubertum seniore, non cum Doctore Marbachio Decano, super hac re disceptare debuisse: sed eos potius refellere, qui & Confessionem Civitatum, & Martinum Bucerym in Zuinglianas partes traducere conantur.

conantur: quicq; Ciuitatum Confessionem Principum Confessione opponunt, tanquam contrariam, & hanc ex illa oppugnant.

Præterea causam nullam superesse Conrado Huberto seniori, cur ab examinibus Canonice deinceps absteat, aut vel ipse, vel quis alius collegarum, quatuor Ciuitatum Confessionem contumeliose tractari putet: si Decanus in examine, vt & antehac, pro NOSTRA Principum Confessione nominabit.

Actum xx. Nouembris, & transactum septimo Decembris, Anni 1575. Præsentibus M. Iona Bitnero, M. Theophilo Golio, M. Conrado Dasypodio, Doctore Michaële Beuthero, Domino Iohanne Flinnero, Parocho summi templi, Iohanne Thoma, Parocho S. Nicolai, Iohanne Fabro, Parocho Diui Thomæ, M. Michaële Boschio, & Doctore Iohanne Pappo.

Hanc formulam si ratam esse iubeatis: si non patiamini, vt contra illam, vel in examinibus instituendis, vel in conspectibus nostris aliquid à quoquam suscipiatur: pax est & Concordia de isthac quidem prima controuersia, in qua ego mihi non minus videor gloriæ & existimationi Maiorum nostrorum, nostraq; vrbis, quàm ipse Sturmius fecerit, consuluisset. Quamobrem & ego oro vos Patres nostros: oro per vestrorum Senatum: omnes tredecem viros: omnes quindecim viros: omnes optimates, tam nobiles, tam honestos, tam ornatos, tam prudentes viros: vt cui semel Principum Confessione nomen dedistis, eam defendatis: & quoniam illi ipsi, qui Ciuitatum scribi iusserunt, & scripserunt Confessionem, Principum Confessione subscribendum putarunt: & quoniam tot hoc rationes suadent, vrgent, postulant: & quoniam hoc absque maiorum vestrorum mortuos

Pag. 29.



*Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*  
 rum ignominia, absque aduersariorum Cinglianorum in-  
 fami gloriatione non potestis intermittere. Nisi enim Prin-  
 cipum Confessionem retineatis, & eam regulam atque nota-  
 mam doctrinæ & examinis esse iubeatis: haud sincere ma-  
 iores vestri ei subscripsisse videbuntur: & Zuingliani, qui  
 iam vobis insciss, Ciuitatum Confessionem reuiderunt, de  
 vobis novos triumphos ducent, nouaq; statuent trophæa.

Deinde oro vos, vt Concordiam inter Lutherum atque  
 Melancthonem, & Bucerum atque Capitonem consti-  
 tutam retineatis: neque ab ea vos abduci nouis istis exce-  
 ptionibus sinatis. Hac enim ratione & Concordiæ Eccles-  
 iarum consulatis, & maiorum vestrorum laudem des-  
 fendetis, vestramq; vestris virtutibus,  
 vestroq; exemplo accus-  
 mulabitis.

*Joannis*

IOANNIS PAPPI,  
DOCTORIS THEOLOGI,  
DEFENSIONIS QUARTAE  
PARS SECVNDA,

De libro Concordiæ: in qua, præter alia,

1. De manducatione orali, & indignorum.
2. De Vbiquitate.
3. De Synodo.
4. Et de Confessione duplici Sturmij.



Adhuc se librum Concordiæ legisse Sturm<sup>us</sup>, Pag. 59. 76. 132.  
mius pernegat: & tamen, quæ & qualia, <sup>138. 190.</sup>

contra hunc librum, publica autoritate &  
scriptum initio, & postea editum, decla-  
met, seu potius debacchando anhelet: nes-  
mini iam est ignotum. Est ne autem hoc

Scholarche (rursus enim vos compellabo, ad quos hæc con-  
trouersia maximè pertinet) est ne ergo hoc Christianum fas-  
tum & inceptum, Illustrissimorum Imperij Electorum at-  
que Principum, Clarissimarum Ciuitatum Confessionem  
tot calumnijs, maledictis, conuictijs, scommatis onerare, quam  
te fatearis nondum legisse? Si nulla in re perspici posset, quo  
spiritu Sturmius ageretur, hæc vna spiritum vertiginis &  
mendacij satis proderet: cui credendū minimè sit: vel potius,  
cui sit omnibus viribus resistendum. Quid .n. aliud conuic-  
tator iste docebit, quam de rebus omnibus temerè iudicare,  
sibi omnia tribuere, καὶ ἀκρίβειαν ἔδειξεν ἑδραίων ἑδραίων. Plurazq, quæ  
contra



40 *Defensio III. D. Joannis Pappi,*  
 contra librum Concordiæ quartus iste Antipappus habet,  
 prius quoque euomuerat: eaq; ego defensione mea tertia  
 refutaueram. Nunc quasi nihil horum factum sit, ita repe-  
 tit & inculcat ista tam diligenter refutata. Multis autem non  
 tam argumentis, quàm conuitijs, contra librum Concor-  
 diæ inuehitur: sed his, quantum quidem obseruauit, præci-  
 puis. Principio enim eum librum, quem se legisse negat,  
 Sphingam & Chimæram nominat, idq; tum propter manducationem  
 oralem & indignorum, tum propter *Vbiquitatem*  
*maximè, hereticam illam matronam, Dianam mammatam, no-*  
*uam in Ecclesia meretriculam, qua nulla unquam fuerit monstro-*  
*sior hæresis, qua ἀπολασία Idololatrica stabilietur, ascensus Chri-*  
*sti in disparitionem & spectrum commutetur, & in celo deniq; Dei*  
*& Diaboli, beatorum & damnatorum habitacula permisceantur.*  
 Deinde multa enumerat horrenda, quæ ex hoc Concordiæ  
 libro consecutura sint, abolitionem veteris Augustinæ  
 Confessionis, & Concordiæ anni 1536. labefactionem  
 autoritatis Philippi Melanchthonis atque Buceri, condemo-  
 nationem indicta causa exterarum Ecclesiarum, persecutio-  
 nes secus docentium in Scholis & Ecclesijs, secus etiam sen-  
 tientium in Magistratu, violationem pacis publicæ, attra-  
 ctionem locustarum, hoc est, Tyrannorum & Turcarum.  
 Itaque tertio loco Synodum flagitat pro exteris Ecclesijs, &  
 qualem haberi Synodum velit, tanquam pro tribunali se-  
 dens, præscribit. Quin & suam Confessionem, tanquam ex  
 Tripode dicat, quam omnes sequantur Ecclesiæ, & pro-  
 bent. De his igitur capitibus, secunda hac Defensionis meæ  
 quartæ parte, quanta potero, perspicuitate agam: ac initio de  
 Orali & Indignorum manducatione.

Cum autem utramq; hanc manducationem Bucerus  
 & in anni 1536. Concordiæ, & in Epistola Comandrina ap-  
 probarit:

probarit: vt in priore parte docui: ipse iam Sturmius viderit, quomodo cum hac approbatione Bucerī, ea conueniant, quæ ipse non modo per summam contumeliam, sed etiam non sine blasphemia contra nostras Ecclesias eructauit verius, quàm scripsit, cuiusmodi sunt ista. *Oralis illa crassa, & impiorum cruenta manducatio, hæc verborum & rerum monstra, tam inaudita, tam inuisa, vates parentum nostrorum, pag. 29. & pag. 89. Impios, atheos, latrones, peculatores, adulteros, proditores, verum corpus accipere Domini, Ore, hoc est, dentibus teri corpus Domini, illud ipsum, inquam, corpus, quod in cruce suspensum est, istud ipsum corpus Domini ab his canibus, dentibus masticari, pag. 101. veraque manducatio, tanquam Endymion post somnum annorum 50. in lucem prodijt, circumspectans iam dudum, an quisquam sit, qui ausit refragari, &c. pag. 104. Corpus Christi verè accipi, etiam CVM FASCIIS, VT IN CVNIS IACVIT, pag. 105. Huc isti duo terrestres aquila aduolitant, minùs considerari, magis furiosi, quàm Capernaitæ erant, vt carnaliter pascantur: margaritas abijciunt, purpuram non sentiunt, concham dentibus frendunt, vt limacem vorent: & quia verum sanguinem Christi, ex sacro calice accipere & bibere rectè & vrexas non possunt, in cantharis cereuisiarijs bibunt, & à mensa Domini, & à Cæna, & à cælestibus bellarijs, ad cauponas & popinas, & Silenorum pocula deuolant, pag. 106. Lutherani, qui nunc sunt & dici volunt, excepta transsubstantiatione idem dicunt (quod Pontificij, ore comedi Corpus, & manducari ab indignis, & malis & improbis Christianis, suis fidelibus) & amplius videntur addere, etiam ab impijs & Turcis manducari, & ore masticari, pag. 111. De orali manducatione Patres crasse & durè loquuntur, manibus tractari, dentibus teri, in terram cadere Corpus Domini, ore manducari dicunt: sed istud non crasse, verùm subtiliter, neque durè, sed molliter, neque asperè, sed leniter, neque horridè, sed suauiter interpretan-*



42 Defensio IIII. D. Joannis Pappi,

ur, Ibid. Catechumenos etiam senes à Cæna abstinebant: quò minus pagani, ut vocant, & Turcis infidelibus, ut nunc loquimur, dabant, pag. 12. Et pro impijs & atheis pugnant vespe meæ: & horum ori, & lingua, & ventriculo, & stomacho diuina bellaria parari volunt: non pro indignis: non enim hos impios esse puto: & propter Capernaiticam suam præsentiam dimittant, 18. Non hîc de indignis disputatio est, sed de impijs, de atheis: de Iuda disputatio est.

Vno quasi fasce colligavi ea, quæ Sturmîus contra veram de *κοινωνία* corporis Christi doctrinam blasphemauit, neque quisquam immodestè me scribere, aut grauius arbitretur, quis enim in hac causa patiens sit?

Cum oralem nos manducationem appellamus, id dicimus, quod sæpissimè Cyrillus repetit, nò fide nostantum, & charitate sincera Christo spiritualiter coniungi: SED

» ALIAM QVOQVE NOBIS CONIUNCTIONIS RATIONEM SECUNDUM CARNEM CVM ILLO ESSE. Quis enim dubitabit, inquit, Christum etiam sic vitem esse, quos autem palmites, qui vitam inde acquirimus? Audi Paulum dicentem, Quia omnes vnum corpus sumus in Christo, quia et si multi sumus, vnum tamen in eo sumus. Omnes enim vno pane participamus. An fortasse putat ignorantibus sit, non nec CORPORALITER QVOQVE FACIT COMMUNICATIONE CARNIS CHRISTI, CHRISTVM IN NOBIS HABITARE? Et paulò post: Vnde considerandum est, non habitudine solum, quæ per charitatem intelligitur, Christum in nobis esse, VERVM ETIAM PARTICIPATIONE NATURALI. In quam sententiam & alij Patres magno numero non crasse, neque durè, neque asperè, neque horride, ut ipsorum sententias ornat Sturmîus: sed verè, & canè

In XV. cap. Iohannis,

fide, & aperte, & clare loquuntur. Tertullianus lib. de res  
 surrectione carnis: Caro nostra corpore & sanguine Dei  
 vescitur, vt & anima de Deo saginetur. Iren. lib. 4. cap. 34.  
 Quomodo autem rursus dicunt hæretici, carnem in cor-  
 ruptionem deuenire, & non percipere vitam, quæ à corpore  
 Dei & sanguine alitur? &c. Quemadmodum enim qui est  
 à terra panis, percipiens vocationem Dei, iam non commu-  
 nis panis est, sed Eucharistia ex durabus rebus consistens: sic  
 & CORPORA NOSTRA Eucharistiam percipien-  
 tia, iam non sunt corruptibilia. Cyprianus sermone de  
 lapsis: Sanctificata ora cœlestib. cibis, post corpus & sangui-  
 nem Domini, prophana contagia, & Idolorum reliquias res-  
 puerunt. Chrysostomus homil. 59. in Matthæum. Quæ  
 venia nobis dabitur, imò verò, quæ supplicia nō pendemus,  
 quando linguam nostram, quæ dominicam gv-  
 stavimus carnem, Diaboli spontè linguam efficiemus?  
 Idem hom. 83. in Matthæum. 45. in Iohannem. 24. & 27. in  
 1. Corinth. 30. in 2. Corinth. in multis homilijs ad populum  
 Antiochenum, homilia de proditore Iuda, homil. ad Neo-  
 phytos, & alijs quàm plurimis locis. Ambrosius ad Theodos.  
 Imperatorem, vt scribit Theodoretus lib. 5. cap. 18. Quibus  
 oculis aspicias Dei templū, quibus calcabis pedibus sanctum  
 huc sanguis stillat iniustus, quomodo huiusmodi manibus  
 suscipies sanctum Dñi corpus? qua temeritate, ore tuo por-  
 tares sanguinis preciosi percipies, quando fuz-  
 ore verborū tuorum tantus iniuste est sanguis effusus. Et  
 Chrysostomi abbreviator Theophylactus in 3. ad Col. Aper-  
 te verò ore dixit, id est, quod ex Domini corporis cōmunis  
 catione sanctificatū est. Absurdū itaq; vt os illud sermonis  
 fecerit inquinet, QVOD CHRISTVM SVSCIPIT, Augu-



44 *Defensio III. D. Joannis Pappi,*

» stinus lib. 12. contra Faustum, cap. 9. Mediatorem Dei &  
 » hominum, hominem Iesum Christum, carnem nobis suam  
 » manducandam, bibendumq; sanguinem dantem, fideli  
 » corde AT QVE ORE suscipimus, & Epl. 118. Placuit Spiritui  
 » sancto, vt in honorem tanti Sacramenti, in OS CHRISTI  
 » NI PRIVS DOMINICVM CORPVS INTRARET, quam  
 » cæteri cibi.

Satis apertè hæc testimonia testantur, doctrinam de  
 Orali manducatione, non fuisse ignotam vetustati. Quid  
 quod ipsa institutionis verba, Oralem hanc manducatio-  
 nem apertè euincunt? Fatentur Sacramentarij, sed inuiti,  
 quod reuera non credunt, nos in sacra Cœna corpore Do-  
 minico vesci, sed hoc, quod ab inuitis extortum est, sanè re-  
 tineamus. Ergo corpore Dominico vescimur. Sed quomo-  
 do vesci hoc possumus? Doceant hoc nos iam non Sacra-  
 mentarij, sed os veritatis, Christus Seruator, Accipite, Co-  
 medite: ergo accipiendo & comedendo id, quod ipsis por-  
 cebat Dominus, discipuli corpore illius vesciebantur. Con-  
 cedatur igitur & nobis, vt tum credamus, nos corpore Do-  
 mini vesci, cum acceptum panem manducamus: at quomo-  
 do manducamus? Ore videlicet: nō enim fide panem man-  
 ducamus. At quia ista Oralis manducatio non sufficit: ideo  
 ad verum & salutarem vsū, Dominus & aliam manduca-  
 tionem adiicit: Hoc facite in mei commemorationem. Fac-  
 cere iubet, hoc est, accipere & edere, sed ad sui commemo-  
 rationem. Quæ nisi ita accipiamus, vt ab ipso Domino præ-  
 scripta nobis sunt: qualem, quæso, horum verborum inter-  
 pretationem comminiscemur? Accipite panem, id est, crea-  
 dite panem, Biberunt ex eo omnes, id est, crediderunt ex  
 eo poculo omnes, Quotiescunq; comederitis panem hunc,  
 & de poculo hoc biberitis, id est, Quotiescunq; credide-  
 ritis

ritis panem hunc, & de poculo hoc credideritis. Quisquis  
 ederit panem hunc, aut biberit de poculo Domini indignè,  
 id est, Quisquis crediderit panem hunc, aut crediderit de po-  
 culo Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domi-  
 ni. Probet homo seipsum, & sic de pane illo edat, & de po-  
 culo illo bibat. Nam qui edit & bibit indignè, iudicium sibi  
 ipsi edit & bibit, id est, Et sic de pane illo credat, & de poculo  
 illo credat. Nam qui credit, & credit indignè, iudicium sibi  
 ipsi credit & credit. Nisi ergo ipsis quoq; Dominicis verbis  
 vim facere volumus, necesse est fateamur, edendo panem,  
 corporis Domini nos participes fieri: quapropter & Paulus  
 panem *κοινωνίας* vocat: cum, si spiritu, aut fide tantum parti-  
 cipes eius fieremus, spiritum aut fidem *κοινωνίας* appellare de-  
 buisset Domini corporis. Et si autem ad Patrum testimo-  
 nia aduersarij sapissimè solent prouocare: tamen vel hac  
 vna in quaestione videre licet, quomodo illorum testimo-  
 nijs abutantur. Irenæus & Tertullianus apertissimè dicunt,  
 ipsam nostram carnem, ipsum ue corpus, carne Christi pasci:  
 & inde animam quoq; de Deo saginari. At hoc nostri in-  
 uertunt: animam pasci aiunt corpore Christi, vt corpus etiam  
 spem inde immortalitatis concipiat. Neque meliore fide  
 Chrysostomi testimoniū Sturmius tractat. Cum enim pag.  
 104. fateatur, Chrysostomum scribere, corpus Christi mani-  
 bus atrectari, dentibus teri, in terram cadere: alium ex eo  
 vt res dicuntur, nec aliud quicquam intelligere? Non enim  
 ita iudicanda sunt, quæ videntur, sed mysteria omnia interiori-  
 bus oculis consideranda sunt, hoc est, spiritualiter. Sed  
 istud sibi dictum esse sciat Sturmius: qui de hoc mysterio  
 plus credere non vult, quàm ipsa dicet ratio: neque adduci  
 potest, vt verba institutionis Cœnæ interioribus oculis, hoc



46 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

est, spiritualiter consideret, quod si faceret, nequaquam nostram  
sententiam cum Capernaitarum carnali intellectu compararet: contra  
tra quos Chrysostomus scripsit, carnaliter intelligere esse simpliciter,  
vt res dicuntur, neque quicquam aliud intelligere. At nos ita  
simpliciter, vt res dicuntur, intelligimus, vt tamen interiores &  
spirituales oculos mentis, hoc est, fidem adhibeamus, verumque cre-  
damus id, quod verbum veritatis nos docet: neque Sturmij & su-  
milij sannas moramur, qui corpus Christi etiam cum fascijs, vt  
in cunis iacuit, manducari, nos clamare & vociferari calum-  
niantur: reddituri de his & alijs contumelijs, Deo iusto vindici-  
rationes grauissimas. At vero Sturmij, vt oralem hanc man-  
dicationem tollat, quid affert? Vocem, vt ipse inquit, Ecclesie, for-  
tasse, .n. Christi hanc vocem esse nescit: Caro non prodest quicquam,  
spiritus est, qui viuificat, verba mea spiritus & vita sunt. At  
quoties iam istis hominibus, blasphemiam esse ostensum est, si de  
carne Christi dicatur, nihil ipsam prodesse: cum filius hominis  
vitam habeat in semetipso, etiam quia filius hominis est, & caro  
eius ζωοποιός sit & viuifica. Neque proficiunt aliquid hac excu-  
satione, quod dicunt, isto carnali & crasso modo comedam ni-  
hil prodesse. Modus .n. iste, quem nos credimus atque defen-  
dimus, etsi Cyrilli quoque testimonio carnalis est, hoc est, carnis  
Christi, non gratiae tantum aut meriti communicatio: carnalis tamen  
non est, hoc est, crassus & Capernaiticus, sed spiritualis: si id spi-  
rituale vocemus, quod non est secundum naturam ordinem, sed se-  
cundum omnipotentis Dei institutionem. At Sacramentarium spiritus  
ritualitatem istam, vt sic loquar, de fide simpliciter accipiunt  
& ei modo manducationis corporis Domini opponunt, qui apertum  
habet verborum institutionis testimonium, hoc est, vt su-  
pra explicauimus, quo modo, accipientes & manducantes panem  
nunc, Christi corpore vescuntur, etsi illam alteram spirituale sit  
dei manducationem, quae in verbis Institutionis, Commemo-  
ratio

ratio Christi appellatur, nō addant. Non igitur margaritas ab-  
 ſcimus, purpurā non sentientes, neq; concham dentibus frē-  
 dimus, aut limacem voramus: etſi in hac panis Eucharistici  
 concha, margaritā corporis Christi inesse ſcimus, & in hoc li-  
 mace calicis benediſti, purpuram sanguinis Christi, quo sus-  
 mus redempti. Ipsi potiūs, quibus Sturmius patrocinaur, cō-  
 chā dentibus frendere, & limacem vorare existi mandi sunt,  
 qui hoc solū vrgent, quod ipsi sensus facile nobis renunciant,  
 Panem esse Panem, Vinum esse Vinum. Margaritam au-  
 tem & purpurā sacrae huius Cœnæ tanto à nobis interual-  
 lo seiungunt, quanto cœlum extimum ab infima terra distat.

Sed iam de indignorum etiam manducatione videamus:  
 quæ nō minus istis hominibus ægrè facit, quàm ista proxima  
 oralis. Sentiant nimirū his duabus quaestionibus se constrin-  
 gi: neq; elabi posse, cum ad eas respondendū est, quin aut aper-  
 te fateantur, quod sentiunt, aut inuiti securim nobis porri-  
 gant, qua nervos Sophismatū illorū incidamus. Nam corpus  
 Christi in sacra Cœna manducari facile cōcedunt: quia hoc,  
 vt volūt, interpretari possunt, hoc est, de fidei manducatione:  
 at māducando panem benedictionis, corpore Dominico nos  
 vesci minime dant: cum tāto à pane interuallo corpus ipsum  
 Dominicū seiungant. Ita rursus corpus Christi in sacra Cœ-  
 na manducari concedunt: sed à solis fidelibus, solāq; fide:  
 quam & causam statuunt, nescio cuius, praesentia, qua fides à  
 symbolis Cœnæ sublata, alibi Christi corpus quaerat, idq; sibi  
 praesens faciat, cum sit à symbolis absens, qua & vnio Sacra-  
 mentalis inter signa & res signatas, ab ipsis manifestè tollitur.  
 Nos contra non fidē sumentū causam praesentia aut *novitas*  
 corporis Dominici esse statuimus: sed ipsam instituentis au-  
 thoritatem, neq; hoc vel sine Scripturarū rationibus, vel sine  
 Patrū testimonij affirmamus. Nam vt de Scriptura, vt æquū  
 est, priore agamus loco, an non Lucas, post descriptionem  
 Cœnæ



48 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

Cœnæ Dominicæ, statim hæc quoq; Dominum elocutum  
 \* fuisse addit: Veruntamen ecce manus prodentis me, mecum  
 est in mensa. Ergo primæ illi Cœnæ Dominicæ proditor Iu-  
 das interfuit, quod initio controuersæ Sacramentariæ, ad  
 uersarij Lutheri pernegauerant, edito etiam ea de re futili sa-  
 nē & stulto, & maledico libello. Quid autem indigni man-  
 ducent, quos inter Iudas quoq; referendus est, Paulus expo-  
 nit: Quisquis ederit panem, aut biberit de poculo Domini  
 indignè: quem panem? eum uidelicet, qui est *νοῦνοῦλα*: de quo  
 poculo? quod *νοῦνοῦλα* est: ille ergo reus erit corporis & san-  
 guinis Domini. Nam qui edit & bibit indignè, iudicium su-  
 biipsum edit & bibit, non diiudicans corpus Domini. Et rursus,  
 qui indigni sint, ex collatione duorum locorum Paulinorum  
 facile apparet. Probet, inquit, homo seipsum. Sed quomodo  
 probabit homo seipsum? Vos ipsos, inquit, 2. Corinth. 13. ten-  
 tate, num sitis in fide, vos ipsos probate, An non cognoscitis  
 uosmetipsos, quod Iesus Christus in uobis est? nisi sicuti  
 reprobis estis. Ergo ij probati sunt, qui sunt in fide, in quibus  
 Iesus Christus est. At in fide sunt, & in ijs Iesus Christus est,  
 non modo, qui firma fide præditi sunt, sed etiam, qui cum Pa-  
 tre Lunatici orare necesse habent: Credo Domine, succurre  
 incredulitati meæ, & cum Apostolis quotidie dicunt: Do-  
 mine, Auge nobis fidem. Ea enim Christi Seruatoris cle-  
 mentia est, ut arundinem comminutam non confringat, neq;  
 litnum fumigans extinguat, donec eijciat ad victoriam iudis-  
 cium. Unde efficitur, ne eos quidem, qui propter infirmitatem  
 arundo sunt comminuta, & linum fumigans, indignorum  
 appellatione censendos esse, & *ἀδὸξίμαρ* siue reprobos: hos  
 enim, quia laborant & onerati sunt, venire ad se ipse Domi-  
 nus iubet: sed ij indigni sunt, qui in fide non sunt, in quibus  
 Iesus Christus non est: qualis Iudas erat, quales erant & ij, de  
 quibus

1. Cor. 11.

2. Cor. 13.

de quibus ait Apostolus: Rei erunt corporis & sanguinis Domini, iudicium sibi ipsis edunt & bibunt, non diiudicantes corpus Domini. Neque aliter sancti Patres, vel de indignis, vel de Iuda proditore senserunt, Augustinus præfertim, cuius unam sententiam depravat Sturmius, cum sint plurimæ, quæ pro nobis apertissimè faciunt, Tom. 7. lib. 2. contra literas Periliani, cap. 47. Non dicunt ista, nisi qui de mensa Domini vitam sumunt, sicut Petrus: non iudicium, sicut Iudas, ET TAMEN IPSA MENSA DOMINI VTRIQUE VNAM: sed non vtrique valuit ad vnum, quia ipsi non erant ad vnum, & tom. eod. lib. 9. contra Fulgentium Donatistam: Sicut qui manducat & bibit sanguinem Domini indignè, iudicium sibi manducat & bibit: sic & qui accipit indignè Baptisma, ad iudicium accipit, non ad salutem. NAM ET IUDAS PRODITOR BONVM CORPVS, & Simon Magus bonum Baptisma Christi percepit, sed quia bono benè non sunt vsi, mali male vtendo deleti sunt. Bonum est Baptisma, Bonum est Christi corpus & sanguis, Bona est lex, sed si quis legitimè ea vtatur. Idem de Baptismo contra Donatistas, lib. 5. cap. 8. Sicut Iudas, cui buccellam tradidit Dominus, non malo accipiendo, sed male accipiendo, locum in se Diabolo præbuit: sic indignè quisquis sumens Dominicum Sacramentum, non efficit, vt, quia ipse malus est, malum sit, aut quia non ad salutem accepit, nihil acceperit. CORPVS ENIM DOMINI ET SANGVIS DOMINI NIHILO MINVS ERAT ETIAM ILLIS, QUI BIBEAT INDIGNE, iudicium sibi manducat & bibit. Et tom. 10. Sermon. 11. de verbis Domini secundum Mattheum & Iohannem: Multi, qui vel corde ficto, carnem illam manducant & sanguinem bibunt, vel cum manducauerunt & biberunt, apostatæ fiunt, nunquid manent in Christo, aut



» sto, aut Christus in eis? Sed profectò est quidam modus m<sup>an</sup>  
 » ducandi illam carnem, & bibendi illum sanguinem, quo mor  
 » do qui manducauerit & biberit, in Christo manet, & Chris  
 » tus in eo. Non ergo quocunque modo quisque manduca  
 » uerit carnem Christi, manet in Christo, & in illo Christus:  
 » sed certo quodam modo, quem modum ipse vtrique videbat,  
 » quando ista dicebat. Ista ex Augustino copiosius attuli:  
 Cresconium Grammaticum, lib. 1. cap. 25. contra Donatistas,  
 post collationem cap. 10. de Baptismo contra Donatistas li. 3.  
 cap. 14. lib. 2. contra Epist. Petiliani, cap. 37. epist. 163. enarra  
 tione Pl. 10. tractatu 6. & 50. in Ioh. Sed isthac attuli, vt in  
 » telligeretur, quid sibi Augustinus vellet, cum aliàs ait, Iu  
 » dam comedisse Panem Domini, non Panem Dominum.  
 Nam panem Dominum comedere, Augustinus vocat sic  
 comedere, vt maneamus in Christo, & Christus in nobis,  
 quod de vsu salutari accipiendum est. Panem autem Domini  
 comedere, est eum panem comedere, qui non <sup>non</sup> est cor  
 » poris Christi, qui etsi malis utilis non est, non tamen per se est  
 inutilis. Solet autem Augustinus, aliàs quoq; vocibus his,  
 Sacramentum, & Res Sacramenti, nō eodem modo vti, quo  
 dicta ipsius ab aduersarijs citantur. Cū enim Augustinus  
 Sacramentum vocet id, quod duabus rebus constat, visibili  
 panis & vini elemento, & inuisibili corpore ac sanguine Do  
 » mini: Rem autem Sacramenti, gratiam & virtutem, quæ be  
 » nē vtentibus Sacramento confertur: aduersarij ex Sacra  
 » mento Augustiniano signa tantum faciunt & symbola, &  
 » terpretantur: vt sic ex Augustino probare possint, Indignos  
 » corpus & sanguinem Domini, hoc est, vt ipsi interpretantur,  
 » rem Sacramenti non percipere, At istud non citare est ves  
 » teris

teris & orthodoxæ Ecclesiæ, & piæ antiquitatis testimonia,  
 sed pervertere, & deprauare. De quo, quia satis iam dictum  
 videtur: agè & aliorum Patrum sententias subiiciamus, vt  
 orthodoxus ipsorum consensus in conspectu sit. Ita ergo  
 Theodoretus, 1. Corinth. 11. explicans. Non solum vndecim  
 Apostolis, SED ETIAM IVDÆ PRODITORI, PRECIOS  
 SVM CORPVS ET SANGVINEM IMPERTIIT. Cypria  
 nus Serm. de lapsis. A Diaboli aris reuertentes ad sanctum  
 Domini, sordidis & infectis nidore manibus accedunt: mor  
 tiferos Idolorum cibos adhuc penè ructantes, exhalantibus  
 etiamnum scelus suum faucibus, & contagia funesta redos  
 lentibus, Domini corpus inuadunt: & paulo post: Spretis his  
 omnibus, atque contemptis, vis infertur corpori eius & san  
 guini eius. Plus modò in Dominum manibus atque ore des  
 linquunt, quàm cum Dominum negauerunt. Chrysostomus  
 autem idem hoc explicans, non modò à prioribus non dis  
 sentit, sed rem ipsam etiam allata similitudine illustrat. Sicut  
 cibus, inquit, corporalis cum ventrem inuenit à diuersis hu  
 moribus occupatum, amplius lædit, magis nocet, nullum præ  
 stat auxilium: ita est cibus spiritualis, si aliquem reperiet ma  
 lignitate pollutum, magis eum perdit, non suo, sed accipien  
 tis vitio, & homil. 61. ad populum Antiochenum: Sicut ci  
 bus cum sit nutritius, si à crudo sumatur, omnia corrup  
 pit, & sit morbi causa: ita & tractanda sunt ista mysteria  
 quam similitudinem ab Origene mutuatum fuisse Chryso  
 stomum, verisimile est. Ita enim ille in Psalm. 37. Patiuntur  
 hoc, quod febricitantes pati solent, cum sanos cibos sumunt,  
 sibi metipsis inferentes exitium. Basiliius cap. vlt. de Baptis  
 mo. Si qui fratrem per cibum contristat, à charitate excidit,  
 quid de eo iudicandum est, qui otiosè & inutiliter edere au  
 det corpus, & bibere sanguinem Domini.



52 *Defensio IIII. D. Ioannis Pappi,*

Ad hæc testimonia cum respondere non poterit Sturmius, dicet me ex nostrorum hominum pridem editis Commentariis descripsisse. Quod ut concedam sanè ipsi: nondum refutata tamen sunt ista tam illustria testimonia: & propterea repeti sæpè debent, ac possunt. Hoc enim quaeritur, an noua hæc sint rerum & verborum monstra: an verò perpetuus Ecclesiae orthodoxæ consensus.

Sequitur iam Vbiquitas, Diana illa mammata, nympha *παῦλαχοβοίς*, noua in Ecclesia meretricula, ut Sturmio quidem illam appellare libuit. Ei verò tantam inuidiam facere conatur, quantam nulli alteri dogmati, quod vel inter nos cōtrouertitur, vel ipso libro Concordiæ continetur. Articulus fidei ab hac Vbiquitate negari affirmat: ignotam esse vetustati criminatur: veteres ab ea hæreses reuocari contendit: & veteris Idololatriæ versutum tegumentū eam cognominat. Magna sunt hæc crimina, imò magnæ blasphemix: neque temere cuiquam, vel homini vel dogmati, impingendæ: quò magis mirum est, Sturmium hoc contra nos audere, quorum tum Libros atq; sententiam non vult cognoscere. Quam enim nos docemus & defendimus, Vbiquitas: ea verò tantum abest, ut horum criminum rea sit: ut ab ipso etiam Sturmio pro pia & orthodoxa agnoscatur: cum enim in fine Antiochianæ similitudinem Basilij de ferro ignito, qua post Basilium plerique Patres Græci vsi fuerunt, eripere nobis & deprauare cogitaret, tanta tamen veritatis vis fuit, ut inuitum etiam eum fateri cogeret, quod huc vsq; tam honestè oppugnauit. Sic etiam, inquit, libenter concedo, quòd secundam *veramq; naturam coniunctam, & coniunctè consideratam omnia que velit, efficere possit, omnia viderit, atq; nouerit, omnibusq; locis presens sit suis: denique omnia gubernet presens in cælo & in terra.* Itam

Istam ipsam Ubiquitatem, Scholarchæ, liber Concordiæ docet, & nos defendimus: sed hæc Ubiquitas neque fidei articulos negat, neque antiquitati ignota est, neque hæreses reuocat, neque Idololatriam exornat, id quod sigillatim iam demonstrabo. Ergo de Articulis fidei ita Sturmius pag. 131. An non videtis, cuiusmodi grando hęc obnubiletur? cuius singuli calculi perniciem parant, quid calculos dico? an non conspicuos lapides & saxa cernitis? Si lapides & saxa appellanda sunt occulta venena, in ista formula Concordiæ, annis iam decem radicata, idq; inter pomeria vrbs nostræ: Qualia enim ista monstra sunt veneficiorum? 1. Christus non per claustra virginalia genitus, sed vt per lapidem sepulchralem, ita etiam miraculosè, vt loquuntur, ex utero Mariæ in lucem penetrauit. 2. Christus non pedem longum, non crinem latum, ad caelos ascendit. 3. Christi corpus vbique est, & cum Hierosolyma pateretur, & cruci suspensus pependit, & in sepulchro positus est etiam Roma & Athenis, in caelo, in omnibus locis mortuus & viuus fuit. 4. Christi corpus etiam secundum humanitatem, in omnibus lignis, lapidibus, arborum folijs, in omnibus herbis, in omnibus cantharis cereuisiarijs est. 5. Cælum caeli somnium est, infernus phantasma, cælum & Dei & Diaboli habitaculum est. 6. Ascensus, qui creditur in Ecclesia Catholica post mortem, ascensus verus non fuit: duo veri fuerunt: vnus post salutacionem angelicam: alter posteaquam expirauit. Cur non decimum addunt? Omnis fides, nostra ludibrium est. Et pag. 183. Dicent viri literati, reuera vos negare filium Dei venisse in carne, hac Ubiquitaria doctrina, reuera negare carnem Christi passam esse pro nobis in cruce, reuera negare, quòd euecta sit in caelum. Non potuisse humanitatem Christi nasci aut pati, si vbique sit, aut si vbique eius sit essentia. Interrogabunt, quomodo τὸ πᾶσι vestrum quod semper in ore habetis, defendatis: si Corpus Christi natura ubiquitarium est: quomodo pati pro suis discipulis potuit? Querent, quomodo



quomodo eruditæ Academijs & Scholis probare possitis, Corpus istud esse sine quantitate? Cum quantitas substantialis sit Corporis differentia? Corporeum enim quod est, ab eo, quod incorporeum est, hac potissimum re, quod sit quantum, discriminatum esse, demonstrabunt. At ista omnia Scholarchæ, neque in formula Concordiæ, neque in nostrorum libris reperiuntur. Sturmiij hæc figmenta sunt, ex quibus nemo plurima & absurda, & blasphemata consequi negauerit: nostra autem illa esse, nemo probauerit. Sed initio Christus, ait Sturmius, nos affirmare, non per claustra virginalia genitus, sed ut per lapidem sepulchralem, ita etiam miraculose ex utero Mariæ in lucem penetravit. Ergo istud primum concedit, quod Harmarus ille Angelus negabat, Christum miraculose per lapidem sepulchralem penetrasse. Deinde quis negavit, Christum per claustra virginalia genitum? an non nota est vox Ecclesiæ: *Fœlix ò puerpera, cuius casta viscera DEVM genuerunt: an non contra Antidicomarianitas & Heluidianos omnes defendimus, Mariam illibata virginitate genuisse. Sed hoc est Scholarchæ, quod Sturmio dolet: quod ipsa ex virgine natiuitas, ut Augustinus epl. 3. ad Volusianum testatur, resurrectionis quoque potentiam ostendit. Ipsa enim, inquit, virtus per inuiolata matris virginea viscera, membra infantis eduxit, quæ postea per clausa ostia, membra iuuenis introduxit. Ita quoque veritatem passionis nequaquam tollit nostra doctrina. Etsi enim vno in loco passum Christi corpus est, eo videlicet loco, quo λόγος, qui Corpus suum, in quo habitat, ubique præsens habet, pati ipsum voluit: non tamen sequitur, propterea Romæ & Athenis λόγος unitam carnem non fuisse, quia ibi non patiebatur. Si enim Romæ & Athenis λόγος unita caro non fuit, tum, cum Hierosolymæ Christus patiebatur: soluta iam ipsa est unio, & sublata quoque*

quoque meriti Seruatoris nostri ἐνέργεια. Nemo enim homo  
 quantavis sanctitate præditus, opus redemptionis nostræ  
 absolueret poterat. Atque hoc ipsum de Ascensione res  
 spondeo. Quomodo enim probabit Sturmius, id quod tot  
 res inculcat, nos verum ascensum negare, duos alios con-  
 fingere? Verè enim Christum credimus ad cœlum ascen-  
 disse: neque illum ascensum spectrum, aut disparitionem  
 fuisse concedimus: sed hoc ipso ascensu Christum testari  
 voluisse contendimus, quòd deinceps externum illud cum  
 Apollolis consortium, quo erat usus per dies quadraginta,  
 cessaturum esset, ne quemadmodum illis quadraginta die-  
 bus sæpe ἀφ᾿ αὐτῶν ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν, ita ipsi hunc quoque As-  
 censum pro tali aliquo recessu haberent, post quem non  
 longo interuallo ab ipsis denuo esset conspiciendus. Itaque  
 summa afficimur iniuriâ, cum accusamur, quòd in ista hi-  
 storia Ascensionis negemus, quæ ab Evangelistis scripta  
 sunt, ἀνεβήκετο εἰς τὸν οὐρανόν, Marc. 16. διέση ἀπ' αὐτῶν, καὶ  
 ἐπέβη εἰς τὸν οὐρανόν, Luc. 24. εὐρέθη αὐτῶν ἐπὶ τῆς οὐ-  
 νανίας, Act. 1. Sed addimus id quoque, quod & apud Marcum, & in Symbolo  
 additur, καὶ ἐκείθεν ἐκ δεξιῶν τῶν θεῶν: vnde docemus, Ascen-  
 sionem non tantum fuisse externum quoddam spectaculum,  
 quo Christus abiens ex hoc mundo valedicere voluerit  
 discipulis suis: sed etiam hunc præcipuum esse Ascensio-  
 nis finem, vt captiuam duceret captiuitatem, vt de hostibus  
 nostris triumpharet, vt deposita serui forma, formam Regis  
 cœlorum reciperet, vt ea gloria glorificaretur, quam habuit,  
 priusquam hic mundus fieret. Addimus autem, Chris-  
 tum illam gloriam non ita in ascensione accepisse, quasi  
 prius eam nullo modo habuerit, sed recepisse potius,  
 qua in statu exinanitionis, & forma serui constitutus  
 libenter

Pag. 15. 25. 28. 33.  
 87. 93. 114.



libenter caruit, etsi multis miraculis ostendit, se eam, quoties vellet, usurpare posse: Ita enim de primo in Cana miraculo Iohannes: Hoc edidit initium signorum Iesus in Cana Galileæ, & manifestavit gloriam suam. Ita & Ioh. 17. Christus iam iam accessurus ad passionem, petit se glorificari illa gloria, quam habuit apud Patrem ab æterno. Secundum humanam naturam hoc petebat, Cyrillo etiam interprete: Diuina enim in Christo natura nunquam euacuata aut exinanita fuit, quemadmodum ne obnoxia quidem est istiusmodi *πρόθεσι*, vt sic necesse haberet orare. Quin & Ioh. 1. gloria ista, cum ipsa incarnatione statim coniungitur, & Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius, gloriam tanquam vnigeniti a Patre, plenum gratia & veritate. Istam gloriam, quæ in ipsa conceptione data est filio hominis, si quis figuratè ascensum Christi in cælum, hoc est, exaltationem humanæ naturæ appellauit: aut si quis resurrectionem, à qua glorificationis post exinanitionem nouum quasi exordium est, hoc sensu ascensum nominauit, modò ascensum illum, vt sic dicam, historicum non negauit: est ne istud tantum flagitium, quod tot conuicia, tot querelas, tot gemitus & suspiria flagitet? Concedant nobis aduersarij, in ipsa vnione humanam naturam exaltatam esse: neque multum intererit, quo nomine exaltatio illa nominetur. Quòd autem summa imis permiscere nos dicit, & Dæmonum habitacula, cum piorum mansionibus confundere: nihilo verius loquitur, aut sentit, quàm cum superiora ista iam refutata locutus est & sensit. Cur autem hac de re sententiam nostram absurdam esse putet, hæc ei causa est, quòd Anthropomorphitarum stultam de Deo & cælo opinionem non potest deponere. Cum ergo Christus Ioh. 14. ait: In domo Patris mei mansiones multæ sunt, fingit sibi iste

ampla in cœlo conclauia , parietibus integerinis distincta,  
 ambulacris ornata , fortasse etiam sedibus & lectis concin-  
 nata : in quibus humana Christi natura , à gubernatione &  
 mundi & Ecclesiæ semota , alta quiete perfruatur. At nos vt  
 cœlum ipsum beatitudine æterna metimur , ita & mansios  
 nes in cœlo nullas aliàs nouimus, quàm de quibus Apосто-  
 lus ait: Erit DEVS omnia in omnibus, & Inhabitabo in il-  
 lis, &c. Sed hoc modo, DEI & Diaboli, beatorum & damnatorum  
 permiscetur habitacula. Nempe Psalm. 139. non permiscen-  
 tur. Quo ibo à Spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam, si ascen-  
 dero in cœlum, tu illic es, SI DESCENDERO IN INFER-  
 NUM, ADES, si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero  
 in extremis maris , etenim illuc manus tua deducet me , &  
 tenebit me dextera tua, & dixi, forsitan tenebræ contegent  
 me, &c. Quibus & illa apud Amosum consonant cap. 9.  
 Si descenderint vsque ad infernum, inde manus mea edu-  
 cet eos, & si ascenderint vsque in cœlum, inde detraham  
 eos. Adest ergo, secundum Psalm. 139. Deus in inferno, &  
 tamen DEI & Diaboli habitacula non permiscentur: quia  
 non tam locis æterna foelicitas & damnatio discernuntur,  
 quàm ipsa seipsis. Sed Sturmium ista comminisci nihil mis-  
 rum est, qui de cœlo & beatorum sedibus, ipsocq; adeò thro-  
 no Maiestatis Christi, pueriles planè, imò Iudaicas & Ma-  
 hometicas cogitationes habeat. Dicit enim pag. 186. nos  
 Christo suum perpetuum & finitum thronum, in quo sedentem ipsum  
 Angeli celebrant incredibilibus gaudijs, adimere, & pag. 93.  
 Qui nullum certum cœlum agnoscunt, qui Christo non permittunt  
 certam sedem, certum thronum maiestatis suæ: quibus quia dex-  
 teram DEI, h. e. potentiam DEI, infinitam esse conceditur, vo-  
 lunt etiam sedem infinitam esse, & ad omnia loca pertinere. Quid  
 hoc verò rei est? Christus in throno finito sedet, si Sturmio  
 H credis



58 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

credimus: sedet autem ad dexteram Dei Patris omnipotentis, si Scripturæ & Symbolo credimus; Ergo dextera Dei, vt perpetua sit, finita tamen certè est, iuxta Sturmij sententiam. Et nos non accusemus istos homines, quòd omnipotentiam Dei negent, qui thronum Christi, hoc est, dexteram Dei patris omnipotentis finitam faciunt: qui ex naturæ Regulis de quantitate, omnipotentiam dexteræ Dei patris oppugnant. Nempe corpus omne quantum est: quantum autem omne superficiebus clauditur: quod autem superficie præditum est, loco continetur, Corpus igitur Christi, licet filio Dei vnitum, loco continetur: & extra vnus loci angustias, filio Dei vnitum non est. Cum enim extra illum locum ne sit quidem, vt isti volunt, quomodo dicitur vnitum esse? Hæc tota ipsorum est sapientia. At principio non satis cõsideratè ex quantitate argumentantur ad localitatem. Corpora omnia quanta esse, hoc est, finita esse, & partem habere extra partem, neq; diffundi in infinitum, nemo vnquam sanus negauit. Sed quis iste tandem est, qui diuinæ potentia leges propterea præscribat, vt præter naturam in ipsis creaturis nõ possit efficere, quod velit? Ferrum natura graue est, neq; ei vnquam proprium fit, vt natet: natauit tamen, orante ad Dominum Elisæo. Corpora nostra grauiã sunt, neq; vnquam proprium eis fit, vt sint leuiã, aut vt cedente pondere leuiore non demergantur. At Petri corpus, iubente Domino, in aquis ambulauit: & verum & quantum corpus erat: non tamen locum, ad quem natura ferri solet, tum occupauit. In ipsa resurrectione fatetur Sturmius, corpus Christi per lapidem sepulchralem penetrasse. An non tum verum corpus erat, an non quantum? & tamen locum inuenit, vbi natura locum nullum concedit. Fateamur igitur ita veritatem corporis Christi, vt omnipotentiam non negemus: *Omnis*

Omnipotentiam ita fateamur, vt veritatem corporis non negemus. Ira autem nos totum Christum. secundum vtramque naturam presentem facimus, vt interim libentissimè fateamur, humanæ naturæ id nunquam esse, aut futurum esse, aut fuisse proprium, vt ipsa pro se vbiq; esse possit. Diligenter sanè & Philosophi inter *μετέξου* distinguunt & *κοινωνία*, vt si dicamus, aquam ignis proprietate, quæ est calidum esse, *μετέξου*, hoc est, iam non ignis, sed aquæ proprium esse, Calidum esse, malè certè dixerimus: at aquæ seruefactæ vim calefaciendi communicatam esse, nemo negauerit. Neque verò nos hanc Vbiquitatem cum magna verborum petulantia asserimus: sed ipse eam petulantissimè, nec sine blasphemia suspicione, imò non sine blasphemia insectatur. Quid enim illa sibi volunt, quæ de Cåntharo cereuisiario, & singulis eius guttis, de folijs & foliorum radicibus atque fibris, tam impotenter euomit: quasi talis aliqua à nobis Vbiquitas statueretur, quæ ipsis rebus sese infundat, & per cuncta diffundat. Tanto autem magis vitanda est isthæc Lucianicorum irrisionum sartago, quòd eadem ista, diuinæ quoq; omnipresentiæ possunt obijci: vnde verendum est aliquando, ne et ipsam aliquando hisdem his argumentis, vel cauillis poteram de Christi maiestate & gloria doctrinam exagitant.

Pag. 23, 36, 105, 114.

Deinde Vbiquitatem hanc vetustati piæ & orthodoxæ ignotam esse dicit: & nulla habere vel in Patribus, vel in Scholasticis, vel in Iesuitis, vel in Monachis vestigia, pag. 28, 99, 102, 106, 109, 112, 173, 115, 124, 126, 178, 186, 200. Sed quia de Patrum sententiâ Sturmius in epistolis Eucharisticis copiosius differet, pag. 116. sanè nunc ad ea testimonia, quæ libro Concordiæ adiuncta sunt, ipsum remitto: vt ea, si possit, refutet, aut meliores, aut meliorum Patrum autho-



60 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

ritates afferat. Vnam Ambrosij tamen sententiam, quæ ita apertè de Ubiquitate agit, vt nihil dici possit apertius, fat scio, nunquam refutabit: neque ita suis ἀλογίας obscurabit, vt mediocriter etiam in his quæstionibus exercitati, futurum non animaduertant. Ira ergo Ambrosius in 10. cap. Lucæ, ad illa, (Et ego cum reuerlus fuero) Spondet ergo se rediturum. Quando reuerteris Domine, nisi in die iudicij?  
NAM LICET VBIQUE SIS SEMPER, ET STANS IN MEDIO NOSTRVM, NON CERNARIS A NOBIS, erit tamen tempus, quo vniverfa caro te aspiciet reuertentem. De tota Christi persona Ambrosium loqui, hoc est, de vtraque eius natura, & de humana maximè, satis manifestum est. Quis enim in die iudicij reuertetur? Num DEI filius? Non, sed vt Matthæus habet, cap. 25. Cum autem venerit filius hominis in gloria sua, & omnes sancti Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem gloriæ suæ & congregabuntur ante eum omnes gentes, &c. Ille ergo hominis filius, qui in die iudicij reuertetur, teste Ambrosio, VBIQUE SEMPER EST, ET STANS IN MEDIO NOSTRI NON CERNITVR A NOBIS, De hoc igitur & similibus testimonijs, si in epistolis suis Eucharisticis Sturmius ageret: næ, quod agat, repererit: sed inuicta manebit veritas. Eadem autè opera hoc loco & ad ea respondebo, quæ de vilitate, & invisibilitate garrunt. Negant isti homines, corpus Christi esse, nisi vbi videtur: & nō cogitant corpora glorificata, quale nunc Christi corpus est, nō cerni nostris oculis, nisi per revelationē: quod ne sine scripturarū autoritate videatur asserere, Matthæum 27. cap. audiamus de ijs, quæ mortem Dei cōsecuta sunt: Monumenta, inquit, aperta sunt, & multa corpora sanctorum qui dormierant, surrexerunt: & egressi è monumentis post resurrectionē eius, venerunt in sanctam Ciuitatem.

Ciuitatem, καὶ ἐφανερώθησαν πομοῖς, hoc est, manifestata sunt multis: non autem, vt Erasmus post vulgatum transtulit, ap- paruerunt multis. Cur enim dicit ἐφανερώθησαν: nempe quia non ab omnibus conspiciiebantur illa corpora, vtpote glori- ficata: sed ab ijs solummodo, quibus manifestabantur. Quem- admodum & de apparitionibus Christi Lucas habet, cap. 24. Semel quidem de discipulis euntibus Emauntem, Cæterum oculi eorum tenebantur, ne eum agnoscerent, & rursus: Eo- rum verò aperti sunt oculi, & agnouerunt eum, & ipse sub- duxit sese à conspectu eorum, καὶ ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. Cui nunc credemus? Sacramentarijs ne, qui negant verum corpus esse, quod ex interuallo mediocri non videatur: an Euangelistis & Ambrosio, qui Christo certè verum corpus non adimunt, sed illud tamen ἄφαντον potuisse fieri, & stan- tem in medio nostri non cerni à nobis, asseuerant.

At verò cum pia & orthodoxa Antiquitate, Sturmius Monachos etiam & Iesuitas & Scholasticos coniungit: neq; vt videri vult, sine ratione: quia videlicet Augustana Confessio, quantum attinet ad personam Christi, nos ad Ecclesiam Romanam mittit, pag. 96. & nos accusat, quòd hanc partem publicæ pacis violemus, quia videlicet Iesuitæ etiam nostram sententiam improbant: & in fine Antiproceuij ad hanc criminatio- nem multa aduocat: Quæso vos, inquit, pag. 132. & interrogo quare Conuentus Vuormatiæ habitus fuit, &c. quæ omnia eò pers- tinent, vt ostendat, huius controuersie nostræ explicationem à Pontificijs petendam esse: Et certè magnum esse videtur hoc argumentum: Quapropter & insultat nobis: Vbi in Con- fessione Augustana Principum, corpus Christi vbiq; sit, vbi in Con- fessione Augustana etiam secundum carnem sit omniscius & om- nipotens? Mirum verò vbi? an non in tertio articulo? Item ce- docent, quòd Verbum, hoc est filius Dei, assumpserit humanam



62 *Defensio IIII. Joannis Pappi,*

» humanam naturā in utero beatæ Mariæ virginis, ut sint duæ  
 » naturæ, diuina & humana, in unitate personæ, inseparabiliter  
 » cōiunctæ. In unitate personæ, inquit Augustina Confessio,  
 inseparabiliter cōiunctæ: & Sturmius querit, ubi in Confes-  
 sione Augustina corpus Christi ubiq; sit. Certè Augustinus  
 docet, eos, qui interuallo loci, humanam Christi naturam à  
 diuina separant, sic separādo duas personas inducere, tom. 7.  
 » de peccatorum meritis & remissione, lib. 1. cap. 31. Per distan-  
 » tiam diuinitatis & infirmitatis, filius Dei manebat in cœlo, fra-  
 » lius hominis ambulabat in terra: per vnionem verò personæ,  
 » qua vtraq; substantia vnus Christus est, & filius Dei ambu-  
 » labat in terra, & idem ipse filius hominis manebat in cœlo, &  
 Tom. 10. de verbis Apostoli idem Augustinus, Serm. 14.  
 » Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, filius  
 » hominis, qui est in cœlo. In terra erat, & in cœlo se esse dice-  
 » bat: & quod maius est, est in cœlo filius hominis: ut vnā  
 » demonstraret in vtraque natura personam, & in eo, quod  
 » Dei filius erat, æqualis Patri, Verbum Dei, in principio Deus  
 » apud Deum, & in eo, quod filius hominis erat, assumens an-  
 » tiam humanam, & carnem humanam, & indutus hominem  
 » exiens ad homines: quia in hoc vtroq; non duo Christi sunt,  
 » nec duo filij Dei, sed vna persona, vnus Christus Dei filius,  
 » idemq; vnus Christus, non alius filius hominis, sed Dei filius  
 » secundum diuinitatem, hominis filius secundum carnem.  
 » Quis autem nostrum, qui parum aduertimus, aut parum sc-  
 » pimus, non potius ita vellet distinguere, filius Dei in cœlo,  
 » & filius hominis in terra? sed ne sic diuideremus, &  
 » sic diuidendo duas personas induceremus, Nemo ascen-  
 » dit in cœlum, inquit, nisi qui de cœlo descendit filius homi-  
 » nis. Filius ergo hominis descendit de cœlo? nonne  
 » filius hominis in terra factus est? Sed ò homo, noli, inquit, se-  
 parare

parare, quem volo copulare, parum est, quia filius hominis  
 descendit, Christus enim descendit, idemq; filius hominis, qui  
 filius Dei est, sedet in cœlo, qui ambulat in terra, in cœlo erat,  
 QUIA VBIQVE CHRISTVS, IDEM QVE CHRISTVS,  
 ET FILIVS DEI, ET FILIVS HOMINIS. Propter vni-  
 tatem personæ, in terra filius Dei: propter eandem Vnitatem  
 personæ esse probauimus in cœlo filium hominis, ex his  
 verbis Dei, Filius hominis, inquit, qui est in cœlis. Hactenus  
 Augustinus. Ergo qui in persona Christi, vtramq; naturam  
 inseparabiliter fatentur vnitam: ij Vbiquitatem etiam, vel  
 ipso Augustino eos docente, statuunt necesse est. Et quidem  
 Christus, vt idem habet tertius Articulus Augustinæ Con-  
 fessionis, ascendit ad cœlos, vt sedeat ad dexteram Patris, &  
 perpetuò regnet & dominetur omnibus creaturis, sanctificet  
 credentes in ipsum, missò in corda eorum Spiritu sancto, qui  
 regat, consoletur, & viuificet eos, ac defendat aduersus Dia-  
 bolum & vim peccati. Quo loco de duobus Sturmius mihi  
 interrogandus est. Primò, cuius naturæ proprium sit perpe-  
 tuò regnare & dominari omnibus creaturis, sanctificare cre-  
 dentes, immittere in corda credentiũ Spiritum sanctum? sine  
 cõtrouersia, diuinæ hoc naturæ propriũ esse affirmabit. Deins-  
 de de qua natura dicatur, quòd ad cœlos ascenderit: Non ne-  
 gabit de humana: Diuina enim propriè loquendo, neq; ascen-  
 dit, neq; descendit: Ergò Christus secundũ humanã naturam  
 ascendit ad cœlum, vt sedeat ad dextram Patris, & perpetuò  
 regnet. Nam quòd ascensus iste ad cœlum, nequaquam im-  
 portet corporis Christi ab Ecclesia & Eucharistia absentiam:  
 sequentia etiã Articuli verba docent. Idem Christus, PALAM  
 est rediturus, vt iudicet viuos & mortuos. Qui PALAM redi-  
 turus est, non ne priusq; palam redeat, nõ palam adest, hoc  
 est, vt supra nos docebat Ambrosius, licet vbiq; sit semper,  
 & in medio nostri stet, tamen non cernitur a nobis. Videt  
 ergo



ergo iam Sturmius, vbi in Augustana Confessione corpus Christi vbiq; sit, & omnipotens. Quis enim neget, eum qui secundum carnem etiam dominetur omnibus creaturis, & sanctificet credentes in ipsum, omnipotentem & omniscium esse? At rursus obijcitur, Lutherum hoc in Postilla maiore imperitos eos appellasse, qui omnipotentem in Christo hominem faciunt, permiscentes duas naturas, & opera earum. Sed non considerant, qui ista nobis obijciunt, cuiusmodi opinionem eo loci Lutherus rejiciat: eam videlicet, quæ à nobis ipsis etiam maximopere improbat: quod videlicet, Christus in ipso instanti conceptionis ita plenus fuerit sapientia & spiritu, adeo vt nihil profus in ipsum potuerit postea quouis modo vel intrudi: quasi anima eius in morem vtrius se habuisset, quem ita replemus, vt nihil præterea queat in se recipere. Hanc nos sententiam nunquam probauimus, neque probandam putamus. Sed constanter cum Luthero assensuramus & defendimus id, quod eodem loco statim sequitur,

» Amplectenda esse verba Euangelistæ, ac quàm simplicissima  
 » me de Christi humanitate intelligenda, quæ Deitatis instrumentum,  
 » ac velut domus quædam fuit, plena semper Spiritu  
 » Dei: at eum non semper eam similiter mouisse, sed alia atque  
 » alia ratione, secundum diuersitatem negotiorum atque occasio-  
 » num, rem Patris agendi. Ita licet nunquam ei abfuerit Spiritus  
 » sanctus, sicut tamen corpus eius per incrementa tem-  
 » poris succrescebat, & rationis vsus quotidie reddebatur tem-  
 » perior, pro modo naturæ, vt & in alijs hominibus euenit, ita &  
 » spiritum continuo penitus illi sese immisisse, mouisseque pro  
 » ætatis ratione potentiùs & ad plura. Neque enim signum  
 » esse, quod Lucas scribit: Corroborabaturque spiritu, sed vt verba  
 » accessit ætatis, tantum & magnitudinis, quantum verò ma-  
 » gnitas

gnitudinis, tantum & rationis: utque ratione auctiorem, ita & spiritu euasisse robustiorem & sapientia plenior, coram Deo, & in seipso, & coram hominibus: neque vlla opus habere hæc verba alia glossa.

Quod autem de Romana Ecclesia affertur, id in ipsa Augustana Confessione sic habet ad verbum: Hæc ferè est summa doctrinæ apud nos, in qua cerni potest, nihil inesse, quod discrepet à Scripturis, vel ab Ecclesia Catholica, vel ab Ecclesia Romana, QUATENUS EX SCRIPTORIBVS

NOTA EST. Non solum Ecclesiam Romanam nominat Augustana Confessio: sed præmittit Scripturas & Ecclesiam Catholicam: & tanquam hoc non satis sit, de Romana addit, quatenus ex scriptoribus nota est. Neque alligare potest, hæc clausula, Augustanæ Confessionis Ecclesias, ut quicquid in odium illarum, mutant postea Pontificij, id Romanæ Ecclesie proprium, & perpetuum dogma esse dicatur. Quid quod ipsi, qui Theses Ingolstadianas recudi iusserunt, multa omiserunt, pro quibus tanquam pro aris & focis pugnant Pontificij: ut non verus hic consensus sit, sed talis omnino, qualem in historia Simsonis legimus, qui vulpeculas caudis colligens in messem Philisthæorum immisit, cum capitibus hinc inde distraherentur.

Sequitur tertia Vbiquitatis accusatio, quod veteres etiam hereses illa reuocet, & Sphinx sit, atque Chimera, in qua omnia sine Marcionis, & Valentini, & Arrij, & Euzychis, Nestorij & Sabellij falsa & immania dogmata. Valentinus ergo, ut Augustinus habet de hæresibus, ad quod vult Deum cap. 11. Christum a patre missum, spirituale vel cœleste corpus secum attulisse, comendebat, nihilque assumpsisse de virgine Maria, sed per illam, tanquam per rimam, aut per fistulam, sine vlla de illa assumpta carne transisse. Post Valentinum Marcus etiam,



## 66 Defensio IIII. D. Joannis Pappi,

& post hunc rursus Marcion, Christum non esse filium Dei creatoris, imò nec hominem verè fuisse contendit, sed fictum & phantasticum corpus habuisse & gestasse, quod è cælo, non ex virginis Mariæ substantia sumpsit: vnde nec verè eum pro nobis esse passum, sed tantum <sup>duxit</sup> & phantasmate quodam, siue illusione, Sabellius autem, de quo apud eundem Augustinum est, cap. 41. personas in Trinitate non tantum confundebat, sed etiam omninò tollebat. Patrem enim & Filium, & Spiritum sanctum, vnam & eandem esse <sup>in</sup> vult volebat, quæ varijs nominibus, prout necessitas & usus exigeret, appellaretur, quemadmodum vnum & idem solis corpus, lux, splendor & calor, pro diuersis effectis nominatur. Isthæc autem delira & blasphema dogmata, à nostra sententia longissimè abesse, nulla probatione indiget. Sed & Ariana hæresin obijcere nobis Sturmius audet, at quo colore, seu potius, qua fronte? vter. n. cœtus, noster, an Sacramentariorū, Arianos Ecclesiæ, plus satis aliàs afflictæ, suppedistauerit, notius est, quàm vt debeat demonstrari. Et certè quod in isto cœtu futurū erat, id longè antè Lutherus, diuino planè impulsus spiritu, prædixit: hoc agere Sathanā, vt postq̃ obtinuerit, panē esse panem, nec esse corpus Christi: eadem postea opera obtineat, Christū esse hominē, neq̃ esse filium Dei. Iam quod ad Nestorianismū attinet, quis est, qui separet naturas, & diuellat, qui ita proprietatibus suis eas distinguat, vt iam non duas naturas retineat, sed apertè duas constituat personas? Non ne Sacramentarij hoc faciunt, quibus vno tantum cœlo & definito cœli loco, humana natura diuinę præsens, atq̃ vnita, cæteris omnibus, absens, & propterea ne vnita quidem est? Quanquam igitur à contraria Eutylianorum hæresi longè us fortasse absunt: tamen dum Charybdim vitant, in Scyllam incidunt. Nos ita commixtionē & exaurationem naturarū contra

contra Eutychem negamus: vt tamen Nestorio nō concedamus, propter naturarū diuersa ἰδιώματα, duas etiam constituis personas. Quid enim aliud Christus, iuxta Sacramentariorū doctrinam, quā vnō aliquo loco, humanæ naturæ, tanquā alteri cuidam personæ astat: cæteris omnibus locis, vbi humana ista natura nō est, ei non astat, & propterea non vnā colendus est: poterat igitur Sturmius, nisi inuidiosam velle nostram facere doctrinam, istis hæreson veterum nominaturis superfedere: quarum cum non pauca nostro sæculo à fanaticis hominibus, in theatrum reductæ sint, non minus diligenter, & solide à nostris sunt refutatae. Restat Pag. 15. 93 107. 112. 174. 186. *ἀπολαύσις* & *εἰς ἀλάστιας* crimen, quam nos in Ecclesias re-ducere ait aliquoties, sed nullo argumento probat. Nam quod Philippi Melanchthonis auctoritatem affert, iurare ipsum minime potest, aliquos enim *ἀπὸ λατρίαν* Philippus reuocare ait: neq; verò, qui sint illi aliqui, explicat: quapropter & responderi ad hanc accusationem pluribus non debet: Quod addit, pag. 93. eos, qui *συννομιώσις* defendunt, illam libenter adorandam porrigere, & non libenter pati, Eucharistiam manibus sumentium accipi, & ore excipi panem Domini velle, vt oralem manducationem venerabiliorem faciant, ignaros, quæ veneratio debeatur *Cenæ Dominicæ*: Calumnia est, non vera accusatio. Non enim porrigimus Eucharistiam adorandam, neque vllam aliam venerationem in eius sumptione requirimus, quā quæ veram animi pietatem testetur, quæq; ostendat, eum, qui Eucharistiæ particeps fit, animo minime profano, aut irremigioso esse. Manibus autem Eucharistiam accipi patitur sanè: communiter tamen à nostris ore excipitur, quæ ceremonia Antiquitatis testimonio nequaquam destituitur. Propterea autem manibus non sumi conqueritur Sturmius: quia hoc ritu, vnā cum fractione panis, tanquam



68 *Defensio IIII. D. Ioannis Pappi,*

necessario Sacramentarij vtuntur, nos vero in externis istis necessitate nullā collocamus: sed ritibus vsitatis liberrimē vtimur. Atq; isthæc hæcenus de ijs, quæ ipsi doctrinæ Vbituitatis obijciuntur. Nam vt hoc loco Anhaltinorum etiam vndecim paradoxa, phrasæ partim hæreticas, partim nouas, quadraginta paralogismos refutem, id quod Sturmius pag. 88. & 102. postulat, propterea non videtur operæ precium, quod ab ipsis authoribus Concordiæ refutata iam hæc sunt, & non minus in honorū manibus refutatio istorum versetur, quam illorum criminationes.

Sed non tantum propter Vbituitatem abstinendum à subscriptione libri Concordiæ putat Sturmius: verum etiam, quia ex isto libro multa sint consecutura, & horrenda mala: quæ præstet repudiato hoc tam noxio libro effugere: de quibus et si superiore quoq; Defensione diximus: tamen quia à Sturmio eadem repetuntur & inculcantur, nos sanè etiam eadem de iisdem dicamus. Principio igitur veteri Augustinæ Confessione metuit, *ne illa noua, nescio qua, non Confessione sed censura & condemnatione opprimatur, pag. 23. repudietur, pag. 25. exterminetur, pag. 26. (quod cum verbo non faciamus, reuera tamen moliamur, & cum nos facere negemus, tamen faciamus, ead. pag. vbi etiam omnes bonos viros, omnes prudentes homines, omnes literatos, omnes literarum Studiosos appellandos esse addit, vt ad commune incendium restinguendum, omnibus precibus presentibus & votis absentes concurrant) contaminetur & condemnetur, pag. 89. aboleatur, 91. eiusq; autoritas de Ecclesia tollatur, pag. 105.* Quo teneam vultus mutantem Protea nodo? An non enim Sturmius est, qui Augustinam Confessionem accusat, quod in ea transubstantiatio concessa sit, quod temporis tantum causā scripta sit, quod ad illam Principes non luerint alligari, & nunc metuit, ne exterminetur, & de Ecclesia

clesia tollatur. Ad populum phaleras : Boni enim & pruden-  
 dentes, cuiusmodi Sturmij ista sollicitudo sit, facile animada-  
 vertunt. Non ignorat Sturmius, si liber obtineat Concordi-  
 dia, primam quoque Augustanam Confessionem valitius  
 ram esse: si hæc valeat, Cinglianis & Calvinianis nullum  
 amplius locum fore: ideoq; alias primam impiorum dog-  
 matum accusat, & transsubstantiationis: alias cum hoc  
 non procedit, clamat ipsam Augustanam Confessionem,  
 quam cane peius & angue odit, opprimi. Sed bene est: nul-  
 lus iam huic criminationi locus relictus est, postquam Dei  
 Opt. Max. beneficio ipse liber Concordiæ prodijt: cuius  
 editio luce meridiana clarius testatur, vanum esse hunc Stur-  
 mij metum, vel hanc potius calumniam. Deinde idem res-  
 spondeo de Concordiæ anni 1536, quam simulator iste & dis-  
 simulator non minus conqueritur aboleri: qua de Concordi-  
 dia in prima istius defensionis parte egi copiosius: & ostendi  
 minime hanc eius mentem fuisse, quam ei affingit Stur-  
 mius, nempe vt oralis & indignorum manducatio per eam  
 Concordiam sit sublata. Nunc illud addendum est, vel La-  
 uatero teste, falsum esse, quod Sturmius ait, hanc Concordiam  
 exteris quoque, Angliam, Galliam, Heluetiam, Phrysiam, Vuest-  
 phaliam, Ecclesias, cum nostris Ecclesijs coniunxisse, pag. 30. Cur  
 enim illa Geneuensis Concordia inter Heluetios & Gallos  
 facta est, nisi quod hanc anni 1536. Concordiam Bucerus  
 illis, neque probare, neque persuadere potuit: quod Tiguris  
 ni Bucero responderunt, Concordiæ illius capita obscura esse, &  
 ambigua: se ergo nolle subscribere & ea approbare, pag. 28. quod  
 Bernæ CCC. Parochis minus quatuor in generali Synodo congre-  
 gatis, licet declarationem Buceri, Confessioni Helueticæ nihil ad-  
 uersari indicarent, non tamen placuit subscribere, pag. 29. Nec  
 minus & illud falsum est, quod hanc Concordiæ viam nos iam  
 deseramus,



70 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

*deseramur, quòd eam per nos non liceat recolare, pag. 17. Aperte enim articulo, libro Concordiæ, & quidem ad verbum inserta est: vt omnes intelligant, Concordiam illam semel à nobis probatam, constanter hucusque retineri. Tertio loco refutandum videtur, quod de Philippi Melanchthonis atque Buceri autoritate affert, quorum Libros noua hæc Concordiæ formula aboleri metuit. Ac de Philippo Melanchthone prius. Hunc ait ante lectum postremum Oecolampadij Dialogum, alterius fuisse quidem sententiæ: sed Dialogum illum contra se scriptum propterea non refutasse, & contendere cum Oecolampadio desisse, quia æquior esse cœperit in hæc de Cœna Domini controuersia, pag. 109. 110. imò si, cum potuerit, non refutarit, præuaricatum esse. 67. & pag. 64. melius potuisset eum de Ecclesijs exteris, & illarum doctrina iudicare, cum, cuius Concordia composita, libris vtrinque editis, absque omni animi motu malo lectis atque perspectis, quàm cum controuersia de Cœna Domini exagitari cœpit. Quæ si vera sunt, quòd sententiam mutarit, doleo sanè viri optimi & doctissimi causa: sin autem falsa: vt quidem videri posset, quia mutatae suæ sententiæ, quamdiu vixit, nullam publice significationem dedit: falsus, vt in multis alijs, testis Sturmij deprehendetur. De genere autem Philippi & nepotibus querela ad me non pertinet: Electorem Saxoniae Sturmij, si volet, ad causam dicendam euocet: fortasse huiusmodi causas aueriet, propter quas meritorum Philippi, in vindicandis generis facinoribus, nulla vel debuerit vel potuerit haberi ratio. Et fortasse eadem hæc confidentia, quæ nunc Sturmij præcipitem abripit, Peucerum quoque pessum dedit. Solent enim viri magni, cum de Rebuspubl. aut Principibus præclare aliquandiu meriti sunt, ipso secundæ aуре statu efferrî, neque postrema primis similia consilia capere.*

De Bucero nihil addo : honorifica inter nos illius mētio:  
libros eius nequaquam abolemus : Catechismi autem cum  
uarij & multiplices fuissent, in singulis penē templis singuli,  
iplius Buceri consilio Lutheri Catechismus in Ecclesijs nos-  
tris vsurpari cœptus est, & adhuc obtinet: nisi quod diuisionem  
Decalogi aliam sequimur : definitionem Sacramentorum  
præclaram sanè, & sextæ partis, potestatis videlicet  
clauum, & disciplinæ Ecclesiasticæ explicationem adiun-  
ctam habemus. Quòd autem Sturmius putat, me ab ipso  
Catechismo didicisse : quia ipse videlicet maiorem Buceri  
Catechismum conuertit, planè fallitur. Mihi enim cum huc  
studiorum causa venissem, post Lutheri Catechesin, Chy-  
træi Catechismus ediscendus proponebatur, qui adhuc in  
superioribus Scholæ nostræ curijs retinetur. Quis autē nos-  
trum melius sciat, quid Catechismi vox significet, mea non  
multum sanè interest : ipsius fortasse interest, quòd non du-  
dum me istud docuit.

Sequitur condemnatio, indicta causa, exterarum Eccle-  
siarum, & vicinorū nostrorum Heluetiorum. Sed nondum  
probauit Sturmius, exteras Ecclesias, aut vicinos Heluetios  
a quoquam nostrum, aut à libro Concordiæ cōdemnari : sic  
præsertim, vt ipse condemnationis vocabulū interpretatur  
de supplicijs horrendis, & exquisitis, & crudelib. Nam nos  
quidem, quos erroris condemnamus, hoc est, quos errare in  
dogmatibus Ecclesiasticis arbitramur, eos tantum abest, vt  
supplicijs exercendos putemus, vt etiā omni cum lenitate  
& mansuetudine in viam reducendos arbitremur, quamdiu  
aliqua de ipsis spes superest : quam cum pertinaciā sua & ob-  
stinatione nobis eripiunt, rursus iusto Dei iudicio relinque-  
ndos arbitramur, vt & D. Paulus admonet : Hæreticum hos-  
minem, post vnam & alteram admonitionem deuota: Sciens  
quòd euersus sit, qui eiusmodi est, et per se damnatus. Quod si  
verò



verò tales nostris Ecclesijs ingerere sese perrexerint, & nos  
 stræ fidei commissos auditores seducere: officij nostri arbitrio  
 tramur, illis nos opponere, & pro veritate pugnare vsque ad  
 mortem. In hac condemnatione errorum & errantium, si  
 quid crudele deprehendit Sturmius, indicet sanè, & nos con-  
 uincat: interim autem cesset, alienæ nos crudelitatis reos  
 peragere. Vt quid enim nobis imputatur aliena crudelitas:  
 nostra certè in afflictos & exules officia non semel exerce-  
 runt, quæ ab hac nos suspitione facile apud pios & bonos  
 liberant. At vt istis exulibus permittamus, non modo vt vi-  
 uant inter nos, & suo sensu abundant, quandoquidem nos  
 hiscum sentire nolunt, vel non possunt: istud verò μέγα λῆψ  
 ἄτημα est: quod ne ab his, qui istud à nobis flagitant, nobis  
 concederetur. Prætereo, quod ab hac crudelitatis in exteris  
 exercendæ metu, ipsi iam Pontificij liberant Sturmium, &  
 eos qui cum ipso sentiunt: vt Acilianus ille apostata in sua  
 ad Sturmium ἐπισημασεν: vt facultatis Theologicæ Ingolstadtæ  
 nax Decanus, qui ἐπισημασεν illam comprobauit: qui magna se  
 misericordia affici præ se ferunt, & vnum hoc agere videri  
 volunt, ne Ecclesiæ istæ exteræ aliquid damni accipiant, aut  
 ficta nostra charitate exagitentur. Eiusdem generis est, & ab-  
 tera querela, quod si hæc formula Concordiæ obtineat, per-  
 secutionem nos exercituri simus in Ecclesijs & Scholis, ex  
 hisque eiecturi eos, qui aliter sentiunt. Quasi verò non idem  
 hoc ipsi quoque factant & fecerint: & ab ipsa conscientia  
 sua, & zelo gloriæ diuinæ moneri sese dicant, vt hoc faciant.  
 Cur igitur quod ipsis necessarium videtur, id iam in nostræ  
 partis Magistratibus tam malignè reprehendunt? Nempe  
 Cinglianis Magistratibus licebit, Lutheranos Doctores, &  
 Ubiquitarios, ex Scholis suis & Ecclesijs eiicere: nostris au-  
 tem Magistratibus operam dare non licebit, vt rectè & con-  
 corditer

corditer in Ecclesijs & Scholis doceatur.

Vuiterbergæ autem & Lipsiæ, & Ienæ & Heidelbergæ quid fiat, quid ad Sturmium? maximè cum nihil illic, absque ipsorum Electorum voluntate & autoritate factum sit: cur de alienis Scholis sollicitus est? an nescit, in aliena nos Res publ. tanquam in domo aliena, mutos potiùs & surdos esse debere? Sed certo iudicio Dei factum arbitror, vt de harum Academicarum reformatione, aut, vt ipse appellat, perturbatione, tam multa quarto huic Antipappo immisceret. Iam enim nemo dubitare potest, verissimum esse, quod sibi ab Osiandro obiectum tam acriter negat: eum videlicet per meum vnum latus, Illustrissimos Electores & Principes, quorum iussu formula Concordiæ conscripta est, per alterum Theologos in Germania, de Ecclesia Christi optimè meritos, quorum opera liber iste collectus est, confodere tentasse. Vbi enim nunc illa Antipappi primè protestatio, nihil se de Illustrissimo Electore Saxonix sentire velle, quod illius instituto & nouo corpori doctrinæ officiat? An non enim huic instituto, & huic formulæ Concordiæ omnibus modis & rationibus conatur officere? an non hic eius vnus scopus est, ne cum Electore Saxonix, & reliquis duobus Electoribus, cum tot Principibus & Ciuitatibus consentiatis, ne eam doctrinam suffragio & subscriptione vestra approbetis, quæ in templis & scholis vestris publicè proponitur?

Sed & pacem publicam violatum iri ait, si hæc obrineat sub-  
scriptio, quia videlicet Pontificij violanda pacis publicæ iustam  
deinceps causam habituri sint, si à Romana Ecclesia de Trinitate  
& de persona Christi discedamus, pag. 88. neque amplius opus ha-  
bituri sint illa sua antiqua regula: Heretico fides seruanda non est.  
Verum enim uero probandum priùs Sturmio fuerat, quod  
atribus Symbolis, quibus pacem publicam Religionis fir-  
missimè



74 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*  
missimè contineri ait, recesserimus, quòd ea tam foedè con-  
spurcemus, quòd veritatem tollamus humanae naturae in  
Christo. Quod quia neq; probavit, neq; probare vnquam  
poterit, vanus est hic eius metus, imò hæc contra librum  
Concordiæ astutissimè cogitata *δυσβουλία*: qua si ego vsus fuis-  
sem, sine dubio audirem, me Pontifici & Diabolo gladium  
porrigere ad necandos & excarnificandos pios.

Haecenus ergo de ijs malis, quæ ex formula Concor-  
diæ Sturmii euentura esse falsò ominatur: ego verò, Scho-  
larchæ, priusquam ad alia pergam, ea vobis enumerabo,  
quæ certo certius euenient, si Sturmij consilium sequemini.  
Principio enim non vos poteritis ab ista formula Concor-  
diæ seiungere, quin ab ipsa etiam Confessione Augustana  
discedatis. An non enim huius Concordiæ fundamentum  
est ipsa Augustana Confessio, cuius quia capita aliquot var-  
riè disputata hæctenus fuerunt, omnem iam controuersiam  
Formula hæc, secundum fidei *ἀναλογία*, & Scripturarum  
authoritatem explicat. Atque iam eò res deducta est, vt *ἐπι-  
χειρ* diutius non possitis: vestra de istis quoq; certaminibus  
dicenda sententiã est: vt aut Ministrorum vestrorum, quos  
hæctenus defendistis, sententiã probetis, aut in Cingliana cas-  
stra cum Sturmio apertè transeat. Neque tam eorum recu-  
sationem respiciendum est, qui huc vsq; subscribere recu-  
sarunt: horum enim longè alia ratio est: quorum Theologi  
in libro Concordiæ multa notant: vestri autem nihil notant,  
omnia probant: vos etiam ipsi nihil dum notastis. Quod illi  
pergatis subscriptionem negare, quid aliud, quam eadem illa  
desiderare, & Cinglianos & Sacramentarios fouere velle  
videbimini? Quod vt probem, non longè mihi abeundū est.  
Cum enim scirem, apud externos vos hac suspitione lae-  
borare, quasi vobis ista Cingliana doctrinæ *ἀμωσύνη* pros-  
peretur.

bentur, & propterea ad excusandos vos in præfatione mea  
posuiffem, vos nulli adhuc Professori permisiffem, vt Caluis  
niam aut Cinglianam doctrinā palam proponeret: ipsi vos  
pag. 113. & 114. considerate, quā aperte, non meis verbis,  
meoꝛum testimonio, sed vobis & cōtestationi vestræ de Cing  
liano dogmate, nō ferendo, tam sæpè repetitæ illudat, cūm  
hanc vestram mentem & voluntatem esse non audeat nega  
re. Ergo à societate Augustanæ Confessionis primæ & non  
mutatæ, cui maiores vestri & Theologi, quos tantopere lau  
dat, subscripserunt, vos auellit, qui vos à subscriptione libri  
huius Concordiæ auocat: etiam anni 1536. Concordiam  
idem tollit, praua sua & falsa expositione: & subscriptionem  
anno 1537. Smalcaldiæ factam idem ille homo penitus tollit.  
Deinde author vobis est, vt manifesto præiudicio damnetis,  
omnes illas Ecclesias, quæ iam subscripserunt: & dum cons  
demnationem errorum, qui in exteris Ecclesijs inculcantur,  
quibꝫ vestræ etiam Ecclesiæ imminent, pati non vultis, eos,  
quibus cum summa vobis esse debet cōiunctio, damnare ab  
isthoc homine iubemini. Si enim Augustanæ Confessionis  
mentem atqꝫ sententiam non rectè hæ tenent Ecclesiæ, certè  
in ipsa societate non fuerint, istorum quidem hominum iud  
icio, ferendæ. Quid quòd & omnium calumniarum &  
blasphemiarum huiusmodi recusatione subscriptionis reos  
vos & participes cōstituetis, quibus tam atrociter liber Con  
cordiæ hactenus est deformatus: omnia certè Sturmij cōiuitia  
probabit, & feretis, nisi illa vobis displicere ostenderitis.  
Quæ .n. facit, ex officio se facere dicit: et sub ista adhuc tiara,  
hōc cōdemnatorios lapides, tot Germanicarum Ecclesiarum  
nō occultat, sed proijcit in cōfertam & condensatam multitu  
dinē: & interim tanquam Hippolytus illę quærit, vnde foetor  
iste sit. His accedit, quòd hoc pacto authoritas tollit scriptorū



76 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

Lutheri, non modò polemicorum, quæ iste, honoris videlicet causa, Eristica appellat: quod ipsum tamen ferendum minimè est, cum eandem semper doctrinam Lutherus constantissimè & docendo & pugnando defenderit: sed Didacticorum etiam, pro quibus tamen Hippolytus iste in hypocausto ponens oletum, sollicitus esse vult videri, ut articulo-  
culorum Smalcaldicorum, ut vtriusque Catechismi, qui libro Concordiæ continentur. Conferte autem, si placet, Scho-  
larchæ, cum isto vestro Rhetore, & huius sanctissimorum Lutheri laborum criminationibus, Buceri de eodem Lu-  
thero, eiusq; singularibus donis elogia. 1. Articulum iustifi-

Iustificatio.

» ficationis, à temporibus Apostolorum, quantum monu-  
» menta indicant, nemo unquam clarius & fidelius docuit.

Hanc laudem iam pridem à Luthero in Calvinum transferre satagit Sturmius, cum tamen Lutheri profectio vitula in  
ihs, in quibus ab eo non dissensit, neq; erravit, Calvinus arde-

Papatus eversio.

» Spiritum, audentius oppugnauit nemo, fraudesq; ipsius lute-  
» culentius orbi detexit. At hunc ad Pontificiorum sententiam recurrisse Sturmius criminatur, post motam contro-

Bona opera.

» uersiam Sacramentariam, 3. Vera bona opera, puta, quæ ex  
» fide vera proueniunt, inq; salutem proximi cedunt, nullus

» ex Patribus tam sanctè & secundum mentem Spiritus sancti  
» etiam docuit, atque ipse. At hunc omni charitate caruisse iactant, & hoc potius ei cordi fuisse, utèp̄ ἀπιστεύειν, & adulatorio-

Scripturæ explicatio, & genuina interpretatio ex energia Spiritus sancti.

» bus nimirum faciles aures accommodasse. 4. Scripturam sanctam tam purè, tanta energia, totq; argumentis penetrantibus, nemo ipso fælicius explicauit, maximè cum ex

» professo locum aliquem tractare voluit. At isti nos tantos Theologos non futuros esse, imò ne concionari quidem posse aiunt, nisi Calvinianorum scripta legamus. Quia in  
crimina-

criminatione si disertus esse vellem, & illud ex fabula Æsopica usurpare, Moueat cornicula risum: Furtiuus nudata coloribus: multa fortasse dicerem, tamen si noua & hæcenus nõ obseruata, verissima tamen, & quibusdam alienorum laborũ interpolatoribus minimè grata. 5. Adde versionem Scripturæ sanctæ fidelem, tersam, & eloquentia non parua ornata. Sed qui nam quæso sunt, quibus illa interpretatio Bibliorum sordet: qui vt Luthero, eius ue discipulis ægrè faciunt, hæc, & illa mutanda, tollenda, emēdanda putāt. Quot me Triphyllios commemorare posse putatis, qui pro grabbato malint *en. 1. 7. da* dicere? 6. De Magistratu politico, quis & quæ eius officia sint, in vtraq; legis tabula, nemo hæcenus tam clare docuit. Sed vos, Scholarchæ, Tossanum interrogate, quem Sturmius tantopere commendat: iste, iste Tossanus Luthero seditionem rusticanam tantum non apertis verbis imputat. 7. Maximorum operum in Ecclesia incredibiles successus, Augustana Confessio. *Woben er gewesen/ oder wo zu er geschossen/ das hat fort gemäße / vñnd bestehet noch vns auff diesen Tag.* Sturmius contra, quàm tenuiter, imò, quàm contemptim de Augustana Confessione loquitur, quàm præfert omnes alios Luthero: ipse Symphorianus, in ponte Rheni stans, aut in transennam nostræ templi insiliens, fortior ipsi videtur, quàm ista cantio Lutheri, *Ein veste Burg. 8.* Donum Prophetiæ, *Das alles/ wie er ein ding hat gesagt/ geschicht.* Hac vna fortasse in re laudem Lutheri isti homines agnoscunt: Studiosè enim operam dederunt, ne vanus vates Lutherus videri posset: sed hoc ad ipsorum laudem minimè pertinet. 9. Preces efficaces, Psalmos & Hymnos, & cantica tam dilucida fecit, vt orauit: ita Ecclesiam benè armavit deuotis cantionibus & Psalmis. At nostri quid non in istis cantionibus reprehenderunt: quanta est calumniandi rabies eorum, vel propter hæc sola verba,

Donum interpretationis & versionis Scripturæ.

Magistratus.

Felices successus.

Donum Prophetiæ.

Preces.



Werbergen im Brotsflein: quæ tamen plurimis Scriptorum illis  
 us locis, tam pie & tam sanctè explicantur. Si ergò Sturmij  
 consilium sequemini Scholarchæ: contra Buceri authoritas  
 tem, Lutheri authoritatem conculcabitis, & hæc in ipso tam  
 excellentia dona minimè agnoscetis. Indèq; demum id ve-  
 rè sequetur, quod falsò ominatur Sturmius ex nostra doctrina  
 secuturum esse, vt videlicet Iesuitæ non amplius opus  
 habeant sua illa exceptione: Hæretico non esse seruandam  
 fidem. Iamdudum enim vociferantur, vix duos aut tres sus-  
 peresse, in toto Imperio verè Lutheranos: ac propterea ipsi,  
 qui noua iam dogmata sequuntur, & à prima neque murata  
 Confessione recesserunt, pacem religionis minimè debent.  
 Quid hoc quartum, quod dicturus sum? An non enim Sturm-  
 ius, cum vobis consulit, vt ad Gangem & Euphratem nos  
 remittatis, pag. 30. 32. mallet apertè dicere, vt ad Garamantas  
 nos relegetis, aut in terras solas deportari curetis? Et hoc pro-  
 fectò faciendum vobis erit, si doctrinam nostram non de-  
 fendetis. Non de alijs dicam, de me ipso tantum agam. Ego  
 Reicheuillæ sub ditione Illustris: Principis, D. Friderici  
 Comitæ Vvirtebergici eram: ad hanc Scholam & Ecclesiam,  
 conscijs Scholarchis, qui tum erant, vocatus sum. At isti  
 non ignorabant, tum in toto agro Vvirtebergico Vbiquitas  
 tem tradi, postea honestissimis causis adductus Tubingam  
 redij ad accipiendum testimonium Doctoris Theologi.  
 Tunc etiam constabat, Tubingæ Vbiquitatem tradi: & tunc  
 men vobis Scholarchis placuit, eò me proficisci, & ibi ponis-  
 mum gradum hunc consequi. Disputaui postea publicè alio  
 quoties: aliqui certè argumenta vehementius, quàm pro-  
 more disputantium, opposuerunt: quibus ita, vt debui, re-  
 spondi, neq; id mihi obesse sensi: à nullo certè reprehensus  
 fui: secuta est isthæc controuersia: & controuersiam hanc  
 mors

mors optimi & doctissimi viri, D. Iohannis Flinneri: & illius mortem noua pastoris electio, cum ego istud oneris minime cuperem: fuerunt tamen, qui disputabant, non esse mihi commendandam Cathedralem Ecclesiam, ne hoc in prauiudicium istius causae, videretur fieri: electus tamen fui, & electio confirmata fuit à Senatu. Nimirum sciebant me Ubiquitarium esse. Post tot de mea Confessione facta iudicia, si ad Gangem & Euphratem me mittetis, aequo animo patiar, & tanto certe aequiore, quia ista vestra de me & Confessione mea exant iudicia. Sed fortasse & ego tuguriolum in aestu, & focum in frigore inueniam: & alij, quibus veritate constanter defendere placuerit. Sed nihil ne amplius sequetur? Imò verò. An non enim, qui nobis substituentur Concionatores, in vos inquirent: in vos, inquam, qui toties testati estis, Calvinianissimum vobis non probari: vos vituperabunt, vos exagitabunt, vos persecutorum loco habebunt. Quid quod hi ipsi Pontificij, qui nunc Recusatoribus istis adulantur, palmarium se reperisse arbitrantur, ad delendas reliquias nostrarum Ecclesiarum? Et quod caput est, quomodo non locustas metuemus, aliasque consuetudines, si pro hoc tanto dono illustrationis verae doctrinae, tam sumus ingrati? An non enim tot iam annis à morte Lutheri, pij omnes hoc praecipue in votis habuerunt, vt ista tandem controuersiae componerentur. At compositae iam sunt & explicatae, modo gratis nos animis summum hoc Dei beneficium accipiamus. Concludam igitur & ego loquor cum hunc ipsidem penè verbis, quibus pa. 88. Sturmius vtitur. Oro vos per vulnera Iesu Christi, per fidem & officium vestrum, per huius Ciuitatis dignitatem atque existimationem, per omnia, quae vobis carissima sunt, vt in hac tam graui causa, in his malis, in his quae impendent, peris



periculis, non numeretis, sed ponderetis, quæ in hac quæstione & deliberatione dicentur, sententias, ut quæ duobus partibus Anhaltinorum scriptis responsa sunt, diligenter consideretis: ut cogitetis, non posse vos ab huius formulæ subscriptione recedere, quin à societate pacis, & publicæ religionis recedatis: quin Germanicas Ecclesias damnentis: quin perpetuas in schola, & Ecclesia vestra rixas alatis. Iam ad ea detrahere inceptus respondebo, quæ de Synodo adfert. Res magnas controuertit: & propterea Synodum necessariam esse: nemo hoc nostrum diffitetur: ne ipsi quidem, qui appellantur Patres Bergenses, auctores formulæ Concordiæ. Sed primum, quomodo conuocari in hoc tempore possit, non videmus: deinde si conuocari facillimè possit: tamen ante eam Ecclesiæ Germanicæ de suis controuersijs necessariò statuerent, ut certum aliquid & deliberatum ad Synodum afferret, quæ duo ut ita esse comprobem, ante omnia, qualè ipse Sturmius Synodum describat, ostendam. *Mos, inquit, erat Imperatorum, pag. 45. Christiani qui essent nominis, & fidei, & doctrinæ, in grauibus controuersijs, doctissimorum hominum, & sanctorum virorum conuentum edicere, & rursus, pag. 46. Imperatorum erat concilia edicere, cognitivis Ecclesiæ grauibus morbis.* Quod dat Sturmius, libenter accipimus: reuera enim Imperatorum nostri potestatem edicere. A Pontificijs sanè Synodum maiores nostri potestatem ab illorum partibus Imperator erat, qui Synodum conuocare poterat: & quia pax publica ipsis negabatur, nisi ad Pontificias superstitiones redirent: à nostris partibus Imperator non est, neque nos cuiquam diuersum sentienti bellum minamur, ideoque à nobis peti non potest, ut quod Imperatorum est, nostri Principes sibi sumant. Ab Imperatore ergò Synodum impetret, propter exterarum Ecclesiarum: in nobis mora nulla erit, vocati

vocati veniemus. Si vero Augustanæ Confessionis Ecclesie  
 pleræque iudicarunt, controuersias suas absque Synodo iudica-  
 ri posse: quid hoc ad Sturmium, quid ad exterarum Ecclesiarum  
 Absque enim Ecclesiarum exterarum ministris esset, & pau-  
 cis, qui eorum sententiam sequuntur, iam in Ecclesijs Augu-  
 stanam Confessionem profitentibus, pax esset, & tranquillitas,  
 quoad ista quidem dogmata. Neque isto libro Concordiæ  
 extera Ecclesiæ excluduntur, si ipsæ includi velint, hoc est, si  
 anni 1536. Concordiam, quam hucusque improbarunt, pro-  
 bare velint. Quod ipsum de Caluino respondeo. Quis enim  
 credat, locum ei hinc futurum fuisse, aut Lutherum ei salu-  
 tem a scripturum fuisse, nisi præ se tulisset, se illam anni 1536.  
 Concordiam probare? Si enim disertè illam improbauit Cal-  
 uinus, nemo non videt, quid obijci nostris maioribus, & Bu-  
 cero præsertim possit, quòd quam cum Luthero Vuitebergæ  
 Concordiam instituerunt, eam domi minimè seruauerint.  
 Perant ergò extera Ecclesiæ, aut etiam inter Augustanæ  
 Confessionis Ecclesias illæ, quæ hoc remedio opus esse pu-  
 tant, Synodum ab Imperatore: eamque siue *oï nou pleyn led*, siue  
*peuplê*: nihil enim id nostra interest: ad vtramuis vocati ve-  
 niemus, fidei nostræ rationem sincerè, & fideliter exposituri.  
 Et tunc si placebit, in commune libenter consulamus, de eli-  
 gendis personis, & de norma iudicij: quanquam fortasse cum  
 Sturmio & Sturmiæ hac in parte conuenire non poteris-  
 mus. Nam neque inter septuaginta Iudices, quadraginta Cin-  
 glianos, 30. Vbiquitarios deligemus, vt velle videtur Stur-  
 mius: neque Patrum autoritatem Scripturæ æquabimus.  
 Hæcigitur, si autoritate Imperatoria Synodus conuocaretur,  
 nos acturi essemus: nihilominus tamen operam daturi,  
 vt Ecclesiarum Augustanæ Confessionis nomine, si non  
 omnium, plerarumque tamen, & præcipuarum nomine  
 L vniam



82 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

vnam & consentientem Confessionem afferremus, & Scripturarum oraculis munitam, & Patrum autoritatibus confirmatam. Nam quòd à nobis parui fieri Patrum autoritatem conqueritur, & Matrum autoritates requiri: his hoc dictum & responsum sciat, qui sacrarum literarum autoritate vinci se non patiuntur: qui cum ad Scripturæ testimonia nihil possunt respondere, ad Patrum autoritates confugiunt, quas se ad suam sententiam facilius detorquere posse confidunt. Nos verò & Patris nostri in primis autoritatem sequimur, qui in Scripturis suam nobis voluntatem explicauit: & Matrem, hoc est, Ecclesiam, & Ecclesiæ Doctores ita addidimus, si à Patris sententiâ nihil diuersum nos doceant. Neque Diana, opinor, templum ego propterea incendi: si Harmaroro petenti, ne Patrum autoritates autoritatibus opponerem, respondi: Augustinum in explicanda præsentis Christi ratione, sibi non admodum constare, siquidem ita accipienda sint illius testimonia, quemadmodum ipse eis utebatur. Afferebat inter cætera, extractatu in Ioh. Christum corpore abesse, gloria & maiestate adesse: respondebam in initio, corpus autem & maiestatem totius personæ esse, propriam quippe Verbi, communicatam autem naturæ assumptæ. Hæc cum Harmaro explicatio non placeret: quid aliud respondere debui, quàm ex ista ~~ratio~~ consequi, ut ipse sibi Augustinus non constet? Quomodo enim hæc Harmari explicatio cum illis conciliari posset, quæ supra adducebam. Quis autem nostrum, qui parum aduertimus, &c. iam si omnia eorum Theologorum testimonia enumerare vellem, qui fatentur, Patres sibi non semper constare, quàm latum campum haberem? Ipse certè Sturmius, pag. 123. fatetur, ita Patres aliquando scribere, ut nisi ad fidei regulam, & Euangelicum

*Canonem, & Sacramentorum sanam doctrinam reuocentur, difficultatis futura explicatio.* Vter autem nostrum magis sudarit, ego ne, quem ipsa fortasse corporis constitutio excusat: an Harmarus, cum illa ad Philip. secundo verba Apostoli exprimarem: penes auditorem iudicium esto. Fatebar equidem priorem illorum verborum partem à plarisq; Patribus ad diuinam Christi naturam referri: addebam tamen duo, quæ Harmarus negare nullo modo poterat, 1. Patres sequentia: Quapropter & exaltauit eum Deus, maximo consensu ad humanam naturam referre: 2. deinde, eosdem testari aliàs scripturam, eandem naturam exaltari, quæ prius fuisset exinanita. Ad quæ duo cum respondendum Harmaro fuit, sudarit ne, angelidus ei accurrerit circa precordia sanguis, mea sanè non multum interest. Ergò non satis est, Patrum saltem testimonijs inniti, & Scripturarum interim autoritatem contemneret: sed & nos & Patres à Scripturis discere debemus. Confidete hoc loco, quæso ego vos, Scholarchæ, quanti maioribus nostris constitèrit, vt Pontificios à Patrum testimonijs, ad Scripturarum autoritatem detraherent: non quòd Patrum autoritatibus contra Pontificios vtì nò possent, quem admodum & nos meliore profectò fide, quàm aduersarij sacramentarij, vtimur: Sed vt ne à vero & vnico fundamento, ad incerta, & ambigua detraherentur. Saltem Synodi Trisulfici, à nostris tandem probata iudicij norma, Sturmio satisfaciat: & desinat vel tandem, ex Patrum autoritatibus inuidiam nobis augere.

Ergò hæc de Synodo breuiter: nunc in isthac quidem parte Sturmi Confessiones examinandæ restant: de quibus, vt tandem aliquando finis sit, agam, quàm potero, breuissimè. Quantq; quæ in commonitione de Paradiso ponitur,



84 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

non tam Confessio est de illis controuersijs, quas oppugnat  
 Sturmius, quàm astuta & callida repetitio capitum non con-  
 trouersorum, vt nihil dicendo, aliquid tamen dixisse videat  
 tur. *Pag. 32.* Cum deinde ad Noën, & arcam eius, fœdus Domini cum Noë  
 factum, ad arcam Domini: & à Noë ad Abraham & Rebeccam:  
 ad Melchisedech tyrum sempiterni Sacerdotij: ad agnum pascha-  
 lem: ad mare rubrum: in desertum: ad nubem, baptismum Pa-  
 trum, & Patriarcharum, ad horum mannam: ad petram sequentem  
 nos proficisci iubet, vt discamus, quòd Patres & Patriarchæ, No-  
 ses, Aaron, Phineis, cæteri Patres, eandem escam cum nostra, spiri-  
 tualem comedissent: cibati cœlesti manna à Christo ipso, qui est  
 manna, quæ de cœlo descendit, vt videamus, eos, qui ventris cau-  
 sa illud manna comedissent, casos, trucidatos à serpentibus, pro-  
 pter Idololatriam, quibus Deus venter erat, Mammona Deus erant,  
 ad quos manna cœlestis non perueniebat: cum huc nos proficisci  
 iubet, & isthac considerare: satis ostendit, sibi noui & veteris  
 testamenti Sacramentorum differentiam nequaquam esse  
 cognitam. Nonne enim *Pag. 35.* inter veteris testamenti Sa-  
 cramenta, & cœnam Domini, quam acceperunt Apostoli  
 discrimen nullum facit? Ecce, inquit, vt Apostoli ante mortem  
 Christi, passuri Christi corpus acceperunt, ita Patres etiam passuri:  
 non ne inter Apostolorum, & nostram cœnam discrimen facit,  
 quòd nos ad memoriam passi Christi, & pro nobis traditi, pane be-  
 nedicto in cœna, & vino vtamur, quemadmodum Patres & Apo-  
 stoli, ad spem nascituri & passuri Christi. Iam illud cuiusmodi est  
 quòd non spiritualem illam fruitionem, sed Sacramentalem, eodem  
 loco, ad Paradisum, & ad vitam æternam producit: cum D. Apo-  
 stolus contra in vsu sacrae Cœnae mortem Domini annun-  
 ciare nos iubeat, donec veniat. Neq; nego in vita æterna, nos  
 corpore & sanguine Domini, omnibusq; eius meritis per-  
 fruituros: sed illam fruitionem, cœnam Dni appellari posse, hoc  
 verò

verò est, quod probari mihi cupio. Videtis Scholarchæ, quam inscitè omnia iste nouus Theologus confundat, Passadifum, legales vmbas, corpus Euangelij, siue noui testamenti, vitam denique æternam. Sed hoc ex altera eius Confessione, quam in Antiproœmio ponit, clarius etiam percipietur.

Ægrè fert, quòd interrogationes ipsius, quas in Antipappo minore posuit, ostenderim ad spirituale tantum Pag. 116.

manducationem pertinere, quæ extra sacram cœnam fit: ideo plenior iam Confessionem se propositurum sperat: & Deum Patrem omnium nostrum, & Iesum Christum redemptorem in principio illius Confessionis orat, vt Spiritu suo sibi adsit, vt quæ animo, & mente complexus est, ea in istius stylo exarare, vt apertè ab omnibus intelligantur. Ego in istius quoque Confessionis refutatione oro, certiore tamen cum spe, neque cum ea dubitatione, qua Sturmius, in fine suæ Confessionis vtitur, qui concedit, vt ei addatur, & Pag. 119.

detrahatur. 1. Confiteor igitur, vt baptisma lauacrum regenerationis est in nouum hominem: sic Eucharistiam eiusdem esse nutrimentum, alimoniam, cibum atque potum. Non malè istud huc primum, si non malè explicetur, aut intelligatur. Fraus tamen subesse potest, in noui hominis appellatio: ne qua Sacramentarij animam solummodo regeneratam videntur complecti, nos totum hominem & nouum & veterem dici arbitramur: nouum, quatenus regeneratus est: veterem, quatenus caro adhuc aduersus Spiritum concupiscit, neque ei subijcitur. Ergo totus homo in Baptismo regeneratur: totus homo substantiæ S. Eucharistiæ particeps efficitur. Deinde de vsu siue sine hanc propositionem concedimus, non de ipsa cœnæ substantia. Non enim sequitur, si huc apud omnes effectum S. cœna non habeat, propterea panem non esse corpus Christi: neque debuit



- Sturmius, vel ab usu Confessionem suam auspicari, vel
2. eam ipsam, cum substantia cœnæ confundere. 2. Omnes, qui Adami lapsu ceciderunt, hi per Christum, rem scilicet horum Sacramentorum, resurgunt, qui mortui sunt, regenerantur: qui regenerati esuriunt, satiantur: qui sitiunt, potantur, si modo veram fidem ad hæc Sacramenta, eorumque fructum percipiendum afferant. Duplex in isthac thesi vitium est: vnum, quod inter regenerationis instrumenta, verbi prædicatio, cuius auditu fides est, non ponitur: alterum, quod resuscitatio, regeneratio, alimonia & potus, quam verbi prædicatio per fidem suppeditat, cum Sacramentorum arrhabone & oblatione inscitissimè confunditur, Esurientes enim & sitientes iustitiam, verbo etiã satiantur, egrediente ex ore Domini. Sed istud rursus astute fit, vt nulla videatur alia
  3. Sacramentalis, quàm spiritualis manducatio. 3. Idem Baptismo semel lauantur, ijdem Eucharistia tota vita aluntur, siue esuriant, siue sitiant. Rursus idem in Confessione vtriusque manducationis vitium, idemque paralogismus in sequente etiã quarta thesi. 4. Semel homines secundum naturam nascuntur: simulac enim homo natus est, non rursus nasci est necessarium, neque nasci secundum naturam. Hoc & Nicodemus sciebat: Quomodo potest homo nasci, cum sit senex? Num potest in ventrem matris suæ iterum introire, ac nasci? Sed cur Nicodemica ista thesis hoc loco ponatur, post videris
  5. mus. 5. At nutrirî semel non est satis, in hac vita dum vivitur: vita nutrimenta quotidie sunt necessaria. At nemo istud ignorat: imò & nos sæpissimè vtendum esse cœna Domini admonemus. Quid igitur? quomodo hanc duarum thesium similitudinem Sturmius accommodat? 6. Sic etiam semel baptisari lauacro Christi & regenerari satis est, quod virtute al-
  6. rissimi fit, Spiritu scil. sancto. At satiari cibo & potu cœlesti semel

mel non satis: perennis ista alimonia est: non solum in hac vita, sed etiam in vita aeterna. Baptisari lauacro Christi, & regerari semel satis, quia CHRISTVS neque exemplo, neque precepto baptismum repetere docuit: Coena saepe vsurpanda, & propter praecipuum Domini, qui ait: Hoc facite in mei commemorationem, &: Hoc facite, quotiescunque biberitis, in mei commemorationem. Sed istud, quod addit Sturmius, quomodo probaturum eum putetis, si de Eucharistia proprie hoc velit intelligi? Fides enim in vita aeterna cessabit, & spes: & fidei signaculum, sacra Coena, non cessaret: Quod igitur est spei nostrae fundamentum? quod credimus, Deum fore omnia in omnibus, si symbolis adhuc & signis in vita aeterna opus habebimus? 7. *Ut in baptismo Iohannis Christus baptisabatur, Pater virtutem suam de caelo demisit, quae in specie columbae apparuit, quae actio Patris erat, & Filij, & Spiritus sancti. Sic etiam in Eucharistia, quam Christus in extrema coena sua instituit, Christus filius Dei, & virginis Mariae, suo Sacramento pascebatur: idemque discipulis suis id ipsum Sacramentum distribuit, & vescendum dedit, non tantum panem & vinum, sed etiam corpus, & sanguinem suum, quam rem caelestem Irenaeus appellat.* Breuiter respondeo, Christus non baptisatus est, ut ipse a peccatis regeneraretur, qui peccatum ipse non fecit, neque doctus in ore eius: ita si etiam constaret, Christum vna cum discipulis Eucharistia usum esse, tamen non sequeretur eundem effectum Eucharistiae in Christo, quem in Apostolis, fuisse. Rursus sicut propterea baptisatus est Christus, tota iniquitate orthodoxa teste, ut aquas omnes, quibus baptisatus, sanctificaret: ita si ipse de pane benedicto & vino comisso illo Eucharistiae sanctificaret. Sed non, quemadmodum de Baptismo scriptum est, Christum Iohannis baptismo baptisatum fuisse:



- fuisse: ita de Eucharistia itidem scriptum est: atque id idcirco à nobis temerè non est affirmandum. Deinde quòd fatetur Sturmius, Christum discipulis non tantum panem, sed corpus etiam & sanguinem suum vescendum distribuisse, rem magnam præstare videtur: sed videbimus postea, quos discipulos vocet, & quam distributionem, & *νομινα* intelligat. 8. *Eucharistia* mysterium, omnium mysteriorum maximum est, omnium mysteriorum in se virtutem continens: & ut Christus rex regum, & Dominus est omnium dominatorum: ita istud mysterium omnium mysteriorum est mysterium: unde & per excellentiam in Ecclesia, tam Græca quàm Latina, Sacramentum & *μυστήριον* absque adiectione semper appellatum fuit. Summam esse huius Eucharistiæ dignitatem nemo negat, cum ipsius corporis & sanguinis Domini *νομινα* sit: mysteriorum etiam omnium in se virtutem continere nemo negat: siquidem per mysteria veteris Sacramenti typi intelligantur: aliàs tamen aliud esse sacræ coenæ, aliud Baptismi mysterium, ipse etiam Sturmius, ut suprâ audiimus, fatetur. Sacramenti autem & *μυστήριον* appellatio, etsi per excellentiam Eucharistiæ tribuitur: non ignotum tamen est, Baptismum etiam mysterium ab eadem & Græca & Latina Ecclesia nominari: & apud Paulum coniunctionem spiritualem Christi cum Ecclesia, quin & Euangelij doctrinam. 9. *Eucharistia* mysterium ipsa lege antiquius est: ut ipse agnus paschalis legem tempore antecessit, cum ex Aegypto populus Dei esset exiturus: & ante legem maris rubri transitus extitit, in quo baptisatus populus: & ante legem Petra, & aqua ex Petra manans: & ante legem manna de caelo, Sacramentum corporis & sanguinis Domini. Rursus in ambiguitate vocabuli, *μυστήριον*, ludit. Si enim de typis, & figuris loquitur: certè ante legem agnus paschalis, & manna, & aqua de Petra, fuerunt. Si autem per *μυστήριον* sacramenta

tum intelligit, turpissimè hallucinatur. Quantum enim dis-  
 crimen inter manna sit, & coenam Domini, vel ista de utro-  
 que verba Domini ostendant: Patres vestri comederunt  
 manna in deserto, & mortui sunt, Ioh. 6. Et: Hoc est corpus  
 meum, quod pro vobis traditur. Ostendat Sturmius de  
 Manna dictum esse, Hoc est corpus meum: aut de aqua ex  
 Petra profuente, Hic est sanguis meus noui testamenti, &  
 noui veteris testamenti Sacramentorum differentiam sus-  
 tulerit, ac vicerit. 10. *Et nostra esca spiritualis est, vt Pa-* 10.  
*tribus Christi nascituri, & passuri: nobis Christi nati,*  
*& passi, vna eademq; virtus, salus, & potentia. Qui enim creauit*  
*innocentem, an non potest nocentem restituere in integrum? an non* 11.  
*corruptum purgare, qui incorruptum condidit? 11. Patribus in*  
*terra, vmbra: nobis in terris imago: veritas in caelo est, vt elegan-*  
*ter ait Ambrosius. Est quidem esca nostra & ipsa spiritualis,*  
 sed non vt Patrum, quod ipse Sturmius thesi 11. fatetur, qui  
 inter vmbra Patrum & nostram imaginem discernit,  
 quamquam non satis ista explicata est distinctio. Aliter au-  
 tem Paulus Col. 2. de veteris quidem testamenti typis, quæ  
 sunt vmbra rerum futurarum: de noui autem testamenti  
 gloria, corpus autem Christi, & epistola ad Hebr. similiter  
 capite 10. Lex vmbra obtinet futurorum bonorum, non  
 ipsam imaginem rerum, εἰκόνα τῶν πραγμάτων. Hanc si ima-  
 ginem intelligit 11. thesis, non quæ vmbra comparatur, sed  
 quæ opponitur, concedemus quod ponitur: sed id contra  
 nos minimè faciet. Si enim vetus & nouum testamentum  
 compares: illic vmbra, hic ipsa πραγματῶν εἰκόνη, ipsumq;  
 gloria est: si nouum testamentum cum futura æternæ vitæ  
 gloria conferas: non negabimus, nos hic per speculum in  
 ænigmate cernere, tunc autem de facie ad faciem. 12. *Et* 12.  
*si Christi corpus, quod natum ex diua virgine fuit, quod in*  
 M monte,



monte, in Golgotha, cruce suspensum, quod post resurrectionem à diuò  
 Thoma palpatum, verè in cælo est: tamen nihil impedit, quin  
 hîc, in imagine & Sacramento, verè à fidelibus percipiatur. Hic  
 iam intelligitur, quid sibi per veritatem in cælo voluerit, su-  
 periore propositione. At si cælum de creato, & hoc aspe-  
 ctabili cælo accipiamus, repugnat rursus ad Hebr. epistola,  
 quæ ipsum ait sublimiorem cælis factum, & *μεγαλυτέρα τῶν  
 οὐρανῶν*. Sin de gloria beatorum, de ipsa sede & habitatione  
 Dei: non poterimus eum, nisi Anthropomorphitæ esse ve-  
 limus, certo alicui loco includere: & tamen τὸ ἔπιτομῆν articu-  
 lorum Symboli retinemus. Cælo enim, ad quod Christus  
 ascendit, dextera Dei patris omnipotentis continetur, quæ  
 loco nullo, ipso etiam Sturmio teste, continetur. Ergo quòd  
 corpus Christi verum in cælo est, id nequaquam impedit,  
 vt etiam hîc in imagine & Sacramento verè, & à fidelibus,  
 & ab indignis percipiatur, vt suprâ est ostensum. Non enim  
 debemus præsentia Christi causam in fide nostra collocare:  
 Corpus enim Christi, vt aiebat suprâ Augustinus, etiam illis  
 erat, de quibus dictum est: Comedunt sibi ipsis iudicium.  
 13. Panis & vinum à Melchisedech Abrahamo datum, Evangelici  
 Mysteriorum, & Evangelicæ cœnæ fuit *πρωτότυπον*, vt plariq; veter-  
 res interpretantur. Istam sic damus, vt tamen non obtulisse,  
 sed protulisse panem, & vinum Melchisedech dicatur: ne  
 inde Pontificij Sacramentum cœnæ, in sacrificium pro vi-  
 uis & mortuis transformet. Quanquam epistola ad Hebræos  
 melior omnibus veteribus interpretis, quamuis de  
 Melchisedecho accuratissimè omnia ad Christum transfert,  
 14. Eucharistia tamen non meminit. 14. Omnia ista mysteria non  
 signa solum sunt, vt Patribus, rerum futurarum, sic nobis præteri-  
 tarum in terris, vtriusq; verò futurarum in cælestibus sedibus: sed  
 etiam cum potentia representantia omnia ea, quæ promissa sunt  
 cum

eum corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi, tum necessitudinem, quæ inter Christum est, & inter Ecclesiam eius: cuius ipse caput est, nos membra eius, cum hæc, tum in futuro seculo. Ludit in verbo repræsentare: quod si de typo accipiatur, nihil aliud dicit, quàm mysteria veteris testamenti, nõ solum signa esse, sed etiam signa: h. e. nugatur, & ἀδολεῖται. Si autem de κοινωσιον intelligit: quomodo mysteria veteris testamenti potuerunt repræsentare, h. e. exhibere corpus Christi, quod nondum erat natũ? Deinde alia est κοινωσιον ratio in vetere testamento, alia in nouo, alia in vita æterna. In vetere testamento vmbra erat futurorum bonorum: in nouo ipsum corpus est, in speculo tamen & ænigmate verbi, & Sacramentorum: in vita autem æterna ista omnia de facie ad faciem, cum Deus videlicet erit omnia in omnibus. Præterea nusquam sic Scriptura loquitur, quod vel Patres in veteri Testamento participes facti sint corporis & sanguinis Dominici: vel quod nos in vita æterna eius participes simus futuri: maximè ea ratione, quæ est in sacra cœna. Denique & κοινωσιον corporis & sanguinis Christi, cum ea necessitudine, quæ est inter Christum, & Ecclesiam, quæcũq; κοινωσιον illa corporis Christi confirmatur, inscite isthac 14. thesi confunditur. 15. Vt Christus in altera parte mensæ accumbens dedit discipulis suis, ex altera parte accumbentibus: & ut neque tum ipse Christus in pane, neque in calice fuit: sed ipse de suo Sacramento comedit, & bibit, & suis discipulis communicauit: ita etiam nunc in cælo sedens ad dexteram patris, nobiscum in cœna est, & sese nobis communicat. Nam sic etiam in terra fecit, & sic ipsum Pater facere voluit, & sic Spiritus suo in Apostolis cœnantibus operatus est, & sic interuentu Spiritus S. in Sacramento, seu mysterio, carnem & sanguinem suum communicauit Apostolis. Christus mensæ accumbens, neque in pane, neque in calice fuit localiter, quod nemo vnquam

150



92 *Defensio IIII. D. Ioannis Pappi,*

- nostrum credidit, aut credi sibi postulauit: sed idem tamen porrecto pane, discipulis corpus suum porrexit, & porrecto calice, sanguinem: quia panis *νορωινα* est corporis, vt D. Paulus interpretatur, & calix sanguinis. Ergo & nunc sedens ad dexteram Dei patris, non in finito aliquo throno, nobiscum in cœna est, & corpus suum, & sanguinem nobis communicat, quod etsi sine Spiritu sancto non fit, non tamen fit spiritualiter, siue absque Symbolis, quod in ista thesi videtur latere: sed cum pane & vino, absque quibus, vt altera Sacramenti parte, Sacramentum non est integrum.
16. 16. *Sicut in Adamo omnes moriuntur, ita in Christo omnes viuificantur, inquit Paulus Apostolus. Si igitur ex Adamo peccatum & mors in omnes homines: cur non ex Christo vita simul in omnes, & tanto potentius in extremo Adamo vita, quanto primo ipse est potentior.*
17. 17. *Nascimur igitur in Christo, adulescimus in eo, ex eius carne & sanguine, & Spiritu eius viuimus, morimur etiam in eodem Domino, vt cum eodem in hac carne nostra, quæ est caro de carne eius, resurgamus. Sed hæc vt simpliciter vera sint, neque aliquid hinc lateat: ad istam tamen controuersiam Sacramentariam non pertinent. Videamus igitur sequentem.*
18. 18. *Et hæc *νορωινα* ac coalitio cum Christo, quod sanè magnum est mysterium, non malè ab Hilario, Cyrillo, alijsq; non tantum spiritualiter, sed etiam naturaliter, vt sanctissimi illi viri loquuntur, fieri dicitur in hac mystica benedictione, & Sacramento panis benedictionis. Superiores duæ theses de benedictione Sacramentali, quæ fit per panem & vinum benedictionis, nihil plane egerunt: sed illa spirituali, quæ extra sacram cœnam fit, auctore & fide percepto verbo. Ab illa igitur spirituali benedictione, Sacramentalem hanc Cyrillus & Hilarius distinguunt, quoties docent, nos non tantum spiritualiter, sed etiam naturaliter, & corporaliter cum Christo vniri, Ex hac vna autem*

autem thesi animaduerti potest, qua fide isti homines verba  
 S. anctorum Patrum citare, & interpretari soleant, qua de re  
 aliàs fortasse aliquando erit dicendi locus. Nunc 19. sequitur  
 thesis. *Panem enim cum Paulo dicimus panem benedictionis esse, & 19.*  
 eundem à Christo per fideles Ecclesiæ ministros benedici: & hunc pa-  
 nem corpus suum Christus dici, & pro corpore suo haberi & esse vo-  
 luit, seipso licet corporaliter absente in cœlesti throno. His hoc modo  
 intellectis, verum est quod veritas dicit: *Hoc est corpus meum,*  
*Hic est sanguis meus.* At si non aliter, quàm his hoc modo in-  
 tellectis, verum est, quod veritas dicit: cur tanta circuitione  
 opus est, vt post octodecim demùm theses fateatur, licet Chris-  
 tus panem benedictionis corpus suum dici, & pro suo corpo-  
 re haberi, & esse voluerit, ipsum tamen Christum corpo-  
 raliter, hoc est, corpore suo abesse in cœlesti finito throno? Vt  
 enim sic istud, corporaliter, exponam, ipse Sturmius facit, qui  
 hanc istius vocis interpretationem non admittit, vt corporalis  
 ter sit modo corporeo, aut sensibus perceptibili. Et si igitur  
 totis 18. thesibus videri vult Sturmius, præsentiam & *noivovis*  
 corporis Christi, in sacra Cœna admittere: tamen vel tan-  
 dem ipse suo se indicio prodit, quòd sacram Cœnam sine  
 Christi corpore peragat, & peragendam putet.

Breuiter, Scholarchæ, Sturmij Confessionem percurrit:  
 ex qua manifestum est, si vos eius sententiam sequamini, &  
 libro Concordiæ non subscribatis, eiusmodi vos Doctores  
 habituros esse: qui veram vobis corporis Christi præsentiam  
 à sacra Cœna tollant. Itaq; videte admodùm etiam atq; etiam,  
 quem ducem sequamini: ne quod vos Principibus respondis-  
 se audio, vos & Ecclesiam & Scholam vestram à dogmate  
 Cingiano immunem esse velle: id ipsum Sturmiana hæc Cõ-  
 fessio, & Sturmianum consilium, si à vobis probetur, falsum  
 redarguat, Non hoc propterea pono, quòd de fide vestra, ac



Confessione toties contestata dubitem : sed vt ne alij, qui ex  
istis tantum scriptis nostris aduersarijs iudicant, diuersum de  
vobis suspicentur, aut sentiant. Et cur quæso graue vobis esse  
set, aut cur toti Magistratui graue esset, huic libro subscribere  
re, cuius doctrinam à tot ministris vestris, tam consentienter  
doceri, & probari auditis : quorum vos non modo auditores  
esse, non dedignamini, sed ne patroni quidem : quibuscum  
eadem in Ecclesia, iisdem Sacramentis participatis ? Adimite  
tandem Cinglianis trophæa hæc, quæ de vobis statuunt, imò  
iamdudum statuerunt : & ostendite, nihil minus vos in ista  
hac trium iam anno. in deliberatione, quàm de veritate eius  
doctrinæ, quam publicè ciuibus vestris & liberis proponi cur  
ratis, dubitasse. Et valeat sanè apud vos Sturmiæ illud  
dilemma, quod in fine commonitionis ponitur : sed rectius  
aliquantò conformatum. Aut enim eadem tradit hæc for  
mula Concordiæ, quæ in Augustana Principum Confessione  
ne comprehensa sunt, aut diuersa, & contraria. Si diuersa, aut  
contraria : cur talia, in Ecclesia & Schola vestra doceri  
sinitis ? Si eadem, cur subscribere, & veritati  
laboranti testimonium perhi  
bere recusatis ?

IOANNIS PAPPI,  
DOCTORIS THEOLOGI,  
DEFENSIONIS QUARTAE  
PARS TERTIA,

*Depulsio criminum, Authoribus libri Concordiae, Ministerio Argentoratensi, ipsiq; Pappo, à Sturmio obiectorum.*



Ecce & in isthoc quarto Antipappo Sturmius, & in duobus proximis, quod fermè rhetores solent, cum à causæ bonitate destitui sese vidēt, nimirum à re ipsa digressus, non modo in me, sed etiā in multos alios doctissimos, optimosq; viros ingentia iecit plaustra conuictorum. Nimirum, quod & Petiliano Augustinus obiicit, hoc egit, vt occupatus ego in defensione personarum nostrarum, susceptam causam etiam ipse desererem, atq; ita hominibus, non ad disputantium, sed ad litigantium verba conuersis, obscuraretur veritas, quam dilulescere, & innotescere formidat. Ego itaq; contra hoc consilium ipsam prius causam perorare volui: personarum defensione ad extremum reservata: quam ipsam planè tamen omittere visum non est, ne vel ipse obiecta crimina, atrociora sanè & grauiora, agnoscere, vel famæ & existimationis bonæ proximi laboranti non viderer succurrere. Neque tamen pro maledictis maledicta rependam: quid enim si hac ego in parte Sturmium sequerer, aliud, quam duo maledicti essemus: vt ij, qui nos legerent, alij detestatos abijcerent sana grauitate, alij suauiter haurirent maleuola volens

Lib. 3. cap. 2.

Ibid.



96 Defensio IIII. D. Joannis Pappi,

voluntate? Principiō autem ea breviter percurram, quæ libri Concordiæ authoribus objicit: deinde ad illa respondebo, quibus totum Argentinense ministerium deformat: postremo ea quoq; refutabo, quæ mihi per summam iniuriam imputat.

Ergo authores libri Concordiæ valdè inclemēter tractat, idq; quàm plurimis locis, quorū ego aliquos salte producā.  
 Pag. 91. *An non queam animadvertere, qui & quales sint, & quomodo ad hoc arbitrium peruenerint, quid agant, quomodo agant, quomodo suffragia præbent, aucupentur, exprimant? Non obseruare liceat, quibus vtantur internuncijs, administris, adiutoribus, quibus mendacijs, quibus calumnijs, quibus condemnationibus? antequam omnes ordines scripserint? quid, posteaquam subscripserint, non mihi liceat providere, quid sit insecuturum?* pag. 92. *Et de ea re iudicium & arbitrium isti assumpserunt, in qua ipsi rei sunt.*  
 pag. 95. *Pastores, Ecclesias, Principes, exortes esse pacis publicæ volunt, qui suæ formulæ recusent subscribere. Ibid. vbi vero hi boni, rectè sentientes, quærentes veritatem? istine chrematista? qui huius formulæ authores sunt? Ostendantur duo aliqui boni in istis, qui non bonos vexarint, & bonus sit, qui bonorum inimicus sit? vbi hi pij? in istâne congregatione sex capitum, ingrati discipuli aduersus præceptorem suum, quem parentis loco debebant colere: ingrati et impij in ministerium maiorum suorum: viperæ, quæ nasci, hoc est, suas facultates augere, honores adipisci non possunt, qui ad lucem et solem venire non possunt, nisi parentes suos enecent, &c. pag. 188.*  
*Vt Philippū Melanchthonem vlscamini, vt rem faciatis, vt emendinemini, vt negociatores clerici sitis, hæc instituitis. Vt tyrannidem vsurpetis, tyrannicè suffragia ementimini, eblandimini, exprimitis, extorquetis. Hæc autem crimina si de libri authoribus pro banda Sturmio essent, quomodo quæso ea probaret? Nam de triuio testes quis ferat, intanta præsertim causa, in tam atrocibus*

eibus criminibus? At certo certius est, probationes nullas alias Sturmium habere, nisi quod a suæ farinae hominibus, a suis adulatoribus, a suis circumcursitoribus, & emissarijs ista audierit. Suffragia libri Concordiæ nemo euentus est, nemo eblanditus, nemo expressit, nemo extorsit. Si qui, quod subscribere noluerunt, loco iussi sunt cedere, aut iubebuntur: nam propterea tyrannidem eiusdem Magistratus exercent, qui volunt ministros Ecclesiarum suarum de summa doctrinæ consentientes esse. An non si Sturmij consilium sequamini, aut subscriptione libri Concordiæ mihi interdicatis, aut si istud ostendam me facere non posse, ipsi me missum faciatis? Tunc ne ergo dicam tyrannidem vos exercuisse? tyrannidem nobis isti homines obijciant, qui tam impotenter in nos debacchantur, qui prius etiam, quàm potestatem in nos adipiscantur, non celant, quid facturi essent, & quid libenter facerent. Denique hoc eis respondemus, quod Donatistis Augustinus, in consimili planè argumento: Quod dicitis, vos facitis, non gladio visibili, sed illo de quo dictum est, Filij hominum dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum gladius. Hoc enim gladio criminatore & calumniatore orbis incogniti, imperitorum animas trucidatis. Et tamen, libenter, si posset, negaret, quod per meum latus Theologos libri Concordiæ authores confodere tentauerit, & nescio quid nugatur, & minatur, De hoc alius, inquit, erit dicendi locus. Qui, malum, aliud? an non enim tot iam locis quarti Antipappi, quid de istis Theologis sentiret, nimis acerbe exposuit? Sed non satis est Sturmio communiter omnes libri Concordiæ authores calumniari: de quibusdam etiam specialiter agit, ut de Chytræo, pag. 209. *Vino adhuc Philippo dixisse dicitur, cõtrouersias istas tolli nõ posse, nisi caput Philippi rotetur. Scit enim ipse istud fuisse in Colloquio Vuormatiensi dictum inter familiares Philippi.* Negauit quidem à se factum: at Philippus



98 Defensio IIII. D. Joannis Pappi,

lippus ex digitulo non suxerat. Videte, quæso, Scholarchè, quorsum ab ista proiecta calumniandi libidine Sturmius abripitur. Obiectum id quidem Chytrao fuerat in altero Vuoratiensi Colloquio: sed ita se ipsi Philippo purgavit, itaq; ei satisfecit, vt Philippus ipsum eodem in Colloquio, Illustris, postea Electori, Othoni Henrico Palatino, commendauerit. Quin & domum postea reuersus Chytraus, initio sequentis 1558. anni publica oratione de studio Theologiæ edita, de hoc crimine, amplissimè sese purgavit. Verba etsi longiuscula sunt, ascribenda tamen putauit. Huius meæ voluntatis, & perpetuæ erga Præceptorem obseruantia & gratitudinis vos etiam testes esse potestis, qui me aliquot annis, eruditissimam D. præceptoris scripta, locos imprimis Theologicos, & Examen, & Dialecticam, & Chronicon publicè prælegentem, addita etiam crebra, & honorificentissima Præceptoris mentione, audiuitis. Quam hoc in loco eam ob causam repero, quòd inter vos quoque, & passim alibi, virulentos & fallissimos rumores spargi audio & disseminari, quibus ea mihi tribuuntur, quæ nunquam in omni vita, ne quidem in somnis mihi in mentem venerunt. Certè qui primus ex hac vrbe, voces illas de tollendo, aut extinguendo Præceptore ad alios detulit, & sparsit, is sceleratum & impudens figmentum spero sit. Quòd si ex vniuersa Germania vnus aliquis fide dignus, se vllò vnquam tempore voces illas ex me audiuisse, vel ad alium à me scriptas legisse, fatebitur, & probabit: mea sponte atrocissima quæq; cruciatuum genera me promeritum esse confiteor, & crudelissima etiam supplicia non recusabo. Sed certè scio, nullum esse, qui se voces illas ex me audiuisse vèrè possit affirmare. Et ex huius vnus mendacij atrocitate & impudentia, de cæteris etiam, quæ sine fine & modo quidam spargunt, iudicium sumi potest. ἢ οὐκ ἴτε κλωὴ διαβολὴ τε φθορὰ

& fiducia auxilij diuini, & exemplis multorum piorum, qui  
 per calumniam oppressi sunt, sustento, &c. Hactenus Chytræus. Post huiusmodi autem exculationem tale & tantum  
 crimen huiusmodi viro, de bonis literis, & Ecclesia, & pluris  
 morum certè studijs optimè merito, ex mera animi impoten-  
 tia impingere, cuius tandem pietatis est, aut cuius charitatis,  
 cuius tantum sese patronum Sturmius profitetur? Cōtra ve-  
 ro Chytræum mihi videte, Scholarchæ, in quo nullam charis-  
 tatis, aut pietatis micam esse Sturmius arbitratur. In oratione  
 de Illustris. Principe Vvolffgango Palatino, hoc ipso anno  
 edita: cum non ignoraret Chytræus, quæ de isthoc negotio  
 Concordiæ Sturmij esset sententiā: honorificam eius fecit mēs-  
 tionem, neq; propter dissensionē de religione, cæteras ei laus-  
 des voluit auferre. Cum enim de Gymnasijs ab Illustris, illo  
 Principe conditis, Hornbachiano, & Lauingano, sermonē in-  
 stituisset, Cuius, inquit, Lauingani, descriptio illustris, & do-  
 ctissimæ, ac docēdi, discendiq; ratio, & præceptorū ac discipulo-  
 rum curiæ, officia, exercitationes, & disciplinæ leges, à præstan-  
 tissimo, & peritissimo artifice, Ioanne Sturmio sapientiss. cō-  
 stituta, & publicè editæ, omnium doctrinæ studiosorum mani-  
 bus versantur. Hæc ego pro Chytræo respōdere volui, non  
 quod tantus vir, cuius ego me scriptis plurimum eruditū esse li-  
 benter fateor, meo indigeat patrocinio: sed vt, quid de huius-  
 modi calumnijs sentiendū sit, omnes clariùs intelligant. Neq;  
 candidius cum Andrea Musculo agit, quem criminatur,  
 quod neminem se doctiorem in Marchia ferre possit. Sumpta  
 autem hæc accusatio est ex duobus Sacramentariorū αὐτῆμα-  
 ρων: Omnem Cinglianum, licet Chorebo stolidiorē, doctiss. ta-  
 men virum esse: & rursus: Omnem Vbiquitarium, siue Lus-  
 theras



theranum, licet insignibus Spiritus S. donis ornatum, asinum  
tamen, & stipitem, & Arcadicam pecudem esse: quibus En-  
comijs, Argentoratense quoq; ministerium insignire Stur-  
mio placuit. Cui quidem ministerio tria quædam præcipua  
crimina obijcit: ad quæ tamen Collegæ mei suo fortasse teme-  
pore respondebunt, suamq; & innocentiam, & Confessio-  
nem testatam facient: ego tamen nunc etiam breuiter falsitas  
mas has criminationes refutabo.

Principio autem ex Zanchiano dissidio veterem cantu-  
lenam repetit, de mutata doctrina maiorum, & antecessorum  
nostrorum, Buceri, Capitonis, Fagij, Cellij, Hedionis. Sed huic  
accusationi nihil verius, aut breuius responderi potest, quam  
si ostendamus, nos anni 1536. Concordiam, quæ istis nostris  
antecessoribus probata fuit, constantis, retinere. At negabit  
hoc Sturmius, & ita his anni 1536. Concordiam placuisse rursus  
singet, vt Oralem, & Indignorum manducationem excie-  
perent. Sed quam frivolum hoc commentum sit, & quam  
facile ab ipsa formula Concordiæ redarguatur, supra ostendi.  
Prima aut huius refutationis consequens est, vt si eam nos  
hodie doctrinam sequimur, quam anni 1536. Cōcordia expli-  
ca male, imò pessimè se defenderit Sturmius: quia propterea  
se dicit ad Ecclesiam non venire, quod maioribus nostris, &  
obseruatiā, & Confessionis similitudine obstrictus sit. Quasi  
verò illis adhuc viventibus frequentior in concionibus sa-  
cris fuerit: an quasi post Zanchianā etiam controuersiam, rō-  
videlicet, cum legibus nouæ Academiæ iureiurādo se abstine-  
xit, se istos concionatores audire, aut cū illis communicare nō  
posse protestatus sit? Et tamē exēplo Nobilif. viri Iacobi Stur-  
mij excusare se audet, & cum suo dedecore, laudes istius per-  
miscere. Deinde anni 1563. Concordiam nō vnū diem à nobis  
seruatā esse quiritatur. An non ego hīc exclamē, O os, o frōs,  
o impus

o impudentia. Qua enim in re illam Concordiam violauimus? An quia Augustanam Principum Confessionem vregemus? at ad illam ista nos formula remittit: an quia primam & non mutatam sequimur? at ea Numburgi subscripta fuit, iplis etiam Electoribus & Principibus testibus: an quia Oraslem, & Indignorum manducationem defendimus? at istas anni 1536. formula complectitur: an quia doctrinam de maiestate filij hominis profiteamur? at de ea tunc ne conquesti quidem sunt: an quia subscriptiones simpliciter & candidefactas, simpliciter etiam & candidè interpretamur? at hoc viros bonos magis decet, quàm Sturmiana illa simulatio, & dissimulatio, qua se multos iam annos vti fateatur, pag. 174. Simulator iste, & dissimulator, & multorum annorum simulator, & dissimulator, suo ipsius testimonio simulator, & dissimulator: iste ergo simulator & dissimulator, alios accuset, quòd Concordiæ formulam non seruent: in qua subscribenda ipse se simulasse, & dissimulasse fateatur? Postremo Sturmii ministros Ecclesiæ Argentinensis aduersari sibi non dubitat, neque hoc vobis ambiguum esse arbitrat, Pag. 64. tur, Scholarchæ: cur istud quæso posuit? vt ab arbitrio controuersie huius, ad quod ipsos vobis aduocastis, segreget, vt ne causa hæc nostra à Theologis cognoscatur: vt nemo sit, qui de doctrinæ sinceritate admonere, qui laqueos, & pediculas, quas vobis struit, vt in Cinglianorum castra Scholam vestram traducat, animaduertere, & commonstrare vobis possit. Doctorem etiam Marbachium, quem prius charissimum patrem nominauerat, multis locis flagellat: & duas quidem maximè ob causas. Nam & consuetudinem cum Illyrico, & ea, quæ nuper de Confessione quatuor Ciuitatum Tossano respondit, ei obijcit. Scitis autem Scholarchæ, totam eam causam, quæ ad Illyricum pertinet, iam dudum à



vobis, & ab ipso Magistratu cognitam, & conciliatam inter ipsos: publicè etiam in eo scripto, quo sententiam nostram de Colloquio Lindaviensi explicauimus, ad ea omnia, quæ vel D. Marbachio, vel reliquis etiam ministris, ijs in actionibus obijci possunt, respondimus: vt superuacuum videri possit, eadem hoc loco repetere. Quia tamen & Scrupulis actiones illas tam odiosè & criminosè exagitat: & alij quoque tenebriones, ex illis actionibus quædam excerpta, inuidiosè, & calumniosè edunt: breuiter actionum illarum historiam hoc quoque loco complectar: Lectori deinceps de re tota liberum relicturus iudicium. Cum enim nemine ministrorum conscio, id quod idoneis testibus probari potest, in hanc primùm urbem Illyricus venisset, & ministrorum amicitiam & familiaritatem peteret: flagitatum ab eo ante omnia fuit, quia multas haberet cum Theologis Saxonis controuersias, vt earum summam breuiter complecteretur, quod ille cum sese facturum recepisset, de controuersia tamen peccati Originalis nullam omninò mentionem adiecit: neque tum illa sanè publicis scriptis adhuc agitata fuerat: licet Ihenenses tunc Theologi, qui hunc in eius disputationibus errorem primi notauerant, priuatis scriptis in viam eum reducere tentarent. Paulo etiam post, cum illa iam controuersia publica fieri inciperet, neque tamen adhuc liqueret, quid in quæstione esset: non negat studiosè id se egisse Doct. Marbachius, vt priuè quam de ea re publicè aliquid ederetur, Illyricus audiret posset. Conquerebatur enim ille, suam sententiam, de aduersarijs, non rectè accipi: nihilque minus se affirmare, quam quod sibi imputaretur. Atque hoc tanto studiosius Doct. Marbachius egit, quanto apud plerosque maior rem esse Illyrici auctoritatem animaduertebat. Tandem verò,

verò, cum aliud Illyricum agere videret, cum apud eum  
admonitionibus locum nullum relictum esse animadu-  
teret: non subito eum quasi mutata derepentè voluntate  
desistit: sed post multas & graues actiones, post multas  
scriptiones, quibus ab errore reuocare eum conatus est,  
quem prius dissimulantem suam sententiam, & proinde  
non rectè intellectum excusauerat, eum ipsum pertinacis-  
ter iam in errore perseverantem, deserendum, & diuino  
iudicio relinquendum existimauit. Qua in re quicquid  
peccatum est: id omne fraudi magis, & simulationi Illy-  
rici, quàm candori, & integritati Marbachij ascribendum  
est. Mirum verò est, Sturmium tam exprompta sua me-  
moriam, non recordari aliquando clariss. Theologi Capito-  
nis: qui Suenckfeldium non modo familiaritate sua, sed  
domestico quoque vsu, & consuetudine dignatus aliquan-  
diu fuit. Num ne enim propterea reprehensus à quoquam  
fuit, aut accusatus, an non hoc ipsum est, quod Sturmius  
flagitat, ne quem inaudita causa damnemus? Causa Sa-  
cramentaria annorum iam 60. controuersia est: & tamen au-  
ditur Sturmium toties auditos, qui toties scripserunt, qui  
quotidie scribunt? Illyrici causam nemo debuit cognoscere  
quæ nondum publica facta erat: & etiam inuidiosum Mar-  
bachio esse debet, ab Illyrici familiaritate, posteaquam in-  
uiam se reduci passus non est, discessisse? Sed iam tene-  
bras istas, de quibus dicere cœperam, etiam particulas  
quasdam epistolarum D. Marbachij dispergunt, ab initio  
illius controuersia scriptarum, plerarumquæ etiam, antequam  
vllum de ista controuersia scriptum publicum esset editum, &  
ipsi constantes videlicet homines, leuitatis ipsum accusant:  
cum si verum etiam planè esset, quod aiunt, ab errore tamen,  
in quem aliena fraude illectus esset, destituisse eum con-  
fiteri



fieri cogerentur. Errare, inquit Augustinus, possum: hære-  
 ticus esse nolo: at isti hæretici esse malunt, quàm errorem  
 confiteri. Et tamen epistolas priuatim ad alios scriptas, con-  
 sensum etiam illum, cui Illyrici nomen addunt, (cum auto-  
 graphum testetur, Illyricum ei nunquam subscripsisse) nun-  
 quam à ministerio nostro diuulgatum, publicè edunt: neque  
 recordantur, quid in simili argumento Lutherus, cuius tra-  
 men soli sibi esse videntur discipuli, in libello, *Wonden gestolen*  
*Briefsen* responderit. Totum illum libellum recognoscant:  
 totum illum sibi responsum arbitrentur. Sua probra isti ho-  
 mines, & suos errores, aliorum probris & erroribus conan-  
 tur contere. Si autem aliqua est Marbachij apud ipsos au-  
 thoritas: cur non isthac in parte potius eum sequuntur, cur  
 rationes eius non audiunt? cur Confessione, & excusatione  
 illius non patiuntur sibi satisfieri? Illud saltem tempus expe-  
 ctarent, quo & ipsi ad gubernacula Ecclesiæ aliquando voca-  
 cabuntur: ibi si multis annis, si ad vitæ vsque finem tam caute  
 verò eos, quorum candor & integritas à fraude, & simula-  
 tione hominum astutorum non satis tuta fuit, reprehendere  
 incipiant: sed ita reprehendant, vt meminerint eos ipsos,  
 quos reprehendere instituunt, maluisse à malorum familia  
 ribus leuitatis accusari, quàm errorem perniciosum, & ab-  
 surdum Ecclesiæ Dei obtrudere. De Brentio Osiander sine  
 dubio respondebit: ego hoc saltem dicam: maiorem eius  
 apud Bucerum, Fagium, Hedionem, & cæteros, qui *Cap*  
 pitoni, & Cellio superstites fuerunt, auctoritatem fuisse,  
 quàm apud Sturmium. Possum vobis, Scholarchæ, episto-  
 lam ostendere, Brentij manu scriptam, qua Conuentui no-  
 stro Ecclesiastico gratias agit, cum in locum Cellij defuncti,  
 ad parochiam summi templi esset vocatus. Eruditè autem  
 ostendit

ostendit M. Vuilhelmus Holderus, Brentij eandem semper de isthac controuersia doctrinam fuisse: & viuente etiam Luthero atque Bucero, nō vno in commentario, neque vno tantum loco cōstantissimè idipsum eum docuisse, quod post horum mortem, contra Bullingerum, & Martyrem defendit. Et tamen Bucerus, Hedio, Fagius, qui commentarios eius sine dubio cognouerant, qui quæ doctrina eius & Conuersio esset, non ignorabant: Collegam tamen sibi illum adiungi optârunt: & ad summi nostri templi parochiam eum euocarunt. Neque tum credo Sturmius antecessorum nostrorum de Brentio iudicium reprehendere ausus fuisset: idem de eo sensisset, si interrogatus fuisset: nunc autem istis mortuis, quiduis fingit, quascunque fabulas suas auctoritatem habere postulat: & in illis memoriam quoque ostentat.

Postremo, de me ipso etiam respondendum est. Non autem proposui nunc infinitis eius conuitijs respondere: tot enim mihi defensiones parandæ essent, quot ipsi Antipappi habent paginas: sed ea solum attingam, quæ sine insigni fastidii & exstimationis meæ (quam vel propter ministeriū, ad quod me vocauit Dominus, integram esse oportet) iniuria tacite præterire, aut contemnere non possum.

Principio autem pag. 70. mendaciū me accusat, & quidem eiusmodi mendaciū, quod in se tergeminas continet falsas & mendaces calumnias: quia videlicet in præfatione proximarū duarum defensionū scripsi, Sturmium conari exteris hominibus persuadere, non solum meliorem, & saniolem partem conuentus Academici, sed & tria millia ciuium, in sua esse sententia, & à meâ, atque totius ministerij sententia dissentire. Et propterea hoc mihi mendacium obicit, vt persuadeat vobis, se è nostrorum libris comperire tales mendaces calumnias asferre posse: & nos contra sacramentarios non argumentis, nisi plumbeis, sed calumnias



*Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*  
 calumnijs tantum, & cōuitijs certare. Quapropter & eadem  
 pag. 70. negat ullam à Sacramentarijs contra nos necessariam de-  
 fensionem, ullam non necessariam, & grauem refutationem editam  
 esse: & prius pag. 50. etiam argumento probare instituit, melius  
 à parte aduersaria, quàm à nostra defensam esse controuersiam Sa-  
 cramentariam, id quod, inquit, tot tantisq; accessionibus regnorum,  
 & populorum, & Ciuitatum potest comprobari: & addit: Videan-  
 tur enim utring; scripta, & fiat iudicium de illis, quæ hisce proxi-  
 mis annis sunt publicata: videatur Euangelij veritas, propagata  
 per Galliam, Angliam, Scotiam, Poloniam, publicè: priuatim  
 etiam in Italia, Hispania, multisq; regionibus, vbi Pontificia ty-  
 rannis vi omnia opprimit. Ergo & isthac propagatione Euan-  
 gelij, & meo illo tergemino mendacio probare conatur Stur-  
 mius, nos mendacijs, & calumnijs opprimere, non argu-  
 mentis oppugnare Sacramentariorum errorem. De propa-  
 gatione doctrinæ, vtrum ea certissimum, & indubitati ve-  
 ritatis sit *νετρητορ*, non huius fortassè loci est: & facile Stur-  
 mius hoc telo de statione sua Pontificij depellerent. De meo  
 mendacio conditionem accipio: Si ego illis in verbis mendac-  
 ium scripsi, quæ citat, & exagitat Sturmus: agè sit, ita vt  
 scribit. Sin verò mendacium non est, quod ego scripsi: men-  
 dacium sit, nos exteris Ecclesijs mendacijs, & calumnijs op-  
 pugnare, non aut argumentis erudire, & instruere. Duo aut  
 tem mihi probanda sunt: primum, à Sturmio pag. 95. & 177.  
 affirmari, meliorem & saniozem partem conuentus *Academ-*  
*ici*, à mea, quæ totius ministerij sententia est, *dissentite: als-*  
*terum*, hoc ipsum Sturmium affirmasse, de tribus millibus cis-  
 uium, pag. 234. Principio aut scire velim, quæ illa melior &  
 sanior pars sit Academici conuentus: aut quis Sturmio pos-  
 testatem hanc fecerit, vt his verbis significet, esse aliquam de-  
 teriorem, & minus sanam partem: Qui enim meliorem &  
 saniozem

saniorē partē nominat, id propterea facit, quia deteriorē alteram, & min⁹ sanam esse iudicat. Sed de illa sua meliore, & saniorē parte negat, se pag. 95. aliud scripsisse, quā absq̄ eius scitu theses meas publicatas esse: & paginam vos inspiscere iubet: & geminum mendacium esse dicit, quod ego affirmavi. Sed inspiciamus sanē illam paginam. Continenter enim addit, *Officij sui fuisse palam ostendere, theses has non fuisse publicandas, non disputationibus defendendas, dum Senatus de subscriptione deliberaret, dum multa Ecclesia, eaq̄ magnæ authoritatis subscribere recusarent, idem Principes aliqui facerent? an non tempus erat ACADEMIAM cōtra stultitiā, & temeritatis suspicionem defendere?* Istud est, quod præterea Sturmius posuit, & quod ostendit, me falsò mendaciū tergimini ab eo accusari. Quid enim in his verbis Academiā nominet, ipse explicavit, meliorem sc. illam, & saniorē partē Consilij Academiici. Hanc partē, quam nunc fortasse κατ' ἐξοχήν Academiā nominat, quasi cæteri trunci sint, & stipites, sua illa intercessione, contra stultitiā, & temeritatis suspicionem voluit defendere. Meas ipse theses stultitiā & temeritatis accusat: illam autem meliorem, & saniorē partē ab hac suspicionem voluit defendere: an verò hoc aliud est, quā significare, meliorem etiā illam, & saniorē partē theses meas stultitiā, & temeritatis cōdemnare? quod verò rursus quid aliud est, quā cum Sturmio sentire, & à me dissentire? Nullum ergo in mea citatione mendacium: in Sturmij autem responsione, verborum istorum, Academiā contra stultitiā & temeritatis suspicionem defendere, Sophistica est παραλήλις. Pag. autē 177. isthoc scripsit: *Possē magnam partē Academicorum nominare, qui libenter & volentes non subscribent, qui se postulante, nunquam subscribent:* & hæc ipsa verba non puduit eum isthoc Antipappo quarto, pag. 72. repetere, & tamen geminum rursus mendacium esse ait, quod scripsit.



rit, saniozem & meliozem partem conuentus cum ipfo facere, & à mea, & Ministerij sententia dissentire. An non enim in Sturmij sententia sunt, qui libro Concordiæ recusant scribere: an non à mea, totiusq; ministerij sententia dissentiunt? Ergo adhuc verè ego scripsi: & falsò me mendacij Sturmij insimulat. Restat pag. 234. de qua tam vehementer ille ἤταυτοδίζη. *An non magna aut impudentia, aut vanitas, aut stulticia est, testes nominare, qui mendacij ipsum coarguant, paginam enim nominare, quid aliud est, quàm testem citare, quem scit contra se daturam testimonium?* At hæc pagina contra Sturmij testimonium dat: & propterea magna impudentia est, ad Scholarchas ista scribere: magna leuitas est, quidvis pro vero in arbitrium aut iudicium adferre: magna stulticia est id asserere, quod primo aspectu apparet falsissimum, quartum, infani hominis est, historiam non extimescere, qua sano viro nihil debet esse honorabilius. Cognoscite enim quæso Scholarchæ, quæ pag. 234. Sturmij scripsit, quæ nunc occultat, & tacite se scripsisse negat. Vbi enim Macedonio Ariano Pneumatomacho me comparat, illa ipsa 234. pagina, hæc profectò scribit, quòd ego condemnator in tribunali sedens Macedonius ἐπὶ καθάρματων harum thesium, ὡς εἰς ἐμὴν φωνὴν πεπραγῶς, ἀλλὰ καθαρὸς καὶ ἀθάνατος τοῦ σώματος ἔσομαι, occisis tribus amplius millibus Ciuium, ID QVOD EVENTVRVM EST, SI TIBI TVA PROCES DAT PROSCRIPTIO. Non de thesibus tantum meis loquitur, sed etiam de proscriptione, quam ex libro Concordiæ secuturam esse dicit. Hoc igitur euenturum esse dicit, h. e. tria amplius millia Ciuium occisum iri, si mea procedat proscriptio. Non de illis tribus millibus Ciuium Constantinopolitanorum loquitur, qui à præfecti militibus occidebantur: sed de alijs tribus millibus, quos mea proscriptio occisura

fura sit. Hæc Sturmius scripsit, & sensit illa pagina: & tamen conqueri audeat, quod dicam, eum scribere, quod non scripserit. Vtrum verò grauius est Scholarchæ: tria millia ciuium cū Sturmio sentire: an verò, tria illa millia ciuium, quia à me, vt illi Constantinopolitani à Macedonio, dissentiunt, occisum tria mea proscriptione? Et tamen pag. 74. scribere audeat, se totum illum recitasse: nec ibi tria millia ciuium Argentinensium reperiri, qui suam causam probent: & tamen sequente statim paragrapho calumniatur, *meas theses non tria millia, sed ter centena, & eo amplius millia, in exteris Ecclesijs animarum proliabere, an non in his ter centenis millibus, illa etiam tria milia latent?* An non hæc vanitas, an non mendacium, an non calumnia: an non ad impudentiam vsq; profligata grauitas, pudor, veritas: quibus profligatis, quid reliquum est in Respubl. & Ecclesia, quod bonum ciuem recreare posset? Sed factis de isto mendacio multa.

Sequitur alterum calumniosum mendacium, & mendax calumnia. In duobus Antipappis septies repetit, me oratorem ceterorum meorum Collegarum, ministrorum Ecclesiæ, à Senatu postulasse, vt scholæ liceret subscribere formulæ Concordiæ. Istud ego mendacium, & calumniam modestis, quàm par erat, refutauit Defensione tertia: ostendi tamen iniuriam mihi fieri, & ad vestrum, Scholarchæ, totiusq; Senatustestimonium prouocauit. Sed quid profeci hac modestia, quæ à me postulatur? *An istud falsum, aut verum sit, vos, Scholarchæ, testes appello: qui aut tùm in Senatu aderatis, aut de hoc Oratorem audiistis, quid in Senatu dixerit, quid egerit.* Non aperte iam ponit, me istud in Senatu dixisse: & tanquam quasi dubitari non possit, istud me dixisse, ita hoc mendacium exagitat. Certe enim mendacium dixissem, si à schola mandatum me habere dixissem de petenda subscriptione. At nihil in Sen



110 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

natu de Schola dixi: de scripto sententiam Conuentus Eccles-  
 iastici recitauit de libro Concordiæ: videatur scriptum illud,  
 quod in Cancellis Magistratus nostri asseruatur: manifesta  
 erit calumniā. Itaq; propter hanc calumniā hæc ego in ipsum  
 retorqueo, quæ pag. 79. ponit. *Dum istud non probabit, dum me  
 hoc crimine non liberabit, dum uiuet, improbus Sycophanta, infamia  
 calumniator sit, oportet, qui ista de me spargit: siue Sturmius iste  
 sit, siue qui Sturmium excitant, homines maleuoli, inuidi,  
 mendaces, proterui. Neq; propterea se excusatum fore Stur-  
 mius putet, si excipiat, sibi hoc persuasum fuisse: ab alijs se hæc  
 audiuisse. Scit istud Menandri, ὅστις διαβολαῖσι πείθει, ἢ γυνεὸς  
 ἀψύχος ὄσση, ἢ παύσι πασι πειθεῖται γράμματα ἔχει.*

Refutaui, Scholarchæ, pleraq; omnia, quæ Commoni-  
 tione & Antiproœmio Sturmiāno cōtinentur: quædam etiā  
 am ex Antiosandro attigi: eaq; ad suos locos, & argumen-  
 torum sedes reuocaui: ne sæpissimè eadem repetenda essent  
 cum tædio. Ita enim Sturmius omnia permiscet, vt nihil ferè  
 me suo loco dicat, & tamen mihi imputat, quod conturbem ego  
 inspiens calumnijs Sophista omnia: & vno in loco conturbem ego  
 ipso diuersis, & pluribus sint paginis collocata. At istud, si peritos  
 artis disputandi interrogetis, non conturbare est, sed contur-  
 bata Sophismata digerere, & ex motoria fabula, in qua turbu-  
 lentè omnia, & sine ordine fiunt, statariam facere, & comi-  
 nus hostem aggredi: vt quid in quæstione sit, quid vtrinq; as-  
 feratur, quid probetur, quid non probetur, animaduerti posse  
 sit. Vestrum nunc est, Scholarchæ, causam hanc tam grauem,  
 tam late patentem cognoscere, iudicare, dirimere. Quid enim  
 ex isto dissidio quotidie oriatur, videtis: quæ incommoda, cui  
 parti imputanda sint, & suprâ ostendi, & vobis, quoties audio  
 re me coram placebit, liquido ostendam. Deinceps verò  
 Pappus ἐλεγχόμενος, siquidem in lucem prodibit, mihi erit  
 refuta

*contra D. Sturmium.*

III

refutandus. Osiandrum enim *νασιανδρον*, ei, aduersus quem  
scribitur, relinquam: vt & istum Antiofiandrum reliqui. Is  
sine dubio ostendet Sturmio, à quo excitatus ipse sit, vt An-  
tisturmio primum scriberet: meq; illa accusatione facile libe-  
rabit, & causas grauissimas ostendet, cur ad commune incen-  
dium restringendum, sibi quoq; accurrendum putarit.

Ego magnas me ipsi, & priuatim, & publice,

Ecclesiae nomine gratias debe-

re libenter fas

teor.

CORRIGENDA

Pagina 3. linea 16. lege multos. 17. 12. deest cum; 17. 28. quarta 18. 1. de-  
lendum bet, 59. 6. per se. 61. 3. vulgatam. 86. 3. cum ipsum, 87. 30. illa, 90. 2.  
redundat, in, 102. 4. ab aduersarijs.



1811782

A 1753598

*[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]*

CORRIGENDA

*[Faint text under the heading 'CORRIGENDA', likely bleed-through.]*